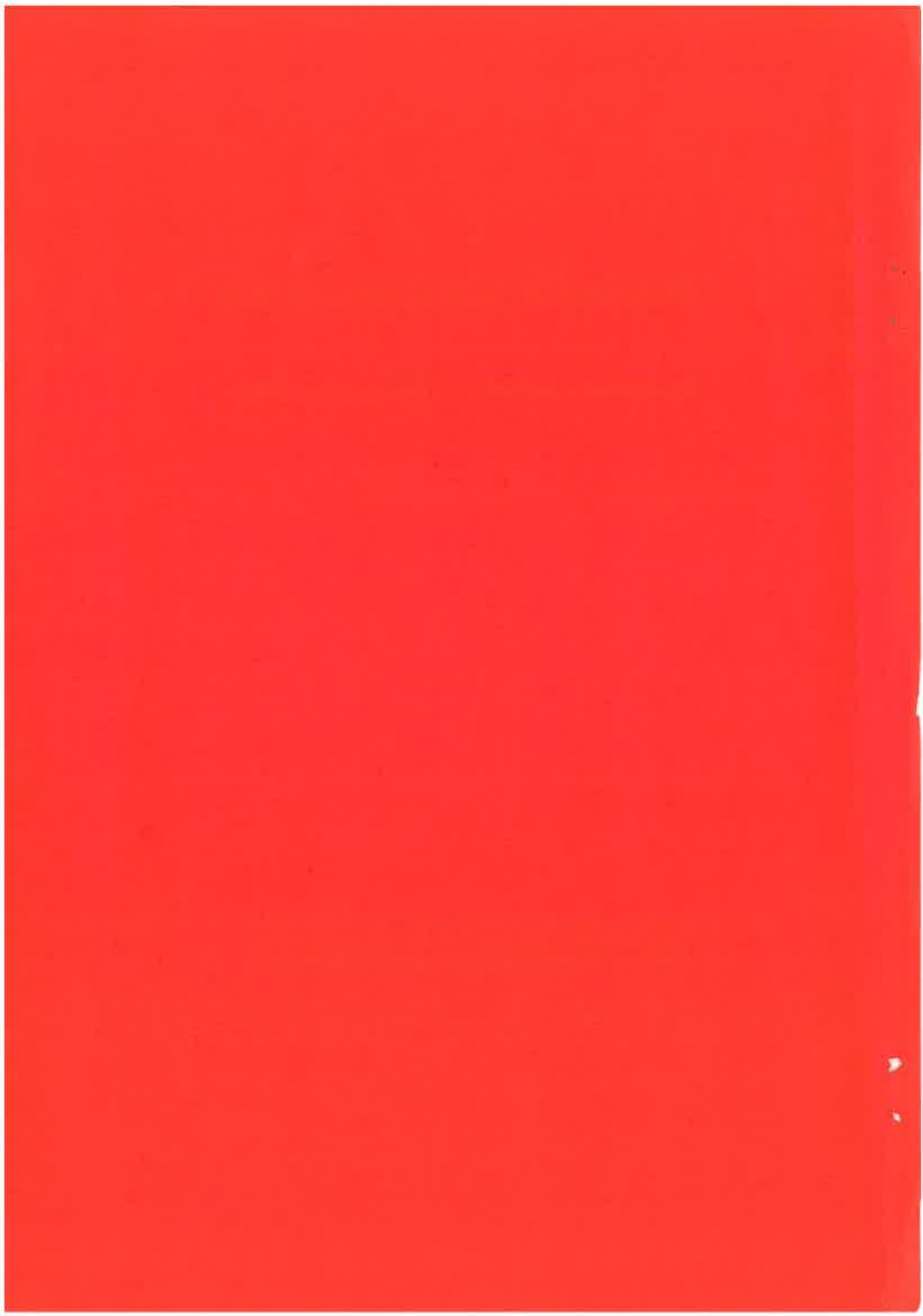

MUSIKKSKOLENE

En dynamo i det lokale skole- og kulturmiljøet

INNSTILLING FRA ET UTVALG OPPNEVNT AV
KIRKE- OG UNDERVISNINGSDEPARTEMENTET

**Til
Kirke- og undervisningsdepartementet**

Det utvalg som ble opprettet av departementet i brev av 2. desember 1988 for å gi en analyse og vurdering av musikkskolenes utvikling og virksomhet, og av den betydning musikkskolene har for det lokale musikk-livet samt fremme forslag om videre utvikling av virksomheten, avgir med dette sin innstilling. Innstillingen er enstemmig.

Oslo, 1. september 1989

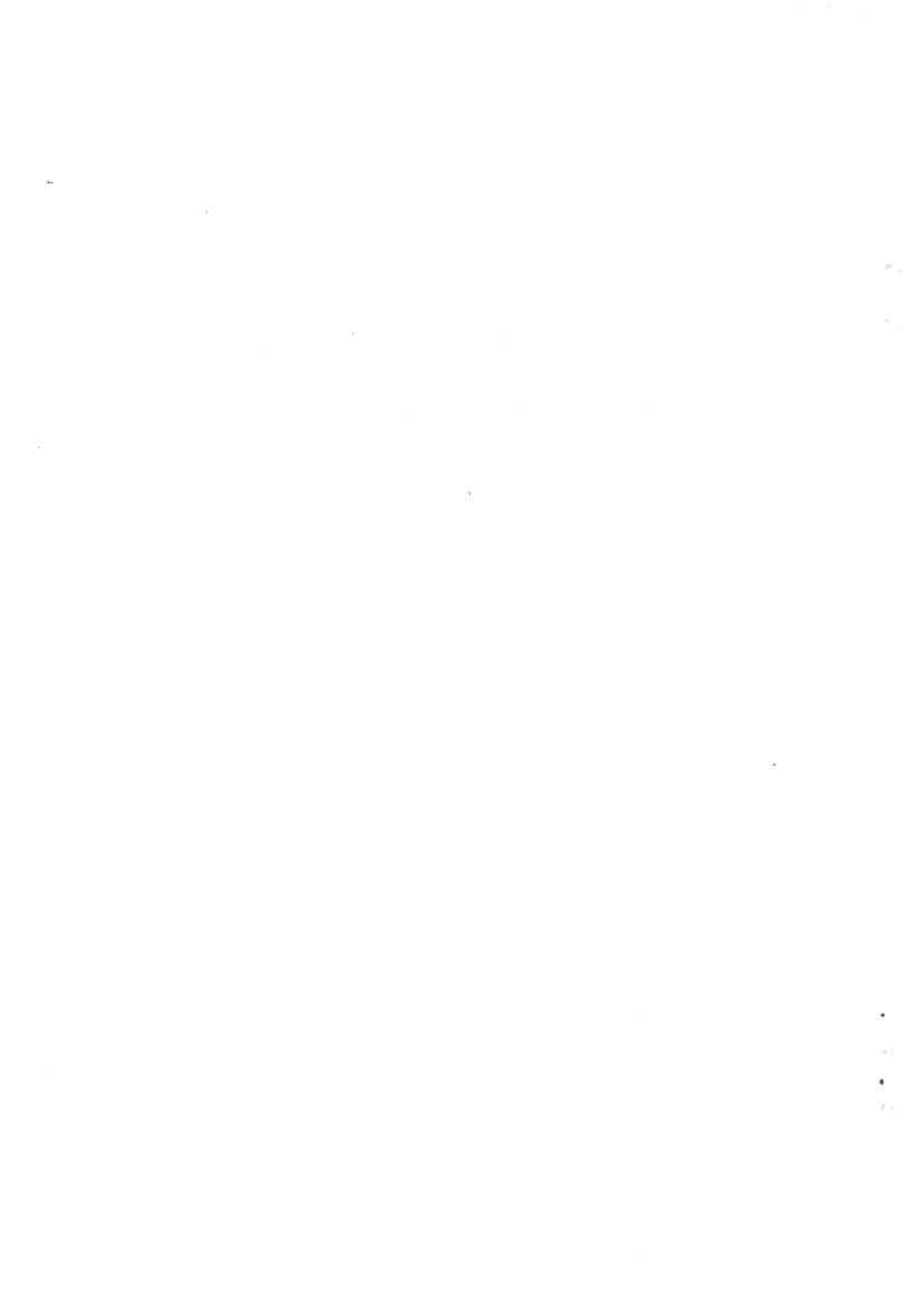
**Bodil Skjånes Dugstad
leder**

Wilhelm Dahl

Bjørn Holmvik

Nils Valøen

**Odd Eikemo
sekretær**

INNHALDSFORTEGNELSE

1.o Innledning og sammendrag	5
1.1 Oppnevning og mandat	
1.1.1 Oppnevning og mandat	5
1.1.2 Møter og arbeidsform	5
1.2 Sammendrag og tilråding	6
2.o Framveksten av de kommunale musikkskolene	12
2.1 Historisk tilbakeblikk	12
2.2 Utredninger	
2.2.1 Braseth-utvalgets utredning	13
2.2.2 Hagen-utredningen	
2.2.3 Samordnet kommunal musikkopp- læring	17
2.2.4 Kommunal musikkskolevirksomhet (K-rapport nr. 2/85 fra Kommunenes Sentralforbund)	19
2.2.5 "Bedre enn sitt rykte" - ungdoms fritidsbruk	22
2.2.6 Kartlegging av musikklivet i Norge	23
2.3 Oversikt over musikkutdanningstilbudene	
2.3.1 Kommunene	25
2.3.2 Fylkeskommunene	25
2.3.3 Konservatorie- og høgskoleutdanning	25
2.3.4 Folkehøgskoler	26
2.4 Forsøksvirksomhet	
2.4.1 Samordnet musikkforsøk i Trondheim, Bjugn og Sandnes	27
2.4.2 Musikkopplæringa i Sørfold	28
2.4.3 Forsøk med musikkbarnehage i ordinær barnehage	29
2.4.4 Lokalstyrte forsøk innenfor Musikk og drama i skole og lokalmiljø	30
3.o Beskrivelse av Nå-situasjonen	32
3.1 Musikkskoler i Norge	
3.1.1 Utbredelse av kommunale musikkskoler	32
3.1.2 Nøkkel-tall for 1986, 1987 og 1988	33
3.1.3 Instrument-/aktivitetsfordeling	34
3.1.4 Musikkskolenes berikelse av lokalmiljøet	36
3.2 Organisasjonsmodeller	
3.2.1 Retningslinjer for musikkskoledrift	38
3.2.2 Samarbeid/samordning med grunnskolen	38
3.2.3 Tilbud til funksjonshemmede	39

3.2.4	Organisering av tilbud til førskolebarn, eldre ungdom og voksne	
3.2.5	Vokal- og instrumentalopplæring for elever med særlige forutsetninger, "Lørdagsskoler"	42
3.2.6	Samarbeid med lokalt musikkliv	43
3.3	Økonomi / finansiering	
3.3.1	Kostnader / variasjoner	46
3.3.2	Skolepenger	49
3.3.3	Utgiftsfordeling stat/kommune/elever	50
3.4	Fysiske forutsetninger for musikkskoledrift	
3.4.1	Administrasjonslokaler	51
3.4.2	Undervisningslokaler	51
3.5	Ledelse og koordinering av musikksektoren på fylkeskommunalt og sentralt nivå	
3.5.1	Musikkonsulent knyttet til Grunnskole- rådet 1980-83	53
3.5.2	Musikksektorkonsulentstilling fom.1986	53
3.5.3	Norsk Musikksektoreråd	54
3.6	Musikksektorens personale	55
3.6.1	Musikksektorene som ledd i et samarbeidssystem	55
3.6.2	Kvalifikasjonskrav	56
4.0	Musikkundervisning i andre nordiske land	58
4.1	Kommunale musikksektorer	58
4.2	Musikk i offentlig skoleverk	61
5.0	Drøfting og vurdering av en del aktuelle mål og problemstillinger.	62
5.1	Sentrale politiske merknader.	
5.1.1	Intepallasjonsdebatten i Stortinget 6.2.1980	62
5.1.2	Kirke- og undervisningskomitéen	63
5.1.3	Kommunenes Sentralforbund	65
5.2	De ulike utredninger og forslag. Sentrale tiltaksområder og prioriteringer.	
5.2.1	Generelt om utredningene	
5.2.2	Utdanning, personalets kvalifikasjoner og vilkår	66
5.2.3	Veilednings- og fagplanarbeid. Rammeplan for musikksektorer	68
5.3	Det likeverdige skoletilbud.	69

5.5 Utdanning og kultur. Norsk kunst- og kulturkompetanse som nasjonal og økonomisk drivkraft.	73
5.6 Organisering av den sentrale utdanningsadministrasjon. Delegering, koordinering og virkemiddelbruk.	76
5.7 Utvalgets generelle vurdering av de kommunale musikkskolenes "nå-situasjon" som skoleslag sett i relasjon til en del av de oppsatte mål og utvalgets mandat.	77
6.o Utvalgets analyse og tilrådinger	8o
6.1 Musikkskolenes hjemmel.	
6.1.1 Forankring i lov om grunnskolen	8o
6.1.2. Utvalgets forslag	81
6.2 Økonomisk ansvar og ansvarsdeling.	
6.2.1 Kommunens/musikkskolens budsjetteringsordning	81
6.2.2 Kjøp og salg av tjenester	82
6.2.3 Utrekning og nivå for statsstøtte	83
6.2.4 Utvalgets forslag	84
6.2.5 Forslag om Opptrappingsplan	86
6.3 Personalets arbeids- og rettssikkerhet. Utdanningskrav.	
6.3.1 Arbeidsgiveransvar	87
6.3.2 Samordning av delstillinger	87
6.3.3 Arbeidstakerrepresentasjon	88
6.3.4 Pensjonsordning	88
6.3.5 Faglig ajourføring og kompetanseheving	88
6.3.6 Utvalgets forslag	89
6.4 Nasjonale hensyn og lokal egenart. Kriterier og grad av fellesstandard.	
6.4.1 Samordnet plan for musikkskole, grunnskole og det lokale musikklivet. Felles veiledende rammeplan for kommunale musikkskoler	89
6.4.2 Prinsippet om åpent opptak grunnfestes	9o
6.4.3 Tilpasset opplæring og gruppestørrelse	9o
6.4.4 Så lave skolepenger at ingen barn blir utestengt av økonomiske årsaker	91
6.4.5 Planleggingstid for lærere og samarbeid med foreldre	91
6.4.6 Administrasjon og ledelse av musikkskolen	91
6.4.7 Utvalgets forslag	92
6.5 Samordning og ledelse på kommunenivå. Et enhetlig lærings- og oppvekstmiljø.	
6.5.1 Skolestyre/hovedutvalg for undervisning	

	sitt ansvar for ledelse og samarbeid om kommunal musikksskole.	
6.5.2	Helhetlig lærings- og oppvekstmiljø.	93
6.5.3	Musikksskole og barnehage. Tiltak for småbarn.	94
6.5.4	Et vidt musikkomgrep. Allkulturelle aktiviteter for barn og unge.	94
6.5.5	De funksjonshemmedes muligheter for deltaking.	95
6.5.6	Utvalgets forslag.	95
6.6	Interkommunale samarbeidsbehov. Fylkesplan for fellestiltak.	
6.6.1	Etterutdanning og utviklingsarbeid. Skoledirektørens medvirkning	96
6.6.2	Modeller for interkommunalt samarbeid om musikksskoledrift.	96
6.6.3	Særskilte felleskommunale tiltak.	98
6.6.4	Utvalgets forslag	99
6.7	Koordinering og ledelse på sentralt nivå.	99

KAPITEL 1: INNLEDNING OG SAMMENDRAG

1.1. Oppnevning, mandat, møter og arbeidsform

1.1.1 Oppnevning og mandat

Utvalget til å vurdere spørsmål som gjelder musikk-skolene ble oppnevnt av kirke- og undervisningsminister Mary Kvidal i brev av 2.12.88.

Brevet hadde følgende ordlyd:

Forsøk med kommunale musikkskoler kom for alvor i gang her i landet i begynnelsen av 70-årene. Etter hvert har virksomheten vokst og fått et betydelig omfang. Musikkskolene har etter hvert også fått større betydning for grunnskolens musikkundervisning og det lokale musikklivet. Dette er fulgt opp bl.a. i den reviderte mønsterplanen.

Vi finner det nå aktuelt at musikkskolevirksomheten og musikkskolenes betydning for det lokale musikklivet blir nærmere utredet, og oppnevner med dette et utvalg under Kirke- og undervisningsdepartementet for dette formålet. Utvalget får følgende sammensetning:

*Skoledirektør i Sør-Trøndelag Bodil Skjånes
Dugstad, leder
Musikkskolerektor Wilhelm Dahl, Malvik
Kultursjef Bjørn Holmvik, Bærum
Musikkfaglig leder, NSMR, Nils Valøen, Oslo
Musikkskolekonsulent Odd Eikemo, KUD/KS,
Stange, sekretær.*

Mandat for utvalget:

Utvalget skal gi en analyse og vurdering av musikkskolenes utvikling og virksomhet, og av den betydning musikkskolene har for skoleverket og det lokale musikklivet. Utvalget skal fremme forslag om videre utvikling av virksomheten.

Departementet regner med at utvalget kan starte sitt arbeid i januar 1989, og at en utredning kan legges fram i løpet av sommeren 1989.

1.1.2 Møter og arbeidsform

Utvalget hadde sitt første møte 25. januar og sitt siste møte den 24. august.

I alt har det vært holdt 9 møter, blant annet et 2-dagersmøte der 8-10 personer fra grunnskole- og musikkskolevirksomhet var med og drøftet ulike spørsmål i tilknytning til kommunal musikkskolevirksomhet.

Utvalget har i sitt arbeid hatt nytte av det statistiske materialet om musikkskolevirksomhet som er

laget på bakgrunn av statistikk fra Statistisk Sentralbyrå og det forskningsmaterialet Vestlandsforskning har presentert i sin hovedrapport fra prosjektet "Kartlegging av musikklivet i Norge". Utvalget har også under arbeidet innhentet ulike opplysninger om musikkskolevirksomhet direkte fra kommunene og fra andre land.

De ulike medlemmene i utvalget har skrevet notater til forskjellige punkter i utredningen. Disse er drøftet i utvalgsmøtene, og har dannet bakgrunnsmateriale for utredningen. Videre har rektor ved Trøndelag Musikkonservatorium bidratt med et notat.

Utvalgets medlemmer har i forbindelse med dette arbeidet betraktet seg som personlig oppnevnte resurspersoner og ikke som representanter for ulike etater og organisasjoner.

1.2. Sammenheng av utvalgets tilrådinger

Utvalget har i kapittel 6 gitt begrunnelser og tilrådinger som bakgrunn for sine konkrete forslag. Vi viser til dette kapitlet.

Utvalget gir i kapitlene 2 og 3 en oversikt over framveksten av de kommunale musikkskolene og en oversikt over nå-situasjonen. I kapittel 5 gir utvalget en bredere drøfting av en del aktuelle mål og problemstillinger.

Her gis for oversiktens skyld bare et kort sammenheng av tilrådingene foran en samlet oppstilling av alle konkrete forslag.

I vårt land har staten hovedansvaret for den nasjonale skolepolitikken. Utvalget mener det med stor tyngde kan hevdes at musikkskolene har så stor betydning for det lovbestemte skoleverket at staten må ta et ansvar for å sikre musikkskolenes videre eksistens. Dette er bakgrunnen for utvalgets tilråding om lovtilknytting og opptrapping i overføring av statsmidler til den kommunale musikkskolevirksomheten.

Utvalget ser at de kommunale musikkskolene både lokalt og nasjonalt er utviklet til å bli en av de viktigste bærebjelkene for rekruttering og kvalitet innenfor skole, musikkliv og kulturlivet ellers. Utvalget ser likevel med bekymring på de til dels store forskjeller i tilbud som enda eksisterer, og den usikre og noe tilfeldige situasjonen musikkskolene har.

Utvalget mener at den musikkskolemodellen som har vokst fram i Norge, med lokal forankring i skole og musikkliv er god og tjenlig for norske forhold. Utvalget bygger derfor sine tilrådinger på en videreføring av denne modellen.

Tilrådingar og forslag har vidare forankring i utvalgets analyse og vurdering av de mange usikkerhetstrekk som kommer til syne i materialet som er samlet. Utvalgets tilrådingar tar derfor i første rekke sikte på å

- etablere økonomisk, faglig og organisasjonsmessig stabilitet for skolene
- sikre deres integrerte plass i det lokale og nasjonale utdannings- og kulturbilde
- danne grunnlag for en god og rik oppvekst for barn og unge.

Utvalget har ut fra dette fremmet følgende konkrete forslag:

Lovhjemmel

Det innarbeides i Lov om grunnskolen:

1. Ny §8 med følgende ordlyd:

Kommunane kan oppretta kommunale musikkskolar i nær tilknytning til grunnskolen. Departementet kan gje føresegner.

Staten gjev refusjon til kommunane for musikkskoleverksemda etter § 38.2 i denne lova.

3. I nåværende §34 (Embedsinnstruksen for skoledirektørene) foreslås følgende som tillegg:

Skoledirektøren skal i samarbeid med kommunane og fylkeskommunane sørge for utvikling og samordning av musikk-skoleverksemda i fylket.

Økonomisk ansvar for musikkskolene, ansvarsdeling stat/kommune/skolepenger fra elevene. Opptrappingsplan for statstilskudd

1. Statens refusjonsrammer utarbeides på grunnlag av følgende prinsipper:

- a) Veiledende fordeling mellom stat, kommune og skolepenger er 45%, 45% og 10%.
- b) Refusjonsgrunnlaget for Staten omfatter:
 - lærerlønn til undervisning (gjennomsnittlig gruppestørrelse 2,5)
 - administrasjon og ledelse ca. 17% av lønnsbudsjettet
 - etterutdanningsmidler for personal-

et, 1% av lønnsbudsjettet
 tillegg for funksjonshemmede elever,
 1% av lønnsbudsjettet.

2. Statens refusjon øremerkes i Statsbudsjettet hvert år (som nå) inntil Lov og regelverk er vedtatt, effektivert og resultatvurdert.
3. Musikkskolenes budsjettordning gjøres enhetlig etter budsjettreglement for kommunal drift, med
 - rammebevilgning/nettobudsjettering
 - egen inntekstpostering for salg av tjenester
4. Veiledende pris for salg av tjenester fra musikkskolen
 - a) til skoleverket/andre etater/ organisasjoner av voksne: Pris etter faktiske utgifter,
 - b) til lag og foreninger av barn og ungdom: Pris pr. årstime (1 time pr. uke gjennom hele skoleåret) med utgangspunkt i skolens skolepengesatser.
 - c) til grupper av uorganisert ungdom: Pris etter egen avtale.
5. Tildeling av statstilskudd baseres på en del fellesnasjonale kriterier (jfr. side 9)

Opptrappingsplan

1990	Budsjettøkning på nåværende vilkår ved en heving av tilskuddsprosentsen fra 15,5 til 20, dvs en økning av budsjettposten til kr 39.330.000.
1991	Beslutninger om lovendring. Budsjett opptrapping ved en heving av tilskuddsprosentsen fra 20 til 30. Innpassing av tillegg for administrasjon/ledelse og funksjonshemmede. Dvs en økning av budsjettposten til kr 69.614.100. På statsbudsjettet øremerkes dessuten egne FoU-midler for musikkskolene.
1992	Budsjettopptrapping ved en heving av tilskuddsprosentsen fra 30 til 40, samt innpassing av tillegg for etterutdanning av personale. Dvs en øking av budsjettposten til kr 93.605.400.
1993	Full gjennomføring av ordningen og

heving av tilskuddsprosentsen fra 40 til 45. Dvs. en økning av budsjettposten til kr. 105.305.075.

Personalets arbeids- og rettssikkerhet

1. *Musikkskolene legges inn under skolestyre/hovedutvalg for undervisning, som har samme personalansvar for musikkskolens personale som for det øvrige undervisningspersonalet i kommunen.*
2. *Avtaleverket for personale i musikkskole og grunnskole bør samordnes. Delstillinger bør kombineres med andre stillinger i musikksektoren på kommune- og fylkesnivå, slik at personalet sikres størst mulig stabilitet. Kommunen bør ved stillingsoppbygging legge forholdene tilrette for at de musikkskolelærerne som ønsker det, får tillagt utøvende virksomhet til sin stilling.*
3. *Musikkskolelærerne bør få samme pensjonsrettigheter som øvrige kommunalt tilsatte.*
4. *Skolestyret/hovedutvalg for undervisning bør utarbeide en egen plan for etterutdanning og kompetanseutvikling for musikkskolens personale, eller ta denne arbeidsgruppen med i de planene som er utarbeidet for det øvrige skoleverket.*

Nasjonale hensyn i forhold til lokal egenart. Kriterier og grad av fellesstandard

1. *Rammeplan for kommunale musikkskoler, utarbeidet av Kommunenes Sentralforbund godkjennes som veiledende rammeplan for en samlet kommunal musikkopplæring.*
2. *Følgende kriterier gjøres gjeldende for de kommunale musikkskolene og knyttes til statsrefusjon for skoleslaget:*
 - *Skolen har utarbeidet en samlet plan for musikkopplæring i grunnskole, musikkskole og det lokale musikklivet, og som omfatter tiltak for funksjonshemmede.*
 - *Skolen følger veiledende rammeplan for musikkskoler og er organisert under skolestyret/hovedutvalg for undervisning.*
 - *Elevtallet/undervisningstimetallet bygger på et ca. gruppegjennomsnitt*

på 2,5 eller mindre.

- Elevenes skoleår følger minst et normalt undervisningsår - som for grunnskolen -.
- Skolen er åpen for alle i den aldersgruppe kommunen har bestemt. Når etterspørselen etter elevplasser er større enn tilbudet, bør elever normalt ikke vente mer enn ett år på elevplass.
- Undervisningstiden for grupper bør til vanlig være på min. 45 min. pr. uke. Individuell undervisningstid for viderekomne elever bør være på minst 25 min. pr. uke.
- Musikkskolens plan bør sørge for undervisning over et så bredt spekter som mulig. Skolen skal som et minimum gi tilbud i 3 instrumenter/fag.

Samordning og ledelse på kommunenivå og et helhetlig lærings- og oppvekstmiljø.

1. Kirke- og undervisningsdepartementet inkorporerer musikkskolenes rektorer i det store lederutviklingsprosjektet for grunnskolen (LIS). Rektor tilbys lederutvikling som omfatter det koordinerende planarbeidet mellom grunnskole/musikkskole/musikkliv.
2. Stortingsmelding nr. 43 1988-89 og stortingsbehandlingen av kap. 2
 - utvidet undervisningstid
 - aktivitetstilbud etter skoletid
 - ped. tilbud til 6-åringer
 - kretsinndeling og skolestørrelse
 legges til grunn for forsøk med samordning av grunnskole - musikkskole og aktivitets-tilbud i nærmiljøet.
 I slike forsøk skal hensynet til utvidede skole-/kulturtilbud til funksjonshemmede inkorporeres.
 Der det er praktisk mulig legges musikkskolens undervisning opp som en integrerende del av skoledagen.
3. Musikkskolens funksjon som faglig støtte og musikkpedagogisk senter for grunnskolen og det lokale musikklivet i kommunen legges inn i de kommunale langtidsplanene.

Interkommunale samarbeidsbehov, fylkesplan for fellestiltak.

1. *De kommunale musikkskolenes utviklingsbehov integreres i felles skoleutviklingsplaner på fylkesnivå. Konservatorier og lærerhøgskoler trekkes inn.*
2. *Fylkereregionale planer koordineres mellom fylkeskulturstyre/skoledirektør og ivaretar:*
 - *Samarbeid med fylkets musikkskoleråd, Sang- og musikkråd og Fylkeskretsen av KS .*
 - *Plan for Rikskonsertenes skolekonserter.*
 - *Regionale ungdomsorkestre og andre regionale samspillgrupper.*
 - *Lørdagsskole for viderekomne elever.*
 - *Årsplaner for musikkseminar og musikkkurs.*
 - *Distriktsmusikerordning.*
3. *Følgende modeller kan velges for interkommunalt samarbeid om musikkskoledrift:*
 - *Kjøp og salg av tjenester.*
 - *Interkommunale avtaler om gjensidig kjøp av lærertimer.*
 - *Interkommunal musikkskole.*

Koordinering og ledelse på sentralt nivå.

1. *Stillingen som musikkfaglig konsulent, som idag er en midlertidig samarbeidsavtale mellom Staten v/Kirke- og undervisningsdepartementet og Kommunenes Sentralforbund etableres som fast stilling.*
2. *Musikkfaglig konsulent må ha ansvaret for samordningen av sektorene på sentralt nivå i likhet med samordningen på fylkesregionalt nivå.*

Eksempel på ulike sektorer:

Sentralt: Fylkesregionalt:

KUD	Skoledirektør
KS	Fylkeskretsene av KS
Rikskonsertene	Fylkeskommunene
Norsk Musikkskoleråd	Fylkesavdelinger av Norsk Musikkskoleråd
Norges Sang- og Musikkråd	Fylkesavd. av Norges Sang- og Musikkråd

3. *Musikkfaglig konsulent må være koordinerende i fagplanspørsmål overfor sentralmyndighetene.*

KAPITEL 2: FRAMVEKSTEN AV DE KOMMUNALE MUSIKKSKOLENE

2.1. Kort historisk tilbakeblikk

Kommunale musikkskoler er et relativt nytt skoleslag i Norge.

De to første kommunene som organiserte kommunal musikkopplæring var Stavanger i 1961 og Kristiansand i 1963. Deretter fulgte Haugesund i 1967 og Halden, Tromsø og Fræna i 1968. Året etter, 1969, ble det opprettet musikkskole i Nannestad, Skien, Sandnes, Molde og Kristiansund.

I to kommuner hadde det tidligere eksistert privat musikkskole som seinere ble overtatt av kommunen. Dette gjelder Trondheim og Narvik med musikkskoler fra henholdsvis 1911 og 1953.

Av igangværende, kommunale musikkskoler er bare 11 skoler oppstartet før 1970.

Den videre utviklingen på begynnelsen av 1970-tallet gikk forholdsvis langsomt. Inntil 1974 hadde vi musikkskole i bare 48 kommuner. Under siste del av 70-åra gikk utviklingen noe raskere, og innen utgangen av 1979 hadde antall skoler kommet opp i 143. Men ennå hadde mindre enn 1/3 av landets kommuner fått sin egen musikkskole.

Fom. 1983 får vi en sterk stigning i tallet på nyopprettede skoler. Denne utviklingen holdt seg helt til 1987. Deretter har kurven flatet mye ut, samtidig med at noen musikkskoler er blitt nedlagt.

En ny situasjon i 1988 - 89.

I forbindelse med kommunenes forverrede økonomi utover i 1987 og ved budsjettbehandling for 1988, kom de første signalene om at utviklingen hadde nådd en foreløpig topp.

Kommunenes Sentralforbund foretok en undersøkelse som viste at i 40 kommuner var det kommet forslag om å legge ned musikkskolen. Resultatet ble at 6 skoler ble nedlagt i 1988.

Nedleggingsforslagene er på nytt tatt opp igjen i forbindelse med budsjettbehandlingene for 1989. Sentralforbundets undersøkelse i år viser at hele 50 musikkskoler er foreslått lagt ned. I 23 kommuner er dette forslaget framsatt administrativt og i 27 kommuner er det et politisk forslag. 3 av disse 50 kommunene har gjort endelig vedtak om at musikkskolen skal legges ned.

2.2. Utredninger m.v.

2.2.1 Frivillige musikkaktiviteter for barn og ungdom (Braseth-utvalgets utredning)

I 1973 nedsatte Norsk kulturråd et utvalg for å utrede om frivillige musikkaktiviteter for barn og ungdom.

Utvalget skulle legge fram:

1. Oversikt over omfanget og driftsformen for eksisterende kommunale musikkskoler i Norge.
2. Vurdering av situasjonen for barn og ungdom når det gjelder adgangen til frivillige musikkaktiviteter.
3. Forslag til retningslinjer for etablering og drift av kommunale musikkskoler.
4. Beskrivelse av hvordan instrumental- og vokalopp-læring kan innpasses i grunnskolens undervisningsopplegg, bl.a. med sikte på å styrke kontakten med den lokale musikkvirksomheten. Herunder drøftes spørsmålet om bruk av instruktører i skolens undervisningsopplegg.

Utvalget la fram sin innstilling i 1975, og konkluderte som følger:

1. Utvalget mener at alle barn og ungdommer i Norge bør ha adgang til frivillige musikkaktiviteter. Musikken er aktiviserende og gir mulighet for verdifull fritid.

Den bidrar til menneskets trivsel og virker utviklende i sosial, følelsesmessig og intellektuell sammenheng. Den er et middel mot isolasjon og ensomhet idet den inspirerer til gruppeaktiviteter og samarbeid.

Musikkaktiviteter gir mulighet for et rikt kulturliv i lokalmiljøet.

2. Utvalget er klar over at det har skjedd en positiv utvikling de siste år. Det opprettes stadig nye musikkskoler, og musikk er i dag en majoritetsaktivitet i Norge. Utvalget mener likevel å kunne konstatere

- at tilbudet om musikkaktiviteter for barn og ungdom er for lite i forhold til etterspørselen
- at tilbudet om musikkaktiviteter er tilfeldig fordelt utover landet. Det er flest tilbud i byer og tettsteder, færre tilbud i Nord-Norge enn i Sør-Norge
- at det er mangel på kvalifiserte lærere over hele landet

- at de eksisterende musikk skolene er svært forskjellige i sine driftsformer og i sine undervisningstilbud
- at strykeropplæringen er for liten og av hensyn til landets behov må ofres spesiell oppmerksomhet
- at omkostningene ved en tilfredsstillende musikkopplæring idag er for høye til alle som ønsker slik opplæring, kan få det
- at eksisterende musikk skoler har store økonomiske problemer.

Utvalget har undersøkt forholdene med hensyn til frivillig musikkopplæring i noen andre land i Europa. En mener å kunne konstatere at mange land er kommet lenger enn Norge med utbygging av musikk skoler, og at de fleste land sliter med økonomiske problemer, problemer med å skaffe kvalifiserte lærere og problemer med å gi skolene god kvalitet. Utvalget mener at problemene i Norge er større enn i mange land fordi Norge mangler tradisjoner og erfaring, og fordi vi har et langstrakt land med store avstander og spredt befolkning.

3. For å få en tilfredsstillende adgang til frivillig musikkaktiviteter for barn og ungdom i Norge, mener utvalget at landets totale musikk liv må sees på som et hele og at det må opprettes kommunale musikk skoler over hele landet.

Utvalget har derfor beskrevet i detalj hvordan man kan oppnå en samordning av musikkopplæringen i landet og hvordan kommunale musikk skoler bør etableres og drives.

4. De kommunale musikk skolene må ikke ha økonomisk gevinst som mål. I samarbeid med heimen må de sette elevene og deres personlige utvikling i sentrum og gjennom sine lærere ha ansvar for en i alle henseende formålstjenlig undervisning. De kommunale musikk skoler må være allmenndannende og ha som et av sine hovedmål å berike og stimulere musikkaktivitetene i lokalmiljøet.

5. Utvalget foreslår at musikk skolene, likesom den obligatoriske skole, blir underlagt skolestyret. Da musikk skolene vil ha mange spesielle problemer og oppgaver, foreslås det opprettet et eget musikk skoleutvalg under skolestyret i kommunen.

6. Utvalget mener at de kommunale musikk skoler må samordnes med det offentlige skoleverk, dersom tilbudet om musikkopplæring skal nå alle.

7. Utvalget foreslår at musikk skolene får statsstøtte. Uten statsstøtte vil bare de rikeste kommunene kunne drive musikk skole uten at elevkontingenten blir for høy. Det er viktig at ingen blir utestengt fra musikk skoleundervisning av økonomiske grunner.

8. Utvalget mener at det må til en vesentlig kapasitetsøkning når det gjelder hensiktsmessig musikk lærerutdannelse og at det må utarbeides et tilpasset lønnsregulativ for dem som arbeider i musikk skolene. Både lærere og instruktører må gis adgang til etterutdanning og tilleggsutdanning. Dette vil bidra vesentlig til at musikk skolene får et velkvalifisert personale.

9. Utvalget vil sterkt understreke at det må åpnes adgang til opprettelse av kombinerte stillinger for musikk skole og det offentlige skoleverk. Dette er av helt avgjørende betydning for å skaffe et tilstrekkelig antall kvalifiserte musikk lærere nå og i framtiden.

10. Utvalget mener at musikk skolene må gis full adgang til å benytte lokaler i den kommunale grunnskole og i skoleverket for øvrig.

11. Utvalget foreslår at Kirke- og undervisningsdepartementet løser på reglene om det bundne minuttetimetallet i barneskolen.

I den forbindelse vil utvalget også foreslå at Kirke- og undervisningsdepartementet utarbeider oversiktlig orienteringer om de muligheter den enkelte skole har til å bruke bundne timer og styrkingstimer til valgfag og at det blir igangsatt forsøk med dette.

12. Utvalget foreslår at norsk folkemusikk og folkedans blir en del av musikk skolenes fagkrets på de stedene hvor det er ønskelig og praktisk mulig.

13. Utvalget foreslår at ballettundervisning blir tillagt musikk skolene der hvor dette er naturlig og ønskelig. Utbygging av egne kommunale ballettskoler etter mønster av de kommunale musikk skoler, synes i nåværende situasjon urealistisk både på bakgrunn av lærermangel og kommunenes økonomi.

14. Utvalget foreslår opprettet et statlig musikk skoleråd. Rådet bør ha som oppgave å være samarbeids- og kontaktorgan for musikk skolene ved siden av å være rådgivende organ for staten i musikk skole spørsmål.

15. Utvalget vil understreke betydningen av at flest mulig kommuner starter opp musikk skolevirksomhet i nærmeste framtid.

Som en overgangsordning vil en derfor måtte løse finansieringsspørsmålet uten statstilskudd. Hvordan dette kan gjøres rent midlertidig, er derfor skissert i et eget kapittel.

2.2.2 Kommunal musikkopplæring: Lærerbehov, Organisering av stillinger, Lærerutdanning - utdanningskapasitet. (Hagen - utredningen)

Kirke- og undervisningsdepartementet gav i brev av 7.6.78 til Forsøksrådet for skoleverket og Grunnskolerådet uttrykk for et ønske om en klargjøring og videre bearbeiding av en del av de spørsmål som ble reist i "Braseth-utredningen". Samme sak ble behandlet i Statens musikkråd, som et år senere av KUD ble bedt om å oppnevne en arbeidsgruppe med følgende mandat:

- Framlegge oversikt over behovet for musikkklærere til de kommunale musikkskolene og utarbeide prognoser for behovet i den nærmeste framtid.
- Utrede praktisk organisering av kombinerte stillinger.
- Utarbeide konkrete forslag til prinsipper for organisering og faglig innhold i en musikkskolelærerutdanning, herunder ta hensyn til samordning med eksisterende fagpedagogisk utdanning på musikkens område innbefattet de muligheter som ligger i lov om voksenopplæring.
- Utarbeide konkrete forslag til full utnyttning av eksisterende utdanningskapasitet:
 - Hvilke institusjoner?
 - Antall studieplasser på de enkelte institusjoner?
 - Eventuelt hvordan øke kapasiteten?

Utvalget la i juni 1981 fram sin innstilling. Kapittel 4 i denne innstillingen omhandler konkret Kombinerte stillinger for musikkfaglig personell i kommunene.

Kapitlet har fyldige kommentarer/vurderinger vedrørende:

- Oversikt over musikkklærersituasjonen i ulike skoleslag og arbeidsfelt.
- Vurdering av problemer i forbindelse med organisering av kombinerte stillinger.
- Tilsettingsforhold.
- Lønnsforhold.
- Pensjonsforhold.
- Organisasjonsmodeller for kombinerte stillinger.
- Avtale om kjøp og salg av tjenester.
- Avtale om samarbeid om musikkklærer.
- Administrasjon av kombinerte stillinger.

2.2.3 Samordnet kommunal musikkopplæring. Forsøk og utvikling. Modeller for statstilskott. (Forslag fra en arbeidsgruppe knyttet til grunnskolerådets musikkinformasjonstjeneste)

I brev til Grunnskolerådet 11.2.81 bad Kirke- og undervisningsdepartementet om at det ble utarbeidet et notat med følgende innhold:

1. Kommentar til KUDs innstillinger hva gjelder kommunal musikkopplæring.
2. Forslag til alternative modeller for statstilskott til kommunal musikkvirksomhet. Herunder drøftes tilskottshjemler for elever før og ut over grunnskolealder. De modeller som nyttes skal på forhånd være avklart med KUD.
3. Kostnadsberegninger for de foreslåtte modeller.
4. Forslag til betingelser og retningslinjer for tildeling av et eventuelt statstilskott.
5. Mulige planer for en suksessiv innføring av statstilskott tilpasset en eventuell opptrappingsplan over en 3 - 5 års periode.

Arbeidsgruppen fikk frist til 1. april s.å.

Arbeidsgruppens notat ble likevel en omfattende trykksak, hvor det konkluderes med følgende:

- *Instrumental og vokal opplæring bør være et åpent tilbud til alle interesserte elever i grunnskolealder.*
- *Arbeidsgruppen mener at tilbudet også bør omfatte førskolebarn og elever i videregående skolealder.*
- *Undervisningen organiseres under skolestyret. Skolestyret oppnevner et musikkskoleutvalg som får ansvaret for samordning av og ressursfordelingen til "det utvidede musikkopplæringstilbudet" i grunnskolen.*
- *Med "utvidet musikkopplæring" forstår arbeidsgruppen musikkopplæring ut over grunnskolens obligatoriske musikktimer. Dette vil si*
 - 1) musikk som valgfag i grunnskolen*
 - 2) instrumental og vokal opplæring i kommunal musikkskole.*
- *Arbeidsgruppen foreslår at det utvidede musikkopplæringstilbudet finansieres av stat, kommune og ved elevavgift.*
- *Arbeidsgruppen legger vekt på at elevavgiften holdes så lav at den ikke virker sosialt diskriminerende.*

Elevavgiften bør ikke betraktes som betaling for undervisning, men som delvis dekning av nødvendige driftsutgifter.

Regler for beregning av refusjonsberettiget timetall til den utvidede musikkopplæringen, fastsettes av departementet i rundskriv hvert år. Arbeidsgruppen mener at dette timetallet bør inkludere et tilskott til gruppedeling i estetiske valgfag på grunnskolens barnetrinn.

Arbeidsgruppen foreslår at refusjonsordningen bygger på det regelverket som gjelder for refuksjon av utgifter til lærerlønn i grunnskolen.

Arbeidsgruppen har vurdert ulike modeller for statstilskott. Primært ønsker gruppen en modell som inkluderer førskolebarn og elever ut over grunnskolealder. Som ledd i en opptrappingsplan har arbeidsgruppen foreslått modell A. Denne innebærer statstilskott til "utvidet musikkopplæring" for barn i grunnskolealder.

Arbeidsgruppen foreslår at tilskottsordningen iverksettes fra 1. januar 1982.

Dersom alle kommuner med etablert musikkskole kommer med i ordningen, og arbeidsgruppens forslag til timeforbruk legges til grunn, blir statstilskottet for 1982 på omlag 35 mill. kroner.

Arbeidsgruppen foreslår en opptrapping slik at det for 1982 utbetales 75% av tilskottet (ca. 26 mill.), og at ordningen gjennomføres fullt ut i 1983.

Arbeidsgruppen har utarbeidet et forslag til retningslinjer for kommunal musikkskolevirksomhet, og foreslår at departementet nytter disse som grunnlag for utarbeiding av de betingelser som bør knyttes til tilskottsordningen.

Arbeidsgruppen antar at mange kommuner vil trenge tid til å tilpasse seg det regelverk/forskrifter som er foreslått, og at statstilskottet for 1982 således kan bli vesentlig mindre enn det tallet som er oppgitt ovenfor.

Søknad om statstilskott fra den enkelte kommune vurderes og avgjøres av departementet.

2.2.4 Kommunal musikkskolevirksomhet (K-rapport nr. 2/85 fra Norske Kommuners Sentralforbund).

Sentralforbundets styre tok initiativ til en arbeidsgruppe for å vurdere ulike sider ved kommunal musikkskolevirksomhet.

Arbeidsgruppen som var satt sammen av representanter fra Norske Kommuners Sentralforbund, Kirke- og undervisningsdepartementet, Grunnskolerådet og Norsk Musikkskoleråd utformet selv sitt mandat:

- Vurdere någjeldende retningslinjer og organisasjonsmodeller for musikkskolevirksomhet.
- Vurdere musikkskolenes økonomiske situasjon og utgiftsfordelingen mellom kommune, fylkeskommune, stat og elev.
- Vurdere inntak til og kvalitet for undervisningen ved kommunale musikkskoler.
- Fremme forslag om hovedretningslinjer for musikkskolevirksomhet.

Arbeidsgruppen la fram sin utredning ved årsskiftet 1984/85. Utredningen ble behandlet i Sentralforbundets styre og ble i 1985 utgitt som Kommunal Rapport nr. 2/85.

Kapitel 4 i rapporten omhandler

Forslag til retningslinjer til drift av kommunale musikkskoler, organisatorisk, økonomisk og faglig.

Det totale musikkliv er av stor betydning, - både for kulturlivet og som forebyggende effekt for barne- og ungdomsmiljøet.

Det beste grunnlag for utvikling av musikklivet skjer gjennom organiserte musikkskoler.

4.1 Målsetting

I samarbeid med skoleverket og musikklivet skal den kommunale musikkskolen medvirke til å skape musikkundervisningstilbud der både bredde og kvalitet ivaretas.

Dette kan oppnås ved bl.a. å

- *støtte musikkundervisning i andre skoler/ institusjoner som ønsker et samarbeid med musikkskolen, ved at den bygges opp som et musikkpedagogisk servicesenter i kommunen.*
- *tilby vokal og instrumental undervisning til alle interesserte barn og unge, om mulig også voksne, som ønsker dette.*

4.2 Organisering, styring, administrasjon

4.2.1 Styring

1. *Hver kommune organiserer alene eller i samarbeid med andre kommuner sin musikk-skole og bestemmer styringen for skolen.*
2. *Musikkskolen styres av et hovedutvalg. Kommunen bestemmer om dette skal være hovedutvalg for undervisning eller hovedutvalg for kultur.*
3. *Kommunestyret kan vedta at det under hovedutvalget opprettes et underutvalg. Dette underutvalget kan kalles musikk-skoleutvalg. Utvalget kan være rent politisk med representanter fra hovedutvalg for undervisning og hovedutvalg for kultur, eller ha en bredere sammensetning med representanter også fra lærerne, elevene, foreldrene, det frivillige musikk-liv og eventuelt andre. Det vil oftest være fordelaktig at utvalget er bredt sammensatt.*

4.2.2 Administrasjon

1. *Musikkskolen eies og drives av kommunen og er en selvstendig institusjon.*
2. *Musikkskolen må ha en ansvarlig ledelse.*
3. *Personalet i musikkskolen gis lønns- og arbeidsvilkår i samsvar med det til enhver tid gjeldende avtaleverk.*

4.2.3 Andre organisatoriske spørsmål

1. *Musikkskolen skal organisere vokal og instrumental undervisning til enkeltpersoner og grupper.*
2. *Musikkskolen bør organiseres som et musikk-pedagogisk senter med servicefunksjoner overfor skoleverket og det lokale musikk-liv.*
3. *Det må legges til rette for bruk av kombinerte stillinger.*

4.3 Undervisningen

4.3.1 Generelt

All musikk-skolevirksomhet må ligge på et forsvarlig nivå.

4.3.2 Leksjonslengde

Når elevene i musikkskolen får gruppeundervisning, bør leksjonslengden være minimum 45 minutter. For individuell undervisning bør leksjonslengden være minimum 22 1/2 minutter.

4.3.3 Beregning av minstetimetall

For beregning av minstetimetall i musikkskolen vil denne skalaen være anvendelig:

Under 1.kl.:	Ant. elevpl. i m.skolen	x 10 min
1. - 3.kl.:	" "	" x 11 1/4 min.
4. - 6.kl.:	" "	" x 15 min.
7. - 9.kl.:	" "	" x 20 min.
Over 9.kl.:	" "	" x 22 1/2 min.
Til dette legges 28%		

Dette minstetimetallet legges til grunn ved utregning av lærerdekning i musikkskolen.

Dette er en teknisk utregningsmåte for musikkskolens rammetimetall. Det dekker den samlede virksomhet med ulike gruppestørrelser og individuell undervisning på de forskjellige alderstrinn. Dette organiseres samlet for musikkskolen ut fra lokale forhold det enkelte år.

4.3.4 Skoleårets lengde

I følge tariffavtalen er musikkskolens undervisningsår 38 uker, hvorav inntil én uke kan nyttes som planleggingsuke.

4.4 Økonomi

4.4.1 Kommuneforvaltningens økonomi

1. Kommunen har det økonomiske ansvaret for musikkskolen.
2. Inntekter til drift av musikkskolen får kommunen fra:
 - 1) fylkeskommunen (for elever i videregående alder)
 - 2) eventuell egenbetaling fra elevene
 - 3) statstilskudd, se pkt. 4.4.3.

Fylkeskommunen bør refundere de utgifter den kommunale musikkskolen har i forbindelse med elever i videregående skolealder. Dette skjer etter avtale mellom kommunen og fylkeskommunen.

4.4.2 Elevenes egenbetaling

1. For kommuner som finner å måtte ta egenbetaling av elevene, bør ikke avgiften overstige kr. 500,- pr. elevplass pr. år.

2. En elev kan velge mer enn én elevplass.
3. Musikkskoleavgiften må kombineres med friplassordning, slik at ingen settes utenfor av økonomiske grunner.
4. Det bør innføres familiemoderasjon, slik at en familie uavhengig av antall barn og om det enkelte barn velger flere disipliner, maksimalt betaler for 2 elevplasser.

4.4.3 Statstilskudd til kommunene

Statstilskuddet bør gis som for grunnskolen. Inntil videre gis et øremerket tilskudd etter de kriterier og prinsipper som gjelder for statstilskudd til grunnskolen. Om opptrappingsplan vises til punkt 3.4.3. Etter dette vil det øremerkede tilskuddet gå inn i den samlede overføringen til kommunen i samsvar med Hovedkomitéens innstilling i NOU 1982: 15, St. meld. nr. 26 (1983-84) og Innst.S. nr. 305 (1983-84) om nytt inntektssystem for kommunene.

2.2.5

"Bedre enn sitt rykte" - ungdoms fritidsbruk

I tidsrommet 1983-84 gjennomførte Lars Grue etter oppdrag fra STUI en undersøkelse av ungdoms fritidsforbruk.

Undersøkelsen har et eget kapittel om musikk og utvalget mener denne undersøkelsen er så interessant at vi vil referere fra den her.

Medlemsskap i kor/korps/orkester

Tabell 1:

	Er medlem	Har vært medlem
14 år:		
Gutt	18%	18%
Jente	38%	29%
16 år:		
Gutt	11%	26%
Jente	30%	57%

Etter dette kan en generelt si at jentene er mer aktive innen musikkaktiviteter enn guttene, men frafallet er imidlertid stort for begge gruppene. Det store frafallet kan muligens forklares i aldersbestemte medlemsskap i kor/korps. Likevel, hele 87% av jentene i 16-års alderen opplyser at de er eller har vært medlem av kor, korps eller orkester. Det tilsvarende tallet for guttene er 37%.

Disse tallene samsvarer godt med nyere statistikk som gjelder musikkskolene. Utvalget mener dette viser en stor musikkinteresse og et stort, aktivt musikkengasjement blant barn og unge.

Musikkundervisning (16 åringer)

Tabell 2:

	Tar timer	Har tatt timer	Aldri tatt timer
Gutt	10%	27%	51%
Jente	18%	37%	31%

Hver tiende gutt og hver femte jente tar undervisning. Frafallet her er også stort.

Instrumenttyper (14 åringer)

Tabell 3:

	GitarPiano	Blåse-	Slag-	Annet	
		instr.	instr.	verk	
Gutt	24%	20%	31%	10%	15%
Jente	6%	33%	37%	3%	17%

Da denne undersøkelsen ble gjort (1983-84) var blåseinstrumenter mest populære både hos gutter og jenter. Fordelingen ville muligens vært en annen i dag - på bakgrunn av den nedgangen en har registrert i antall korpsmedlemmer.

Ungdoms lytting til musikk

Her viser undersøkelsen at over 50% av både jenter og gutter hører på musikk mer enn 11 timer pr. uke. Hele 30% av jentene og 22% av guttene hører på musikk mer enn 21 timer pr. uke.

Interesse for musikk

Tabell 4:

	Veldig interessert	Ganske interessert	Ikke særlig interessert
Gutt	27%	54%	15%
Jente	34%	57%	7%

Av tabellen framgår det at hele 91% av jentene og 81% av guttene oppgir at de er veldig eller ganske interesserte i musikk, som igjen samsvarer godt med den første tabellen vi presenterte.

2.2.6

"Kartlegging av musikklivet i Norge"

Prosjektet "Kartlegging av musikklivet i Norge" er utført på oppdrag av Kommunenes Sentralforbund med Kultur- og vitenskapsdepartementet som bidragsyter etter initiativ fra Norges Sang- og Musikkråd.

Prosjektet er gjennomført av Vestlandsforskning med Dagfinn Bach som prosjektleder.

Prosjektet er stort og omfattende og tar for seg alle deler ved musikklivet i Norge. Utvalget vil i denne sammenheng bare konsentrere seg om det som er relatert til de kommunale musikkskolene. Mange av de statistiske opplysningene i prosjektrapporten er hentet fra Statistisk Sentralbyrå og Kommunenes Sentralforbund. Disse er gjengitt andre steder i utredningen. Her skal vi derfor bare sitere et par spesielt interessante avsnitt.

Små kommunar har med dagens ordning med statstilskot til kommunale musikkskular eit relativt mindre statstilskot pr. elevplass enn store, folkerike kommunar. Til tross for dette har f.eks. dei kommunale musikkskulane i Nord-Norge ein gjennomsnittleg lågare finansieringsandel ved elevavgift enn resten av landet.- Dette kan berre tolkast som at dei lokale/regionale styresmaktene ser på utbygging av kommunale musikkskular som eit viktig distrikts-politisk verkemiddel.

Grunnen til at små kommuner får relativt mindre i statstilskudd pr. elevplass enn store kommuner kan også være at gruppesnittet (antall elever i gjennomsnitt pr. time) er høyere ved de mindre skolene enn ved de store, og at ved de små skolene går en større andel av undervisningstimene til instruksjon av stor-grupper som kor og korps.

En annen konklusjon av kartleggingsarbeidet er følgende påstand:

I rapporten kan vi påvise ein klar samanheng mellom antal arbeidsplassar for profesjonelle musikarar og antal aktive i fritidsmusikklivet, samt auka sjanse for rekruttering til høgare utdanning frå regionar med fast stasjonerte profesjonelle musikarar.- Tilfeldige omstende innanfor norsk kultur- og regionalpolitikk har i løpet av dei siste 50 - 60 åra ført til at fylka i Indre Østlandsområdet inkl. Akershus idag har minimalt med offentlege tilskot til profesjonelle musikkformål. Denne landsdelen kan dermed risikere å stå dårlegare rusta enn andre landsdelar til å skape eit sjølvberande musikkliv, og miste dei sentrale ressurspersonane med regional identitetsforankring. Profesjonelle musikarar i Norge utfører 4 - 5.000 årsverk og har ei brutto omsetning på ca. 700 mill. kroner, der knapt 30% er finansiert med offentlege midlar.

De stillingene som i ovennevnte utredning er betegnet som "arbeidsplassar for profesjonelle musikarar" gjelder distrikts-, regions-, landsdels eller fylkesmusikere. Det ligger utenfor utvalgets mandat å gå noe nærmere inn på dette, men konklusjonen i oven-

stående sitat er så interessant at vi finner det riktig å sitere den her.

2.3 Oversikt over musikkutdanningstilbud i Norge

Musikkutdanningstilbudene er i likhet med andre offentlige skoletilbud fordelt på de tre ansvarsnivåene kommune, fylkeskommune og stat.

2.3.1 Kommunene har ansvaret for grunnskolen, hvor musikk er obligatorisk fag på alle trinn. Grunnskolen er kompetansegivende i det avgangsresultater fra grunnskolen danner grunnlag for muligheter for videre skolegang.

Musikkskolene er også kommunale, og det har stått kommunene fritt til å bestemme opprettelse av musikk-skole eller ei.

Musikkskolene gir i dag ikke formalkompetanse. Kommunenes Sentralforbund har nylig utarbeidet en veiledende rammeplan for musikkskolenes virksomhet. Ved mange musikkskoler får interesserte elever nødvendig hjelp med forberedelse for opptak til konservatorier og musikkhøgskole. Dette gjelder både den teoretiske og den praktiske delen av opptaksprøven.

2.3.2 Fylkeskommunene har ansvaret for den videregående skolen. Musikk kan her gis som valgfag. Elevene kan også velge spesielle studieretninger med linje for musikk. I noen fylker gis det tilbud om et teoretisk musikktilbud innenfor allmenn studieretning. Det mest vanlige musikktilbudet er imidlertid blitt den såkalte "musikklinja". Dette er et tre-årig skoletilbud innenfor estetisk studieretning, bestående av et to-årig grunnkurs med et ett-årig videregående kurs. I dette skoletilbudet har praktisk musikkopplæring fått en stor plass i fagkretsen, og musikkfagene har til sammen 13 - 15 uketimer på de forskjellige klassetrinn. Samtlige fylker har nå tilbud om "musikklinjer".

2.3.3 Konservatorie- og høyskoleutdanning ligger under statens ansvarsområde.

Musikkonservatoriene ligger i Tromsø, Trondheim, Bergen, Stavanger, Kristiansand, Drammen og Oslo. Konservatoriene gir 3-årig grunnutdanning i kirkemusikk, 3-årig faglærerutdanning og 2- og 3-årige utøvende fagstudier. I tillegg gis videreutdanning i form av 1/2-års og årsheter samt 1-årig praktisk-pedagogisk utdanning. Opptak til distriktskonservatoriene skjer på bakgrunn av opptaksprøver.

Norges musikkhøgskole ligger i Oslo. Musikkhøgskolens grunnutdanning er det 4-årige kandidatstudiet. Dette studiet kan gjennomføres ved følgende linjer:

- instrumentallinjen

- kirkemusikklinjen
- komposisjonslinjen
- musikkpedagogikklinjen
- vokallinjen.

Musikkhøgskolen tilbyr to-årig videreutdanning, enten som diplomstudium som leder fram til diplomeksamen, eller som hovedfagstudium som leder fram til hovedfagseksamen i kirkemusikk, musikkpedagogikk, musikkteori, ensemblespill for strykere og blåsere eller akkompagnement/samspill for pianister.

Det gis også tilbud om pedagogisk seminar, og det stilles til disposisjon en del hospitant-plasser. Opptak til høgskolen skjer på bakgrunn av opptaksprøver.

Universitetene i Trondheim og Oslo

Musikkstudiene ved universitetene har en teoretisk/historisk/vitenskaplig profil. Musikk inngår som ett av flere fag i en grad. F.eks.:

- grunnfag: 1 år
- mellomfag: 1/2 år i tillegg til grunnfag
- storfag: 1/2 år i tillegg til mellomfag
- hovedfag
- magistergrad.

Pedagogiske høgskoler

Ved de pedagogiske høgskolene gis det musikkutdanning i form av:

- 1/2-årsenhet
- årsenhet
- 3-årig musikklinje (Bergen og Hamar)
- Hovedfag i musikkpedagogikk (Bergen).

2.3.4 Folkehøgskoler

I tillegg til de musikkutdanningstilbud som tidligere er omtalt, er det også riktig å nevne at mange av landets folkehøgskoler gir omfattende musikktilbud. Den mest kjente av disse folkehøgskolene er Toneheim musikkfolkehøgskole ved Hamar. Denne skolen har mange elever som seinere søker opptak ved konservatorier eller musikkhøgskolen.

Riktig er også å nevne de to musikkakademiene, Akademiet i Rauland og Ole Bull-akademiet på Voss.

2.4 Forsøksvirksomhet

Utvalget har ved utsendelse av skjema innhentet opplysninger om dagens forsøksvirksomhet. Oversikten ble noe ufullstendig. Vi har derfor valgt ut noen sentrale prosjekter.

2.4.1

Samordnet musikkforsøk i Trondheim, Bjugn og Sandnes

Målet for forsøket, formulert i "Plan for Samordnet musikkforsøk i Trondheim, var:

Gjennom et bredt anlagt Samordnet musikkforsøk i Trondheim vil en prøve å legge forholdene tilrette slik at

- *elever/studenter kan få tilbud om best mulig innføring i musikk som ledd i sin allmennutdanning på alle trinn i skoleverket,*
- *elever/studenter med særlige sterke interesser og forutsetninger for utvidet fordypning i musikkfaget/musikkstudier med yrkessiktepunkt, kan få adekvate tilbud på alle plan innenfor skoleverket, uten å måtte være henvist til egenfinansiert undervisning.*

Bak denne planen sto Trondheim skolestyre, Sør-Trøndelag fylkesskolestyre, Trøndelag Musikkonservatorium, Trondheim lærerhøgskole, Musikkvitenskapelig institutt ved UNIT, Førskolelærerhøgskolen Dronning Mauds Minne og Trondheim kommunale musikk-skole.

Forsøksrådet bevilget forsøksmidler og Samordnet musikkforsøk startet i Trondheim fra 1.8.74, i Bjugn fra 1976, og i Sandnes fra 1978/79.

Forsøket varte fram til 1981. Ved avslutningen ble det lagt opp til en omfattende evaluering. Evalueringen ble utført på oppdrag av forskningsinstituttet IMTEC i Oslo. Evalueringsrapporten, "Musikk for alle", er et omfattende dokument på 390 sider.

Rapporten tar for seg tre hovedspørsmål:

1. Det åpne opptaket.
2. Integrering med grunnskole og det lokale musikkliv.
3. Gruppeundervisning.

I tillegg tar den opp spørsmålet om kommunal musikk-skole som ressurscenter for grunnskolen m.h.t. faglig veiledning, kursvirksomhet og materiellutvikling.

Den spør videre om en kan si at en gjennom forsøket har nådd en rekke aktuelle mål, så som høyning av det faglige nivå, større bredde i utdanningstilbud og større likhet i tilbudene m.v.

Rapporten drøfter en del samordningsprosesser og uttrykker seg positivt om en rekke forhold. I Trondheim er det særlig pekt på den positive effekt forsøket har hatt for å øke valgfagstilbudet i musikk og styrkingen av det frivillige musikklivet gjennom instrumentalopplæringen og musikkskolens støtte for

skolekorps, skolekor og etablering av regionale skolestrykeorkestre. Gruppeundervisningen framheves som en pedagogisk nyvinning.

Rapporten framhever også den positive effekt, både faglig og ressursmessig, av samordning mellom grunnskole og musikkskole, bl.a. gjennom felles musikkfaglig veiledningstjeneste og kombinerte lærerstilling-er, selv om det påpekes at dette siste forhold ikke synes å være løst i forsøksperioden.

Rapporten slår ellers fast at det ved å ha åpent opptak ble demonstrert at musikkopplæringen ikke bare må være forbeholdt de få. Tvert imot har forsøket vist at alle har et musikalsk talent, stort eller lite, som kan utvikles. Dette er en av de viktigste erkjennelsene ved forsøket.

2.4.2. Musikkopplæringa i Sørfold

Musikkopplæringa i Sørfold utgjør ett av de forsøk som ble støttet av Forsøksrådet for skoleverket i siste halvdel av 1970 - årene. Forsøksperioden var i tidsrommet 1976 - 78,

Sørfold hadde da 2.800 innbyggere. De viktigste næringene i kommunen er industri, jordbruk og fiske. Kommunen har 6 skolekretser og forholdsvis store avstander mellom skolene.

Forsøket gikk ut på å organisere instrumental- / vokalopplæring ved å opprette valgfaggrupper for grunnskolens elever i 3. - 7. klasse med tillegg av undervisning utenom ordinær skoletid.

Et hovedprinsipp i forsøket var å involvere hele musikklivet i kommunen som likeverdige parter. Tiltak innen grunnskole, musikkskole og det en kalte musikkforeninger skulle gripe inn i hverandre og utgjøre en meningsfull helhet.

Tabell 5:

Grunnskolen:
-obligatorisk musikkundervisning,
-musikk som valgfag,
-skolekonserter

Musikkskolen:
-musikkbarnehage,
-instrumental-/vokalopplæring.

Musikkforeningene:
-samspilløvinger,
-konserter,
-kursvirksomhet.

Samarbeidet mellom grunnskole, musikkskole og musikkforeningene førte til en god utnyttelse av eksisterende ressurser. Resultatet ble en hurtig vekst i musikklivet i kommunen

GRUNNSKOLE			MUSIKKSKOLE	MUSIKKFORENINGER
Kl.	Bundne timer	Valgfag 2 t.	(Utsom ordinær skoledid) 1 t.	Musikkøvelser på kveldstid 2 t.
1	Almen musikk-undervisning, skolekonserter ↓			
2				
3		Forberedende samspilltrening	Instrumental/vokal opplæring	
4		Skolekor, korps, orkester og grupper uten tilknytning til musikklivet for øvrig		Skolekor, korps, orkester, kammergrupper
5				
6				
7		Ungdomsgrupper		Ungdomschor, korps, orkester, kammergrupper
8				
9				
1 vg			↓	↓
2 vg				
3 vg				
vokale			↓	Veksenkor, korps, orkester ↓

Overikten gjelder organisering av musikklivet på Straumen der grunnskolen har 260 elever.

Forsøket ble ledet av kommunens fagrettleider i musikk. Da musikkskolen ble opprettet, etter forsøksperioden, fikk musikkskolens rektor tilsynsplikt med musikkundervisningen i grunnskolen. Rektorstillingen ble senere kombinert med halv stilling som kommunal musikkleider. Det medførte at kommunen hadde en person som kunne administrere og legge tilrette for hele musikklivet.

2.4.3. Forsøk med musikkbarnehage i ordinær barnehage
I Malvik kommune ønsket en av barnehagene, Vikhammeråsen barnehage, å benytte musikkskolen til å stimulere oppvekstmiljøet i barnehagen. Denne barnehagen er en tre-avdelings barnehage med 60 barn i alderen 3 - 6 år. En forutsetning for dette prosjektet var at dette skulle være et gratis tilbud for alle barna i barnehagen.

Høsten 1987 avsatte barnehagen 10 rammetimer pr. uke til prosjektet. Musikkskolen kunne da gå inn med to lærere som i samarbeid med barnehagens personell fikk ansvaret for å tilrettelegge undervisningen. Dette teamet av lærere fra barnehagen og musikkskolen sto for gjennomføringen av opplegget.

Både samarbeidsprosessen og resultatet av team-arbeidet må sees som viktige element. Små-gruppeundervisning, kor med alle elevene og ansatte, faste ukesanger og dramatisering er stikkord som kort beskriver et utviklende miljø bygd på musikk. Avslutningsrapporten er under arbeid.

Hol kommune gjennomførte i skoleåret 1983/84 et forsøk med musikkbarnehagevirksomhet lagt til ordinære barnehager. Barnehagedekkingen i kommunen var tilnærmet 100%.

Samarbeidet mellom musikkskolen og barnehagene gikk ut på at 5 og 6-åringene som ønsket det, mot en liten tilleggsavgift også kunne få en skoletimes musikkbarnehetilbud hver andre uke. Tilbudet var tenkt ukentlig, men på grunn av lærermangel lot ikke dette seg gjøre.

Selv om tilbudet var frivillig for barnehageelevene, sluttet samtlige opp om musikkbarnehageaktiviteten.

Etter det første prøveåret ble tiltaket evaluert. Av negative forhold nevnes kun det ene at musikkskolen så seg nødt til å kreve inn en ekstra avgift i tillegg til det barna betalte i barnehageavgift.

På den positive siden nevnes

- tilbudet nåes lettvisst av alle
- barna er på stedet, de slipper å hentes og bringes (i en kommune med store avstander)
- barnehagenes lokaler er velegnet til musikkbarnehageaktivitet
- et par av de ansatte ved barnehagene har fungert som assistenter, til stor gjensidig hjelp og idéutveksling.

Etter det første prøveåret er ordningen videreført og praktiseres fortsatt.

2.4.4 Lokalstyrte forsøk innenfor musikk og drama i skole- og lokalmiljø. Skolesamarbeid i Midt-Norge.

Dette forsøket tar utgangspunkt i den kommunale musikkskolen sin støtte og veiledningsfunksjon overfor grunnskolen og utvikling av M-87-fagplanen: "Praktisk sosialt og kulturelt arbeid".

Deltakere er fem kommuner i Sør-Trøndelag sammen med en kommune i Nord-Trøndelag og en i Jämtland. I hver kommune deltar den kommunale musikkskolen samt en eller flere grunnskoler.

Målet for prosjektperioden 1987 - 90 er:

- *Ut fra et nært samvirke mellom kommunal musikk-skoleundervisning, grunnskolens estetiske fagområder og nærmiljøets kultureliv søke å gi barn og ungdom opplæring, erfaring og opplevelse gjennom musikk, dans og dramatisk virksomhet.*

Utvikle og inspirere barns og unges egne iboende skapende krefter og muligheter.

- *Utvide musikk- og teaterbegrepet gjennom all-kulturell virksomhet som omfatter drama, musikk, sang, dans, bevegelse/mime, bildemidler, litteratur og kommunikasjon.*
- *Utvikle forståelsen og samhørigheten mellom aldersgrupper og sosiale grupper, mellom skolen og fritidsmiljøer for barn og unge.*
- *Skape en helhetlig forståelse av skolens praktisk-estetiske fagområder og utdype og virkeliggjøre de kunnskaper som er nødvendig for en best mulig kunstnerisk og kulturell utfoldelse og medvirkning i voksen alder.*
- *Heve skolens samlede kompetanse innenfor musikk, drama og kulturarbeid.*

Ved siden av å styrke de estetiske fagområder i grunnskolen og det nye fagområdet "drama" som tverrfaglig emne i Mønsterplanen, er det et ønske å utprøve og bygge opp faste og forpliktende samarbeidsstrukturer og samarbeidsmodeller mellom musikk-skole, skole og lokalmiljø.

Skoledirektør / Länsskolinspektør arrangerer hver for seg og sammen nettverksamlinger mellom skolene og arrangerer egne kurs for prosjektlærerne og skolelederne. I 1988 ble det fra Trøndelag gjennomført en studietur til London-skoler for prosjektledelsen ved skolene.

Prosjektet støttes økonomisk fra staten gjennom skoledirektørens midler til lokalstyrte forsøk. Kommunene bidrar likedan. Det foreligger prosjektplan og årsrapport fra 1987 og -88. Sluttrapport utarbeides i 1990.

KAPITEL 3: EN BESKRIVELSE AV NÅ-SITUASJONEN

3.1 Musikkskoler i Norge

3.1.1 Utbredelse av kommunale musikkskoler

Om lag 280 kommuner har opprettet musikkskole. Disse skolene varierer sterkt både når det gjelder reell og relativ størrelse og bredden i de tilbud som gis. Av kommuner med mer enn 20.000 innbyggere har praktisk talt alle musikkskoletilbud. Ser man derimot på de 252 kommunene med mindre enn 5.000 innbyggere, så har bare 133 eller ca. halvparten av disse opprettet musikkskole.

Tabell 6:

Befolkningstall	Antall kommuner: Med m.skole:	
Under 2.000	86	37
2.000 - 4.999	166	96
5.000 - 9.999	97	69
10.000 - 19.999	64	44
20.000 - 49.999	28	26
Over 50.000	7	7

Tilgjengeligheten til musikkskolenes tilbud er også svært varierende fra kommune til kommune. Dette illustreres ved å vise antall musikkskoleelever i % av kommunens totalbefolkning, eller i % av 7-16 årsklassen.

I følge materiale fra Statistisk Sentralbyrå har musikkskoler, ut fra denne måleformen, i mange små kommuner en langt større tilgjengelighet enn skoler i en del folkerike kommuner. Som eksempel kan nevnes at elevene ved musikkskolene i Osen og Dyrøy kommuner tilsvarende henholdsvis 7,8% og 6,1% av befolkningen i disse kommunene. Bykommunene Stavanger og Trondheim har tilsvarende tall på 0,9 og 2,2 prosent. Bykommunene Hamar og Oslo kommer svakest ut av denne sammenligningen. Her utgjør musikkskoleelevene henholdsvis 0,4 og 0,2 prosent av folketallet.

Det er også store variasjoner på de undervisningstilbudene musikkskolene tilbyr. Store skoler med mer enn 100 uketimer har ofte et bredt tilbud til sine elever. Disse skolene har timer nok til å tilsette flere lærere i attraktive stillinger, eller muligheter for i samarbeid med andre institusjoner å "sy sammen" ulike stillingskombinasjoner. Ved mindre skoler, med et langt lavere uketimetall, kan det være vanskelig å få til den ønskelige bredden i tilbudet. Noen skoler har gjort forsøk med interkommunale stillinger, andre samarbeider med det øvrige skoleverket, men dette er tilfeldige ordninger.

De minste skolene har mindre enn 20 uketimer, og da sier det seg selv at tilbudet må bli svært begrenset.

Tabell 7:

Undervisnings- timetall pr. uke:	Antall skoler:	Summering:
- 30	38	
31 - 45	53	91
46 - 60	46	
61 - 75	34	
76 - 90	20	
91 - 105	20	120
106 - 120	9	
121 - 135	8	
136 - 150	8	
151 - 165	6	
166 - 180	7	
181 - 195	3	41
196 - 210	3	
211 - 240	4	
241 - 270	0	
271 - 300	2	
301 - 400	3	12
401 - 600	3	
601 - 900	0	
901 -	3	6
Sum skoler med i undersøkelsen (1987)....:		270

3.1.2

Nøkkel-tall for 1986, 1987 og 1988

Fra og med 1986 har Statistisk Sentralbyrå laget en egen musikkskolestatistikk. Statistikken er utarbeidet på bakgrunn av et omfattende registreringsskjema. Brukerne av statistikken, departementet og Kommunenes Sentralforbund har på denne måten fått detaljerte opplysninger om musikkskolenes virksomhet. En del av opplysningene har dannet bakgrunnsinformasjon i forbindelse med beregning av statsstøtte til musikkskolene, andre data er publisert til kommunene og har dannet utgangspunkt for omorganisering eller justering av igangværende musikkskoler. Opplysningene har også vært til stor hjelp for kommuner som har opprettet kommunal musikkskole.

Tabell 8:

		1986	1987	1988
1.	Skoler i alt	257	273	282
2	Skolenes rammetimetall	23.732	25.662	27.098
3	Elevopplysninger			
3.1	Antall jenter	34.531	35.937	35.431
3.2	Antall gutter	20.250	21.995	21.448
3.3	Elever i alt	54.781	57.930	56.879
3.4	Elever i % av totalbefolkn.	1,7	1,7	1,7
3.5	Elever i % av 7-16 åringene	12,3	12,8	12,5
4	Økonomi			
4.1	Bruttoutgifter	172.609.874	212.646.741	243.906.396
4.1.1	Bruttoutg. pr. elevplass	3.151	3.671	4.283
4.1.2	Bruttoutg. pr. innbygger	53	63	71
4.2	Nettoutgifter	109.776.519	134.940.430	149.398.938
4.2.1	Nettoutg. pr. elevplass	2.004	2.329	2.624
4.2.2	Nettoutg. pr. innbygger	34	40	44
4.3	Skolepenger	42.057.895	46.356.989	52.439.875
4.3.1	Skolepenger i % av br. utg.	24	21,8	21,5
4.3.2	Skolepenger pr. elevpl. pr. år	748	768	846
5	Personalet			
5.1	Lærere i hel stilling	266	360	386
5.2	Lærere i del-tids stilling	2.601	2.756	2.805
5.3	Lærere i alt	2.867	3.116	3.191

3.1.3 Instrument-/aktivitetsfordeling

Statistisk Sentralbyrås musikkskolestatistikk inneholder også opplysninger om hvor mange elever som tar vokalundervisning eller tar undervisning på de ulike instrumenttypene.

Utvalget vil gjerne illustrere dette ved den etterfølgende tabell. Tallene er fra skoleåret 1987/88.

Tabell 9 a:

	Elever I alt	Strykeinstr.				Klaviaturinstr.			Akk/ Git. tre. Sang		
		Fi	Br	Cel	Kb	Pia	Org	El.o			
Østfold	1460	152	0	26	1	350	0	36	124	34	76
Akershus/Oslo	6171	461	14	88	16	1845	4	137	344	168	185
Hedmark	2607	167	4	30	1	464	21	98	124	39	113
Oppland	1693	148	5	18	1	298	1	122	53	44	14
Buskerud	1473	116	0	8	1	435	6	110	93	38	46
Vestfold	1394	177	0	20	14	275	0	13	25	59	36
Telemark	1754	154	3	13	0	402	8	66	121	59	59
Aust-Agder	1031	55	2	8	0	161	0	69	61	42	34
Vest-Agder	2161	111	0	15	1	767	9	194	92	39	78
Rogaland	6484	475	11	50	7	1725	91	524	434	165	163
Hordaland	7734	494	0	62	3	1894	21	983	519	280	240
Sogn og Fj.	2097	74	0	1	3	323	7	462	115	42	14
Møre og Romsd.	5444	437	17	45	6	1081	25	589	233	58	88
Sør-Trøndelag	6151	538	7	51	4	1477	13	1143	360	188	196
Nord-Trøndelag	2893	200	3	9	8	585	36	444	185	72	57
Nordland	3405	221	2	24	5	640	53	313	151	95	120
Troms	2581	138	1	13	2	371	49	156	138	32	124
Finnmark	1395	24	0	0	0	243	0	62	68	9	42

Instrumentforklaring til tabellene 9 a og b:

Fi	Fiolin	Blf.	Blokkfløyte
Br	Bratsj	Fl	Fløyte
Cel	Cello	Kla	Klarinett
Kb	Kontrabass	Fa	Fagott
Pia	Piano	Trp	Trompet
Org	Kirkeorgel	Ho	Horn
El.o	El.orgel	Trb	Trombone
Git	Gitar		
Akk/tre	Akkordeon/trekkspill		

Tabell 9 b:

	Treblåseinstr.					Messingblåseinstr.				Slagv.
	Blf.	Fl.	Obo	Kla.	Fa.	Trp.	Ho.	Trb.	Tuba	
Østfold	13	120	1	90	2	102	24	19	19	15
Akershus/Oslo	58	337	14	376	6	219	63	93	45	102
Hedmark	22	111	0	215	1	91	31	15	13	24
Oppland	8	87	0	68	0	118	48	33	37	25
Buskerud	7	60	3	42	2	32	6	10	9	13
Vestfold	14	89	1	68	1	49	40	39	4	1
Telemark	2	98	2	110	2	113	36	12	28	48
Aust-Agder	3	47	0	19	0	35	5	4	7	6
Vest-Agder	9	82	2	42	0	19	4	5	5	11
Rogaland	16	267	15	264	6	228	114	71	57	177
Hordaland	97	283	7	326	2	517	67	61	50	93
Sogn og Fj.	19	57	0	93	0	179	66	25	54	42
Møre og Romsd.	53	223	2	258	1	315	125	64	111	100
Sør-Trøndelag	56	233	2	314	0	342	148	60	124	172
Nord-Trøndelag	0	138	1	205	0	173	49	50	35	94
Nordland	15	164	3	247	0	291	73	41	68	87
Troms	62	79	5	94	1	87	53	9	35	46
Finnmark	25	20	0	72	0	112	56	23	48	54

Merknader: I dette tallmaterialet ligger der mye kunnskap om hvordan musikkskolene prioriterer den undervisningen de tilbyr. Ved små skoler med bare 1 - 2 fast tilsatte, og hvor den ene er rektor, kan man også ved å studere bakgrunnsmaterialet lett se hvilke hovedinstrument de tilsatte har. Ut ifra musikkskolenes egne retningslinjer skal de gi så god undervisning som mulig. Det er derfor rimelig at musikkskolens hovedaktivitet vil være knyttet til de fagområdene der man har best kvalifisert personale. Utvalget mener at det i en eventuell plan for et distrikt bør tas hensyn til disse forhold slik at det kan tilsettes personale med til en viss grad ulik kompetanse ved de forskjellige skolene i en region, og at musikkskolene i regionen ved hjelp av kjøp og salg av tjenester vil kunne dra nytte av en samlet bred undervisningskompetanse. Utvalget vil komme tilbake til dette i sine tilrådinger under kap. 6.6.

3.1.4

Musikkskolens berikelse av lokalmiljøet

Utvalget er godt kjent med musikkskolenes store betydning for det lokale musikkmiljøet. Utvalget er også kjent med at musikkskolene i svært mange tilfeller utgjør selve fundamentet i et levende kulturliv. For å få understreket dette foretok vi en undersøkelse blant landets kommunale musikkskoler. Musikkskolene ble bedt om å gi en oversikt for skoleåret 1988/89 over

- Hvor mange elevkonserter som ble arrangert
- Antall skolekonserter musikkskolen arrangerte
- Hvor mange offentlige konserter skolen hadde
- Hvor mange andre arrangementer i kommunen musikkskoleelever deltok ved.

Svarprosenten var meget god, i det 226 av i alt 280 skoler svarte.

Ser vi på hele landet under ett, hadde de kommunale musikkskolene i 1988 selv ansvar for i alt 3.444 konserter. I tillegg til dette deltok det musikkskoleelever ved over 2.900 andre arrangementer i kommunene. Tilsammen viser dette at musikkskolen arrangerte eller var delaktige i ca. 6.350 konserter/arrangementer. Selv om antall konserter varierer en god del fra skole til skole, gir dette et snitt på 28 konserter pr. år pr. musikkskole.

Etter å ha vurdert aktiviteten i flere fylker og kommuner, kan man påstå at musikkskolens elever utgjør en stor del av grunnfjellet i det lokale musikklivet. Et godt eksempel her er Tolga musikk-skole, en liten skole med bare 26 undervisningstimer pr. uke. Denne skolen sto i skoleåret 1988/89 for hele 20 ulike konsertarrangementer i sin kommune.

Elevkonserter

Elevkonsertene som er mer eller mindre interne arrangementer, er langt de fleste og hadde et antall på ca. 2.000 i 1988. Over et år tilsvarer dette 5-6 konserter pr. dag, og ca. 9 konserter i snitt pr. musikk-skole.

Flest elevkonserter ble holdt i Rogaland og Hordaland, med et snitt på 11-12 konserter pr. kommune. Færrest elevkonserter ble arrangert i Aust-Agder og Oslo.

Det viste seg å være store forskjeller innen flere av fylkene og størst var forskjellen i Hordaland, hvor Bergen musikk-skole arrangerte 100 elevkonserter, mens det i 4 andre kommuner bare ble arrangert 1 elevkonsert i løpet av året.

Skolekonserter

Her menes konserter som musikk-skolen arrangerte ved andre skoler i kommunen. Rikskonserternes skolekonserter kommer i tillegg.

Antall skolekonserter som musikk-skolene tilbød lå i skoleåret 1988/89 på ca. 700.

Utvalget har merket seg spesielt konsertvirksomheten i fylkene Nordland, Hordaland og Akershus. Disse tre fylkene alene sto for ca. 48% av skolekonsertene.

Offentlige konserter

Offentlige konserter arrangert av musikk-skolene utgjorde i skoleåret 1988/89 ca. 800. Dette tilsvarer i snitt over 2 konserter pr. dag og 3-4 konserter pr. skole.

Her topper Rogaland listen med i alt 94 offentlige konserter. Det er to enkeltskoler som skiller seg spesielt ut når det gjelder å arrangere offentlige konserter. Disse er Sandnes musikk-skole som i siste skoleår arrangerte hele 21 offentlige konserter, og Nesna musikk-skole med 20 konserter.

Musikk-skoleelevers medvirkning i andre arrangementer

I tillegg til de arrangementene som er omtalt tidligere, viser det seg at musikk-skoleelever har medvirket ved nesten 3.000 andre arrangementer. Av enkelt-musikk-skoler her kan nevnes spesielt musikk-skolene i Moss og Sandnes.

Utvalget antar at en stor del av de konsertene som er ført opp under "elevkonserter" og "andre arrangementer" er konserter lagt til sosiale og medisinske institusjoner.

3.2. Organisasjonsmodeller

De kommunale musikk-skolenes organisering, ledelse og form varierer innenfor en viss ramme. Det er ikke mulig for utvalget å gi en fyldestgjørende beskrivelse. Vi har derfor valgt ut visse sentrale elementer i modellene.

3.2.1 Retningslinjer for musikkskoledrift.

Kirke- og undervisningsdepartementet setter i årlige rundskriv til kommunene (jfr. rundskriv F-12/89) vilkår for å motta statstilskudd til musikkskoledrift:

- Musikkskolen må være kommunal, dvs være eid og drevet av kommunen
- musikkskoleundervisningen må følge samme skoleår som grunnskolen
- kommunen må dekke minst 50% av skolens utgifter
- skolepengesatsene må ikke være urimelig høye, dvs. ikke overstige det dobbelte av landsgjennsnittet for 1987 (kr. 1.500 pr. elevplass pr. år).

Kommunenes Sentralforbund har gitt ut følgende veiledningsmaterieil til kommunene:

Rundskriv nr. 55/82: KOMMUNAL MUSIKKSKOLEVIRKSOMHET - MÅLSETTING, ORGANISERING, STYRING OG ADMINISTRASJON

Rundskriv nr. 131/82: KOMMUNAL MUSIKKSKOLEVIRKSOMHET - ELEVENES EGENBETALING

1984: HÅNDBOK FOR KOMMUNALE MUSIKKSKOLER

K-rapport nr. 2/85: KOMMUNAL MUSIKKSKOLEVIRKSOMHET

1989: RAMMEPLAN FOR KOMMUNALE MUSIKKSKOLER

Ingen av de ovennevnte trykksaker pålegger kommunene å drive sine musikkskoler på noen bestemt måte.

3.2.2 Samarbeid/samordning med grunnskolen

I følge den veiledende rammeplanen for kommunale musikkskoler skal musikkskolen bl.a. ha som mål å være en ressurs for det øvrige skoleverket. Videre sies det at for å nå dette målet skal musikkskolen støtte grunnskolens obligatoriske musikkundervisning og bidra til å styrke musikkopplæringen i den videregående skole.

Når det gjelder det konkrete samarbeidet lister rammeplanen opp

- Felles bruk av rom og utstyr.
- Medvirkning av musikkskolens lærere og elever på skolekonserter, foreldremøter o.l.

- Samarbeid om lokale læreplaner og undervisningsopplegg, og om organisering av musikk-skolevirksomheten innenfor skoledagen.
- Felles kurs- og planleggingsdager.
- Salg av timer til
 - . vanlige musikktimer
 - . to-lærerordning
 - . spesielle prosjekter.

Rent konkret finner vi i dag organisasjonsmodeller som dekker alle av disse samarbeidsordningene. I noen kommuner er samarbeidet kommet så langt at vi kan tale om delvis integrering av de to skoleslagenes virksomhet, f. eks. ved

- Årsplanlagt sambruk av timer for allmenn musikkundervisning, musikk valgfag og instrumental-/vokalundervisning på dagtid
- Sambruk av rammetimer og lærerkrefter for etablering av strykeorkester (flere skoler sammen), kor, kammergrupper m.v.
- Felles års-/ressursplan for etablering av musikkopplæringstiltak for funksjonshemmede integrert i grunnskolen.
- Felles lærerkurs.
- Årsplanlagte fellesprosjekt i skolekretsen(e), åpen skole, eldretreff o.l.

I andre kommuner synes både tradisjon og institusjonskultur å være noe sektorisert, og dermed mindre tilgjengelig for organisatorisk og pedagogisk samordning.

Der hvor samordning og samarbeid lykkes synes musikkskolen å være med på å støtte opp under den obligatoriske musikkundervisningen. Musikkskolens elever og lærere er med å beriker undervisningen i skoleverket, samtidig som bredden i musikkskolens faglige og pedagogiske tilbud klart øker.

Utvalget er kjent med, etter undersøkelser foretatt av Kommunenes Sentralforbund, at ca. 6% av musikk-skolenes totale rammetimetall selges til grunnskolen. Med bedre samplanlegging fra skolestyrets side og bedre organisering av kombinerte stillinger enn idag, mener utvalget at nettopp denne delen av samarbeidet mellom grunnskole og musikkskole vil bli langt større. Utvalget vil utdype dette i kap. 5.

3.2.3

Tilbud til funksjonshemmede

En del musikkskoler har tilrettelagt spesielle musikkskoletilbud for funksjonshemmede. Som eksempel

på dette vil vi nevne tiltak ved 3 skoler og ett prosjekt.

Snåsa musikkskole

Snåsa musikkskole gir musikkopplæringstilbud til 7 voksne psykisk utviklingshemmede. Undervisningen er organisert som et pop-orkester og kalles "Arnes Band". Fire av orkestermedlemmene får dessuten tilpasset undervisning ved musikkskolen på linje med andre elever.

Musikkskolen samarbeider med sosialkontoret og en vernet bedrift i kommunen om driften. Samarbeidspartene gir 2 uketimer hver. Det gis også tilskudd av voksenopplæringsmidler.

Målsettingen er å gi medlemmene allsidig musikkopplæring, og hjelpe dem slik at de seinere vil kunne ha mulighet til å delta i det lokale musikklivet. Videre er målet å skape et tilbud som har overføringsverdi til andre kommuner, og hvor både funksjonshemmede og vi andre samarbeider.

Gloppen musikkskole

Prøveordning med musikktilbud for funksjonshemmede i Sogn og Fjordane ble lagt til Gloppen kommune. Prosjektet startet i 1983 som en 3-årig prøveordning, etter initiativ fra Sogn og Fjordane musikkråd. Målet var

"Å gi funksjonshemma i og utanfor institusjon i Sogn og Fjordane eit tilbod i musikk, slik at kvar einskild kan få høve til aktiv musisering ut frå eigne føresetnader, og så langt råd er utvikle sine evner og anlegg innan dette området."

Det ble til sammen tilsatt 3 musikkterapeuter som hadde arbeidsoppgaver innenfor grunnskole/musikk-skole, lokalt musikkliv og helseinstitusjonen. Det administrative arbeidet ble lagt til Gloppen musikk-skole.

Prosjektet fikk en vesentlig støtte fra Norsk kultur-råd, og Norges Sang- og Musikkråd har bidratt med midler til deler av det. De øvrige utgiftene ble delt mellom Sogn og Fjordane fylkeskommune og Gloppen kommune.

Erfaringene med kombinerte musikkterapeutstillinger har vist seg å være svært gode, spesielt med tanke på ulike former for samarbeid.

Arbeidet med å gi psykisk utviklingshemmede elever et tilbud i musikkskolen og det lokale musikklivet har stått sentralt i prøveordningen. Musikklivet i kommunen viste positiv interesse og vilje til å være med på utprøving av forskjellige tilbud, så som integrerte samspillgrupper i musikkskolen, korttids-

samarbeid mellom kor/korps og elevgrupper fra institusjoner.

Tilbudet er opprettholdt etter at prøveperioden er utløpt.

Sarpsborg musikkskole

Sarpsborg musikkskole har siden høsten 1985 tilrettelagt pianoundervisning for synshemmede elever. Tilretteleggingen besto i at en av skolens lærere lærte seg punktskrift og punktskriftnoter. Dette ble gjort i samarbeid med Huseby utdanningssenter for synshemmede. Kontakten med Huseby varte i ca. 2 år.

Undervisningen er organisert som enetimer (30-minutters leksjonslengde), men elevene deltar ellers på vanlig måte i musikkskolen. Læreren gis 15 minutter pr. elev som kompensasjon for utskrivning av punktskriftnoter.

Det meste av lærestoffet må utarbeides spesielt og punktskrives av læreren. Det finnes imidlertid noe ferdigtrykt notemateriell utgitt av Norges Blindeforbund. Musikkbiblioteket i København har også en del stoff.

Musikkskolen mener undervisningen for synshemmede fungerer meget bra, takket være det nære samarbeidet musikkskolen har med bl.a. Huseby utdanningssenter.

Den videre utviklingen vil trenge økt satsing på riksplan til punktet notemateriale.

Dissimilis

Dissimilis er en prosjektmusical, spesiallaget for psykisk utviklingshemmede. Foranledningen til denne musicalen er det arbeidet som er blitt drevet blant psykisk utviklingshemmede i Bærum og ellers i Østlandsområdet. Spesielt må nevnes de to gruppene "Blostoppbandet" og "Rosanobandet".

Elevene i disse gruppene spiller etter et fargesystem utviklet av Kai Zahl. Gruppene består av psykisk utviklingshemmede, eller som de selv uttrykker det: Barn og ungdom med særlige behov. I musicalen spiller de sammen med noen få funksjonsfriske.

Dette spesielle undervisningsopplegget, som hadde sitt utspring i de to gruppene i Bærum tidlig på 1980-tallet, og den oppmerksomhet musicalen Dissimilis har fått, har gitt mange nyttige erfaringer som også de kommunale musikkskolene vil dra nytte av i sine tilbud til denne spesielle elevgruppen.

3.2.4 Organisering av tilbud til førskolebarn, eldre ungdom og voksne

For ungdom i alderen 16 - 19 år er det vanlig at disse får beholde sin elevplass i musikkskolen om de ønsker det. Fylkeskommunene har ikke vært villige til å refundere kommunene for denne undervisningen, bortsett fra Sør-Trøndelag, som hvert år bevilger en sum til fordeling mellom kommunene til delvis dekning av musikkskoleundervisning for 16 - 19 åringer.

Når det gjelder førskolebarna finner vi varierende tiltak, fra de mest pedagogisk avanserte og til de mer tilfeldige og usikre tilbud til småbarna. Følgende undervisningstilbud kan nevnes:

- minifiolingroup
- musikkbarnehage- og 6-åringstilbud
- aspirantklasser
- blokkfløyteklasser
- el.orgelgrupper
- musikkleik/sang/dans

En del musikkskoler, særlig i middels store og små kommuner åpner for noen tilbud til voksne. En slik voksenavdeling kan være selvfinansierende med offentlig støtte fra kultur/voksenopplæring.

Nedenforstående tabell viser hvor stor prosentandel av musikkskoleelevene vi finner under- og over grunnskolealder. For sammenligningens skyld er de tilsvarende prosenttall for barn i skolealder også tatt med.

Tabell 1o:

	Antall:	%-andel:
Under 7 år	7.223	13
7 - 9 år	14.384	25
10 - 12 år	20.465	35
13 - 15 år	11.266	19
Over 16 år	4.592	8
Musikkskoleelever i alt (1986/87)	57.930	100

Merknad til tabell 1o:

Av de 7.223 elevene i førskolealder, er 6.278 registrert i musikkbarnehage- / 6-årstilbud, de øvrige er instrumentelever (bl.a. mini-fiolin).

3.2.5 Vokal og instrumental opplæring for elever med særlige forutsetninger, "Lørdagsskolen"

De kommunale musikkskolene kan etter hvert oppleve at de har elever med særskilte evner innenfor sitt instrument, og som stiller særlige krav til utfordringer og stimulering.

Et slikt særskilt interkommunalt tilbud er igangsatt i Sør-Trøndelag med Trondheim som vertskommune og musikkskolen der som arrangør. Fordi organiseringen må legges til lørdager av hensyn til elevene, er navnet "Lørdags-skolen" valgt.

Tilbudet er åpent for søkere fra kommuner i Sør- og Nord-Trøndelag under forutsetning av at bostedskommunen refunderer utgiftene.

Lørdagsskolen er beregnet for musikkskoleelever som ønsker å forberede seg til studier med sikte på et framtidig yrke innenfor musikklivet, eller som ønsker å utvikle et høyt nivå som amatørutøvere for eventuelt seinere valg.

Tiltaker gjelder elever i ulike aldersgrupper. Det vil være søkerens evner, anlegg, interesse, musikkalsk ferdighet og modenhet som avgjør hvem som kan få dette undervisningstilbudet. Gjennom opptaksprøver forsøker en å danne seg et bilde av om søkerne etter en samlet vurdering synes å ha forutsetninger for å gjøre seg nytte av undervisningen.

Vokal og instrumental opplæring for elever med særlige forutsetninger omfatter

- Undervisning i hovedinstrument (obligatorisk)
- Undervisning i biinstrument (ikke obl.)
- Kammermusikkinstruksjon (obligatorisk)
- Musikkorientering (obligatoriske kurs)
- Seminar etc. (ikke obligatorisk).

Undervisningen i hovedinstrument foregår individuelt, men den ekstra motivasjon og inspirasjon som kan oppnås ved f.eks. å la to elever høre på hverandre i undervisningstimen utnyttes. Dessuten organiseres det hver uke klassesstime, hvor undervisningen skjer etter "mesterklasseprinsippet", dvs. at undervisningen foregår i påhør av medelever, lærere, foresatte og andre, og at profesjonelle akkompagnatører er disponible for samspill når det ikke kan organiseres blant elevene selv.

Musikkorienteringen organiseres som klasseundervisning med 15 - 20 elever i hver gruppe.

3.2.6

Samarbeid med det lokale musikklivet

Det lokale musikklivet omfatter lag og ensembler av ulike slag i lokalsamfunnet. Ifølge Vestlandsforskning sin rapport skal det finnes i alt 8.913 ulike lag med ca. 370.000 aktive deltakere i Norge. Disse driver sine lagsaktiviteter og gir til dels omfattende opplæring i musikk. Det er grunn til å anta at det innenfor det lokale musikklivet årlig brukes ca. 90 mill. kroner som lønn/honorar til dirigenter/instruktører/lærere.

I den første fasen med oppbygging av kommunale musikkskoler, kunne en i det lokale musikklivet registrere en viss skepsis mot dette nye skoleslaget. Mange følte musikkskolen som en konkurrent i forhold til ressurser og rekruttering. Over tid har disse holdningene til musikkskolen endret seg. Ønsket om styrking av kvaliteten har bidratt til behov for profesjonell ledelse og opplæring. Musikkskolen er blitt en god faglig støttespiller og samarbeidspartner. Men ennå mangler mye på at musikkskolen kan dekke de behov som finnes i det lokale musikklivet. Bl.a. vektlegging av undervisning på tangentinstrumenter gir små ressurser til øvrige utøvergrupper.

Årsaken kan finnes i små musikkskoler, holdninger, prioriteringer og i begrensede ressursrammer.

Det eksisterer en rekke former for samarbeidstiltak mellom musikkskoler og det lokale musikklivet basert på lokale behov og muligheter.

Musikkskolen og mange av lagene innenfor musikklivet gir tilbud om opplæring og musikkutøving til en felles målgruppe. Mål og arbeidsmåter kan avvike noe, men overlapper hverandre på en rekke områder:

Faglig og pedagogisk samordning.

Mange barn og unge opplever mangelen på opplæringstilbud i musikk og manglende sammenheng mellom den opplæringen som blir gitt i grunnskole, musikkskole og lokalt musikkliv som forvirrende og frustrerende. Manglende samordning mellom de to skoleslagene og musikklivet gjelder både aktiviteter, faglig innhold og metode.

Dersom musikkskolelærere har dirigent- og undervisningsoppgaver i det lokale musikklivet vil muligheten for samordning og utvikling av undervisning og undervisningsmateriell bli langt bedre. Barn og unge får en helhetlig musikkopplæring og -opplevelse.

Både i Mønsterplan for grunnskolen (M-87) og i den nye Rammeplan for musikkskoler forutsettes at det skal lages lokale planer for undervisningen. Det lokale planarbeidet er igang i mange kommuner. Det finnes eksempel på kommuner der planarbeidet allerede er ført videre til strukturering av opplæring og læremidler som gjelder både skoleverket og det lokale musikklivet.

Samarbeid om stillinger.

Samarbeidet mellom grunnskolen, den kommunale musikkskolen og det lokale musikklivet gir mulighet for oppbygging av stillinger for musikkarbeidere. Sett fra musikklivets side er det ofte mest hensiktsmessig å plassere slike kombinerte "nye" stillinger i musikkskolen.

Kjøp av tjenester.

Det lokale musikklivet har behov for dyktige dirigenter og lærere som kan lede utviklingen av lagene på et godt musikkfaglig og musikkpedagogisk grunnlag. Mange lag kjøper idag timer i musikkskolen til dirigering og undervisning. Det skjer ved at laget kjøper dirigent- eller lærertimer som det bruker i sin egen organiserte opplæring og samspillaktivitet. For dette betales det fra 0 kr til over 200 kr pr. time. Gjennomsnittspris ligger på ca. 100 kr pr. time. Denne gjennomsnittsprisen viser seg å være et optimalt prisleie som skaper stor aktivitet. I de tilfeller hvor lagene ikke betaler noe, dreier det seg oftest om øremerkede kommunale tilskudd til et begrenset antall dirigenttimer i lagene.

En annen ordning som nå blir mer og mer vanlig, er at lagene kjøper elevplasser i musikkskolen, eller oppfordrer sine medlemmer til å søke opptak i musikkskolen. Dette gjelder særlig begynneropplæring.

En del lag med voksne medlemmer organiserer deler av sin opplæring som voksenopplæring. Noen av disse lagene kjøper lærertimer til disse tiltakene fra musikkskolen. I slike tilfeller er det aktuelt å kjøpe ut lærertimer til tiltak som laget fullt ut har ansvar for. Musikkskolens ansvar og oppgave blir å skaffe lærer(e) som kan ha det faglige og pedagogiske ansvaret for de timene som er avtalt.

I løpet av de siste årene er der i enkelte kommuner tilsatt musikkskolelærere med utøvende virksomhet tillagt stillingen, f.eks. distriktsmusikertjenester. Noen av disse musikerne har oppgaver som støttespillere i musikklag. Slike arbeidsoppgaver betales i noen tilfeller av kommunen som øremerket tilskudd til lagene, eller lagene kjøper denne tjenesten.

I de fleste tilfelle gjør de enkelte lag årlige samarbeidsavtaler med musikkskolen. I avtalen slås det fast hvor mange timer som skal kjøpes, hva slags oppgaver det dreier seg om, brutto-kostnad pr. time/årstime og hva laget skal betale til kommunen for denne tjenesten.

Samarbeidstiltak på dette området kan videreføres i en aktivitetsdel som legges i tilknytning til grunnskolens ordinære undervisningstid.

I mange kommuner er det opprettet lokale sang- og musikkråd eller andre fellesorgan for det lokale musikklivet. Den administrative ledelse i mer enn 15 av de 280 lokale sang- og musikkrådene som er opprettet, utføres ved lønnet arbeidskraft med 1-7 timer pr. uke. Slike oppgaver finansieres på ulike måter, bl.a. ved kjøp av arbeidstimer i musikkskol-

en. I enkelte kommuner har ansatte ved musikkskolen (rektor, musikkleder eller andre) slike oppgaver som en del av sine arbeidsoppgaver i forbindelse med ledelse og styring/utvikling av Samordnet musikkopplæring.

Grunnskolen, musikkskolen og det lokale musikklivet presenterer seg og sitt samarbeid ved konserter og andre arrangementer. Ved å gå sammen om praktiske sider ved slike tiltak, drar partene klare fordeler av samarbeidet. Fordelene oppnår en ved å ta i bruk det profesjonelle apparatet i musikkskolen, innsatsen i det lokale musikklivet, frivillige hjelpere og grunnskolens apparat og kompetanse.

3.3 Økonomi / finansiering

3.3.1 Kostnader / variasjoner

I dette kapitlet vil vi først se på de økonomiske forhold for musikkskolene sett under ett. Utvalget har valgt å lage en oppstilling for årene 1986 - 1988.

Tabell 11:

	1986	1987	1988
Bruttoutgifter	172.609.874	212.646.741	243.906.396
Bruttoutg. pr. elevplass	3.151	3.671	4.283
Bruttoutg. pr. innbygger	53	63	71
Nettoutgifter	109.776.519	134.940.430	149.398.938
Nettoutg. pr. elevplass	2.004	2.329	2.624
Nettoutg. pr. innbygger	34	40	44
Skolepenger	42.057.895	46.356.989	52.439.875
Skolepenger i % av br. utg.	24	21,8	21,5
Skolepenger i % av netto utg.	38,3	34,3	35,1
Skolepenger pr. elevpl. pr. år	748	768	
Statstilskudd	13.709.000	19.300.000	22.875.000
Statstilsk. i % av bruttobudsj.	7,9%	9,0%	9,4%

Tabellen foran viser stigning i skolenes samlede bruttoutgifter i perioden 1986 - 1988. En del av

stigningen skyldes økning i den tradisjonelle musikk-skoleaktiviteten, men like mye skyldes det at dirigenter og instruktører i det lokale musikklivet lønnes over musikkskolenes budsjett med refusjon fra brukerinstansene. Dessuten er det i de siste årene opprettet kombinerte stillinger mellom musikkskole og grunnskole der stillingsinnehaverne har sin formelle tilsetning i musikkskolen.

Tabellen viser således at nettoutgiftene ikke har økt tilsvarende. Dette skyldes naturlig nok at musikkskolene har mottatt refusjoner i forbindelse med kombinerte stillinger, samt refusjon for dirigent-tjenester.

Brutto utgifter pr. elevplass og pr. innbygger i kommunene er tatt med for statistikkens skyld.

Langt mer interessante er de tilsvarende nettotall.

De viser at utgiftene pr. elevplass og pr. innbygger har hatt en mer normal økning i perioden.

Selv om skolepengene utgjør en stadig mindre del av skolenes bruttobudsjett, har denne posten en markert stigning. Når en også tar i betraktning at elevtallet har vist en liten nedgang fra 1987 til 1988, er økningen urovekkende. Skolepengene i % av skolenes nettoutgifter viser også at utviklingen er negativ utifra elevenes interesser de to siste årene.

Det er store forskjeller på hva kommunene bevilger til musikkskolevirksomhet. Statistisk Sentralbyrå har i sine beregninger dividert musikkskolenes nettoutgifter med kommunenes innbyggertall. Variasjonene her ligger fra kr. 4,- pr. innbygger (Eidsvoll) til kr. 641,- pr. innbygger (Forsand). Landsgjennomsnittet lå i 1988 på kr. 44,-.

En oversikt ser slik ut:

Tabell 12:

Musikkskolens nettobudsjett i antall kr. pr. innbygger:	Antall skoler/kommuner:
under 10	8
11 - 30	36
31 - 50	70
51 - 70	55
71 - 100	47
101 - 200	51
over 201	11

En fylkesvis oppstilling viser:

Tabell 13:

Fylke:	Musikkskolenes nettobudsjett i kr pr. innb.	Musikkskole- elever i % av 7-16 åringene
Østfold	40	9,1
Akershus	45	11,4
Oslo	7	2,5
Hedmark	52	13,5
Oppland	62	17,8
Buskerud	45	11,2
Vestfold	29	7,0
Telemark	42	10,5
Aust-Agder	52	13,7
Vest-Agder	46	13,6
Rogaland	53	12,9
Hordaland	36	11,1
Sogn og Fjordane	78	17,7
Møre og Romsdal	60	17,5
Sør-Trøndelag	57	19,5
Nord-Trøndelag	64	19,7
Nordland	52	13,5
Troms	46	14,2
Finnmark	61	14,9
Hele landet	44	12,5

For sammenligningens skyld har vi også laget en oversikt over tilsvarende tall fra ti tilfeldig valgte by- og ti landkommuner. Oppstillingen viser bare tendenser mht. prioriteringer, ressursbruk og gruppestørrelser.

Tabell 14:

Kommuner:	Musikkskolenes nettobudsjett i kr pr. innbygger:	Musikkskole- elever i % av 7-16 åringene
Oslo	7	2,5
Bergen	18	5,8
Trondheim	44	16,9
Stavanger	31	6,5
Kr.sand	41	14,0
Tromsø	32	7,8
Drammen	42	7,9
Larvik	16	2,4
Ålesund	50	13,6
Sandefjord	36	8,3
Os Ø.	193	38,9
Nittedal	50	11,6
Randaberg	81	21,0
Jondal	200	56,4
Haram	59	10,9
Selbu	177	28,4
Inderøy	112	23,5
Nesna	209	70,9
Ibestad	112	36,9
Nordkapp	103	26,6

Denne sammenligningen viser at landkommuner synes å prioritere annerledes innen dette feltet enn hva bykommunene gjør, selv om det er store innbyrdes forskjeller.

3.3.2

Skolepenger

Elevenes egenbetaling, skolepengene, varierer sterkt fra kommune til kommune. Eksempelvis kan vi si at det koster mest å være musikkskoleelev i Akershus fylke, mens skolepengesatsene er gjennomsnittlig lavest i Finnmark-kommunene.

Kommunalrapport nr. 2/85 fra Kommunenes Sentralforbund sier i kapitlet om økonomi at for de kommunene som finner å måtte ta skolepenger, så bør ikke disse overstige kr. 500 pr. elevplass pr. år.

Mange kommuner har benyttet denne satsen som veiledende, mens andre har latt elevene betale opp til kr. 2.500 for en elevplass ved musikkskolen. De siste par åra har imidlertid skolepengesatsene stabilisert seg. Dette har sammenheng med at staten, i forbindelse med statsrefusjon, har satt en øvre grense for skolepenger tilsvarende kr. 1.500 pr. elevplass pr. år. Fra høsten -89 vil trolig ingen kommune kreve høyere skolepengesatser enn dette.

Utvalget mener det er riktig å nevne at vi finner kommuner som har vedtatt at musikkskoleundervisningen skal være gratis for elevene.

Nedenstående tabell viser gjennomsnitt skolepengesatser i de ulike fylkene i 1987-1989.

Tabell 15:

	1987	1988	1989
Østfold	874	948	1.018
Akershus/Oslo	1.033	1.083	1.060
Hedmark	624	646	670
Oppland	953	864	848
Buskerud	754	804	881
Vestfold	923	935	831
Telemark	671	836	921
Aust-Agder	741	746	890
Vest-Agder	837	739	938
Rogaland	767	889	1.033
Hordaland	788	816	1.133
Sogn og Fjordane	633	732	811
Møre og Romsdal	831	865	908
Sør-Trøndelag	720	683	751
Nord-Trøndelag	724	758	788
Nordland	540	553	572
Troms	549	583	603
Finnmark	497	521	589
Hele landet	748	768	846

Merknad til tabell 15:

I kommuner med spredt bosetting vil elevene normalt ha lenger reiseavstand til undervisningsstedene enn hva tilfellet er i byer og tettbygde strøk. Utgifter i forbindelse med reise/skyss, instrument, noter m.v. kommer i tillegg til skolepengeutgiften.

3.3.3

Utgiftsfordeling mellom stat/kommune/elev

Kommunal Rapport nr. 2/85 slår klart fast i kap. 4.4.1 at kommunen har det økonomiske ansvaret for musikkskolen.

Inntekter i forbindelse med drift av musikkskolen får kommunen fra

- skolepenger fra elevene
- staten
- salg av tjenester.

Fylkeskommunalt tilskudd er i denne sammenhengen så ubetydelig at det ikke tas med i den etterfølgende oversikten. (Det er bare Sør-Trøndelag fylkeskommune som gir en bevilgning til musikkskolene)

En prosentvis sammenstilling av utgiftsfordelingen mellom kommunen, elevene og staten i de tre siste år viser følgende:

Tabell 16:

	1986	1987	1988
Elevene	24%	22%	22%
Staten	8%	9%	9%
Kommunene	68%	69%	69%

Inntekter musikkskolen mottar i forbindelse med "salg av timer og tjenester" går inn som del av kommunenes andel av utgiftene.

3.4 Fysiske forutsetninger for musikkskoledrift

Den vanligste organiseringen ved de kommunale musikkskolene når det gjelder lokaliteter, har vært at skolens administrasjon er lagt enten til kommunale administrasjonslokaler eller til en av grunnskolene i kommunen. Undervisningen er for det meste lagt til ulike lokaler i de forskjellige skolekretsene rundt om i kommunen, altså desentralisert undervisning. Utvalget har ønsket å få en oversikt over i hvor stor grad musikkskolene fortsatt benytter desentralisert undervisning. Det ble derfor sendt ut en spørreundersøkelse til musikkskolene om disse forhold for skoleåret 1988/89. Jfr. kap. 3.1.3.

I det etterfølgende er det satt opp opplysninger vedrørende musikkskolenes administrasjons- og undervisningslokaler.

3.4.1 Administrasjonslokaler

Ca. en femdel (19%) av skolene opplyser at de disponerer egne bygninger. Flest musikkskoler i Akershus og færrest musikkskoler i Hedmark har egne bygg.

Generelt er det i byene at en finner de fleste musikkskolene med egne bygninger, dette kan ha sammenheng med at det er her en finner flest skoler som av en eller annen grunn er blitt ledige.

Av de musikkskolene som ikke disponerer egne bygninger, svarte 39% at skolen hadde kontorlokaler i tilknytning til andre kommunale kontorer/bygg. 24% hadde kontor i en av kommunens grunnskoler.

I tillegg til dette var det noen få musikkskoler (8%) som opplyste at de hadde kontor i et privat hus eller i tilknytning til kulturhus o.l.

3.4.2 Undervisningslokaler og instrumenter

Ut fra undersøkelsen vil utvalget trekke den konklusjonen at musikkskolenes undervisning synes rimelig desentralisert, i det vel 60% av all undervisning

foregår andre steder i kommunen enn der hvor skolens administrasjonslokaler ligger.

I følge opplysninger fra de 226 musikkskolene som svarte på undersøkelsen, har en summert antall undervisningssteder til i alt 1.505. Dividerer en dette med antall skoler finner en at hver skole i gjennomsnitt har undervisning på 6 - 7 ulike steder. Når vi dertil vet at langt de fleste skolene har mindre enn 100 uketimer, kan det synes som om litt for mye av lærernes tid blir benyttet til reise mellom undervisningssteder. Noen færre undervisningssteder vil vel også kunne føre til mer naturlige "skoleforhold" på de stedene undervisningen legges til.

Stor desentralisering finner vi i Hordaland og Sør-Trøndelag hvor henholdsvis 77 og 74 pst. av undervisningen er lagt til andre steder enn ved musikkskolens egne kontorlokaler. En av de største musikkskolene i landet med over 900 undervisningstimer, Trondheim musikkskole har undervisningen fordelt på 33 steder. Meløy musikkskole med sine 42 undervisningstimer opplyser at den har 21 undervisningssteder.

Ser vi på de lokalene musikkskolene disponerer idag, er de færreste av disse tilrettelagt akustisk for musikkskoleundervisning. Dette er et reelt problem, som utvalget her bare vil ha påpekt. En del av disse problemene vil utvalget tro kan på en relativt rimelig måte rettes på.

Utvalget vil også peke på den store gevinsten som ligger i samlokalisering av lokaliteter til kommunal musikkskole og andre kulturaktiviteter i kommunen, f.eks. i et eget kulturhus.

Musikkskolene står til stadighet overfor valget om å tilby undervisning så nær elevenes bosted som mulig, samtidig som tilbudet totalt sett skal være så godt og veltilpasset som mulig. Skal musikkskolen kunne gi et rimelig samspilltilbud, vil det oftest forutsette at flere elever, og helst på ulike instrumenter, har undervisning i samme bygning.

Mange musikkskoler låner ut instrumenter til elevene. Instrumentene er den redskapen elevene har å uttrykke seg musikalsk på. Det er derfor av stor betydning at disse instrumentene er av en slik kvalitet at ikke instrumentene er til hinder for et best mulig resultat for elevene.

Utvalget mener å ha registrert at kvaliteten på mange av de pianoene som er plassert rundt om på skolene ikke er så god som den burde være. Dette gjelder både generell instrumentkvalitet og det nødvendige vedlikeholdet, så som stemming mv. Utvalget ser ikke bort fra at avgjørelsen om graden av desentralisert undervisning vil være knyttet til instrumentenes beskaffenhet ved de ulike undervisningsstedene.

3.5 Ledelse og koordinering av musikkskolesektoren på fylkeskommunalt og sentralt nivå

3.5.1 Musikkonsulent knyttet til Grunnskolerådet 1980-83 Som en følge av Braseth-utvalgets utredning besluttet Kirke- og undervisningsdepartementet å opprette en musikkonsulentstilling til å ta seg spesielt av musikkskole spørsmål. Stillingen ble et 3-års engasjement, og ble plassert i Grunnskolerådet som på den tid hadde ledig en stillingshjemmel.

Musikkonsulenten hadde utstrakt samarbeid med Kommunenes Sentralforbund sentralt og forbundets fylkeskretsapparat om kurs og konferansevirksomhet om kommunal musikkopplæring.

Musikkonsulenten ble saksbehandler i Grunnskolerådet i saker vedrørende estetiske fag. Videre var han med på forarbeidet til kapitler om estetiske fag i den nye mønsterplanen.

I perioden 1980-83 ble det utgitt mange trykksaker om kommunal musikkskolevirksomhet. Musikkonsulenten i Grunnskolerådet var medarbeider og ofte initiativtaker til mange av disse skriftene, så som:

- Hagen-utredningen, om kombinerte stillinger
- Samordnet kommunal musikkopplæring. Forsøk og utvikling
- Musikk, en sektor av praktisk-estetiske fag
- Kommunal musikkopplæring, Grunnskolerådets informasjonshefte nr. 25
- Musikkopplæring for barn med særlige behov (utgitt først i 1985).

Mange av disse trykksakene og den kursvirksomhet som ble utført i perioden 1980-83, har vært til nyttig hjelp for kommunene i deres arbeid med tilrettelegging av lokal musikkopplæring.

3.5.1 Musikkskolekonsulentstilling fom. 1986

I 1986 inngikk Staten v/Kirke- og undervisningsdepartementet og Norske Kommuners Sentralforbund en avtale om et 3-årig forsøk med en frittstående veiledningstjeneste for kommunal musikkopplæring. Forsøksperioden startet 1.9.86 og musikkskoleveilederen ble tilsatt fra samme dato.

Allerede etter to år av forsøksperioden fant samarbeidspartene, Staten og Kommunenes Sentralforbund, denne tjenesten så nyttig for alle parter at de ønsket den videreført. I desember 1988 ble det derfor inngått en ny avtale om å videreføre veiledningstjenesten for musikkskoler utover forsøksperioden og inntil videre.

Foruten arbeidsoppgaver i relasjon til den samarbeidsavtalen som ble opprettet i forbindelse med stillingen, har musikkskoleveilederen gitt råd og

veiledning i praktisk talt alle områder vedrørende kommunal musikkopplæring, ikke bare de rent musikkfaglige. I tillegg er det tatt initiativ til og fått utarbeidet en egen rammeplan for kommunale musikk-skoler.

På bakgrunn av de erfaringene som er høstet i prøveperioden, heter det derfor om arbeidsområde i den siste samarbeidsavtalen:

Arbeidsområdet for stillingen er faglig veiledning overfor kommunene i musikkskolespørsmål, samt saksbehandlertjeneste for KS og KUD vedrørende rene musikkskolesaker og andre saker hvor kjennskap til dette skoleslaget har betydning.

Etter denne arbeidsinstruksen vil musikkskoleveilederen være saksbehandler for den statlige ledelse og koordineringen av musikkskolevirksomheten, samtidig som veilederen vil ha hovedansvaret for den koordinering og ledelse Kommunenes Sentralforbund ønsker å utøve.

For utvalgets arbeid har innsamling av ulike data om musikkskolevirksomhet vært av stor betydning. I samarbeid med Statistisk Sentralbyrå har musikkskoleveilederen utarbeidet et eget skjema for innsamling av data om musikkskoler. Den statistiske behandlingen av disse data har dannet grunnlagsmateriale for langt de fleste av utvalgets tabellmateriale.

3.5.3 Norsk Musikkskoleråd

Norsk Musikkskoleråd er en samarbeids- og kontaktorganisasjon for de kommunale musikkskolene i Norge. Organisasjonen ble stiftet i 1973. Det står musikkskolene fritt i å være medlem av musikkskolerådet, og praktisk talt samtlige musikkskoler er tilmeldt organisasjonen.

Norsk Musikkskoleråd tar opp saker av felles interesse for musikkskolene, og arbeider spesielt for fortsatt styrking av musikkskolenes posisjon og vekstmuligheter i samfunnet. Sentralt i dette arbeidet er bedre kontakt mellom musikkskolene og videre utvikling av musikkskolenes pedagogiske plattform.

Organisasjonen er bygd opp med 19 fylkesavdelinger og har fra 1. april 1989 eget sekretariat. Dette er plassert i Trondheim.

Musikkskolerådet har nær kontakt med andre musikkorganisasjoner innenlands. Videre foregår det et nært samarbeid på Nordisk plan og med den europeiske musikkskoleunionen, EMU.

Norsk Musikkskoleråd var en aktiv pådriver i saken om eget statstilskudd til de kommunale musikkskolene, og arbeider videre for å få økt denne støtten. Organisasjonen ser det også som en hovedoppgave å

påvirke utbygging av best mulige undervisningstilbud i musikk i alle kommuner.

3.6 Musikkskolens personale

Spørsmål vedrørende lærerutdanning er ikke spesielt omtalt i utvalgets mandat, men utvalget anser dette som så viktig at vi ønsker å ta med dette her. Innstillingene til Hernes-utvalget og Johannessen-utvalget som begge tar for seg lærerutdanningen er begge til behandling.

Utvalget vil innledningsvis gjengi en tabell som viser både stillingsstørrelser og utdanningsår for musikkskolelærere. Oversikten er utarbeidet på bakgrunn av en spørreundersøkelse til musikkskolene i løpet av skoleåret 1988/89.

Tabell 16:

Stilling	< 9 underv.t.pr.u		10 < 13		14 < 21		22 <		SUM	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
6 årig	96	4,0	36	1,5	22	0,9	32	1,3	186	7,7
5 årig	121	5,0	32	1,3	42	1,7	50	2,1	245	10,1
4 årig	384	15,9	131	5,4	146	5,9	112	4,6	773	32,0
2-3 årig	383	15,9	84	3,5	93	3,8	71	2,9	631	26,2
< 2-årig	504	20,9	35	1,4	20	0,8	20	0,8	579	24,0
SUM :	1488	61,7	318	13,1	323	13,1	285	11,6	2414	100,0

Oversikten i tabell 16 er utarbeidet på bakgrunn av opplysninger fra 213 av landets 280 musikkskoler. Totalt antall musikkskolelærere ligger på ca. 3.100 personer.

Av tabellen framgår det at hele 24% av musikkskolelærerne har mindre enn to-årig utdanning. 26% har 2 eller 3-årig utdanning.

Ser en på stillingsstørrelsene, finner en at nesten 62 % av musikkskolelærerne er tilsatt i mindre enn 9/27-stilling. På den andre siden av skalaen er det under 12% av lærerne som har mer enn 22/27-stilling eller tilnærmet hel stilling.

3.6.1 Musikkskolene som ledd i et samarbeidssystem

Musikkskolene har en sentral oppgave ved utvikling og gjennomføring av samordnet musikkopplæring, slik denne beskrives både i M-87 og i Rammeplan for musikkskoler. Musikkskolene har sine spesielle oppgaver innenfor musikkopplæringen. Samtidig inngår musikkskolen i et horisontalt system med grunnskole,

barnehage, videregående skole og det lokale musikk-liv som samarbeidspartnere, og i et vertikalt system som omfatter musikkopplæring fra begynnerstadiet til den høyeste utdanning. Konservatoriene og lærerhøyskolene må samarbeide om dette.

3.6.2

Kvalifikasjonskrav

Dersom musikkskolene skal kunne fungere etter disse forutsetningene, setter det visse krav til ledere og lærere. Det er behov for velkvalifiserte vokal- og instrumentallærere som også har den innsikt og faglig kompetanse som skal til for å gå inn i et nært samarbeid med andre skoleslag og det lokale musikk-liv. Ledelse og lærere ved musikkskolene må kunne:

- utvikle og fornye seg i en kontinuerlig læringsprosess
- gi undervisning i sang og aktuelle instrumenter for elever på begynnernivå til viderekomment nivå
- dirigere og instruere grupper/ensembler i skole, musikkskole og det lokale musikk-liv
- delta som utøvere med egne konserter eller i samarbeid med det lokale musikk-liv, og med sin utøving stå som gode forbilder for sine vokal- eller instrumentalelever
- tilrettelegge, arrangere, og event. komponere musikk for ulike grupper
- lede og veilede i musikkskolens daglige drift, herunder utviklingsarbeid
- fungere profesjonelt innenfor musikkskolens egne arbeidsoppgaver og i de arbeidsoppgavene som oppstår i samarbeidsfeltet mellom musikkskole, grunnskole og lokalt musikk-liv
- skape et fagmiljø med trivsel.

Det er ikke å vente at en enkelt person eller noen få skal kunne dekke hele spekteret ut fra dagens situasjon og krav. Ideelt sett trengs et allsidig sammensatt fagmiljø som samlet kan løse de ulike oppgavene.

De fleste oppgavene i musikkskolen er knyttet til instrumental-/vokalopplæring og musikkutøving. Det vil derfor være av avgjørende betydning at lærerne har en trygg plattform i utøverferdighet på (minst) ett instrument og sikker metodisk innsikt og erfaring.

Andre forhold som påvirker kvalifikasjonskravet til musikkskolens lærere, kan være

- åpent elevopptak ved musikkskolene gir

store ulikheter i interesse og opplærings
behov i elevmassen

- økte krav om samarbeid med andre instanser og etater om tilrettelegging og utvikling av barns og unges totale oppvekst og opplæringsmiljø
- større tilgang på innspilt musikk av mange slag med god kvalitet, og generelt økte krav til kvalitet
- større tilgang på instrumenter med ny teknologi, nye virkemidler og bruksmuligheter
- sterk utbredelse og videre aksept av pop/rock som musikkform
- økte krav om opplæring i folkemusikk og jazz
- møtet med fremmede kulturer i nærmiljøet
- i det hele, økte krav til funksjonsdyktighet i et stadig mer vidtspennende og pluralistisk samfunn/musikksamfunn.

KAPITEL 4: MUSIKKUNDERVISNING I ANDRE NORDISKE LAND

4.1 Kommunale musikkskoler

Norge er et av de land i Norden som kom sist i gang med omfattende utbygging av kommunale musikkskoler. Det er en av grunnene til at det kan synes som om vårt land ligger en del etter i denne utviklingen, sammenlignet med våre nærmeste naboland. På den andre siden har vi kunnet dra nytte av det som er blitt utviklet i andre land, og utviklingen de siste årene har skjedd utrolig raskt i Norge.

I det følgende har utvalget villet sette opp en del fakta om musikkskolevirksomheten i de andre nordiske landene. Opplysningene er innhentet i samband med et utstrakt samarbeid mellom musikkskole- og musikkonsulenter på nordisk nivå.

Sverige

Sverige har 284 kommuner. De minste kommunene har ca. 4.000 innbyggere. Gjennomsnittlig innbyggertall i de svenske kommunene er imidlertid ca. 29.000. Det er for tiden musikkskole i 282 av landets kommuner. Skolene er underlagt skolestyret. Hver musikkskole er bygget opp etter lokale behov.

De svenske musikkskolene administreres av en rektor. I tillegg har skolene også studierektor (inspektør).

Svenska Kommunförbundet gav i 1984 ut "Den kommunala musikskolan en resurs i kulturlivet", en praktisk veiledning om kommunal musikkskolevirksomhet.

Förbundet har tilsatt 2 heltids konsulenter som vesentlig har med kommunale musikkskoler å gjøre.

Musikkskolevirksomheten finansieres av kommunene og elevene. Skolepengesatsene er relativt lave, og utgjør i snitt bare 9% av musikkskolenes budsjetter.

Kompanjonglærersystemet er utbredt i svenske kommuner. I praksis virker dette slik at kommunene bevilger, for egen regning, en ekstra timeressurs for at lærere fra musikkskolen kan gå inn i grunnskolens musikktimer som ekstralærere. Hvilke klassetrinn disse kompanjonglærerne blir brukt ved, varierer noe fra kommune til kommune. Det mest vanlige er likevel 1. - 3. klasse.

Det vises for øvrig til den etterfølgende tabellen.

Danmark

I Danmark er det musikkskoler i 3/4 av landets 230 kommuner. 70% av musikkskolene kommunale, 20% er

private selveiende og 10% er tilknyttet foreninger. De kommunale skolene er underlagt skolestyret.

I den danske Lov om folkeskolen av 1975 heter det i § 3, pkt. 3:

Folkeskolen kan tilbyde eleverne undervisning i deres fritid.

Med bakgrunn i loven tilbyr en del danske folkeskoler musikkundervisning til sine elever. Denne typen musikkundervisning tilsvarer ca. 8% av de ovennevnte 70% kommunal musikkopplæring.

De danske musikkskolene er relativt godt utbygget, og dekker en vesentlig del av befolkningen.

Danmark har en musikkskolekonsulent i deltidsstilling. Denne er tilsatt av Statens musikkråd.

Utgiftsfordelingen i de danske musikkskolene er fordelt med ca. 65% på kommunene og ca. 34% i form av skolepenger. Musikkskoleelever betaler inntil kr.3.000 pr. år.

Det vises for øvrig til den etterfølgende tabellen.

Finnland

Finnland har en egen, lovfestet musikkutdanningsmodell. Barna kan i 3-års alderen starte i Musiklekskola. Deretter kan de som 7-åringer bli opptatt i Musikskolan, som gir grunnutdanning. Fra 16-års alderen kan elevene tas opp i Musikinstitut, som forbereder for yrkesutdanning og gir amatørutdanning på høyt nivå. Videre oppover i systemet finnes konservatorier og musikkhøyskole.

Fra og med musikkskolene er det obligatoriske opptaksprøver og årsprøver.

Både musikkskolene og musikkinstituttene har voksenavdelinger.

Den finske staten dekker 45% av utgiftene til musikkskolene og musikkinstituttene.

Bl.a. på grunn av de strenge opptakskravene dekker de finske musikkskolene bare en liten del av befolkningen (ca.1%).

55% av musikkskolene er kommunale, de øvrige er private. Skolepengesatsene er relativt rimelige, også ved de private skolene.

De finske musikkskolene er organisert i Finlands Musikläroinrättnings Förbund. Det er ikke tilsatt noen egen musikkskolekonsulent.

Det vises ellers til den etterfølgende tabellen.

Island

Island har bare private selveiende musikkskoler. I følge en egen musikkskolelov får godkjente musikkskoler dekket 50% av lønnsutgiftene fra staten. Skoleadministrasjonen har tilsyn med skolene. Det islandske undervisningsdepartementet har en egen konsulent for musikkundervisning i grunnskole og musikkskole.

De islandske musikkskolene dekker en stor prosentvis andel av befolkningen, men skolepengesatsene er relativt høye, fra 1.500 - 5.000 kr. pr. elevplass pr. år.

Det er utarbeidet omfattende læreplaner for de enkelte fag, og skolene har semester- og årsprøver.

Det vises for øvrig til den etterfølgende tabellen.

Oversikt

Tabell 18:

	FINNLAND	SVERIGE	DANMARK	NORGE	ISLAND
EIERFORHOLD	55% kommunale 45% private	Kommunale	70% kommunale 20% private 10% foreninger	Kommunale	Private
STYREFORM	Skolestyret Lovfestet	Skolestyret	Skolestyret	90% Skolest. 10% Kulturst.	Departement Skolestyret
ELEVNES ALDER	3 - 20	6 - 19	6 - 19 og voksne	4 - 19	5 - 20
ELEVER I % AV BEFOLKNINGEN	ca. 1%	2,8%	2,7%	1,7%	3,3%
OPPTAKSKRAV	Ja	Nei	Nei	Nei	Nei
LÆREPLANER	Ja	Nei	Nei	Delvis	Ja
FELLES REIN. LINJER	Ja	Nei	Nei	Nei	Ja
SEMESTER-/ÅRS-/ NIVÅPRØVER	Ja Obligat.	Nei	Nei	Kun noen få frivillige	Ja
SKOLEPENGER Nkr. 1987	0-700 kom 0-1500 pr	0 - 900	0 - 3.000	0 - 1.500	1.500-5.000
ANDRE TILSKUDD	Stat 45%	Nei	Nei	Staten 15,5%	Staten 50%
KOMM. ANDEL I %	50 - 60%	91%	65%	70%	50% av lønn
MUSIKKSKOLEN OG GR. SKOLE/ VG. SKOLE	Noe samarbeid. skoleverk.	Kompanjong- lærersystem Jfr.pkt. 5.1	Noe uformelt samarbeid	Økende samarbeid	Noe samarbeid

4.2 Musikk i offentlig skoleverk

Timetallet i musikk i den obligatoriske grunnskolen og videregående skole varierer en god del fra land til land i Norden. De ulike landene, med unntak av Norge og Island, synes å ha et rimelig bra tilbud i grunnskolens tre første år. Deretter minker timetallet til musikk, for så å bli helt borte som obligatorisk fag i den videregående skolen - med unntak av Danmark, som har to timer musikk i videregående skoles første klasse.

Skjematisk kan dette vises slik:

Tabell 19:

	1-3	4-6	7-9	vg.skole	Sum 1 - 12
Finnland	6	4(6)	1	o	11(13)
Sverige	6	5	2	o	13
Danmark	5	3	o	2	1o
Norge	4	3	3	o	1o
Island	6-8	2-4	o		8-12

KAPITEL 5: DRØFTING OG VURDERING AV EN DEL AKTUELLE MÅL OG PROBLEMSTILLINGER

5.1. Sentrale politiske merknader.

5.1.1. Intepellasjonsdebatten i Stortinget 6.2.1980

Intepellasjonsdebatten i Stortinget 6. februar 1980 innledet den politiske debatten vi har hatt i 80-åra om offentlig musikkundervisning. Med dette startet en ny tidsepoke både for drøfting av generell musikkundervisning slik den virker i grunnskolesystemet, og den spesielle musikkundervisningen gitt av de kommunale musikkskolene.

Utvalget mener denne debatten var så viktig for den videre utviklingen, at vi har valgt å sitere en del innlegg fra debatten.

Interpellasjon ble framsatt av Kjell Magne Bondevik, (KrF), som sa mellom annet:

Målsettingen bør som nevnt være at all kostnad med offentlig musikkundervisning går inn som en del av utgiftene i skoleverket.

Jeg mener det er riktig, av mange grunner, at alle interesserte får et tilbud om musikkundervisning. Derfor må kontingenten holdes langt nede, anslagsvis 300 - 400 kr. i året.

Jeg har inntrykk av at det i dag har vært bred tilslutning i Stortinget til forslag om en form for statlig støtte til musikkskolene.

I den videre debatten ble bl.a. følgende uttalt:

Statsråd Einar Førde (A):

Eg kan bekrefte at vi arbeider med modellar for statleg støtte, ... at Braseth-utvalget si innstilling ikkje er ei kvilande innstilling.

Det er tvert om ei innstilling som bør vera med.

*Eg vil elles seie at eg er glad for at det frå alle hald har vore understreka at dette skal vera eit tilbod for alle, at ein her skal basere seg på opne opptak, at ein skal unngå opp-
taksprøve, at ein skal unngå store prestasjonskrav.*

Eg er samd med alle som har sagt at det ikkje må vere for høge kontingentsatsar.

Dei kommunale musikkskolane representerer i europeisk samanheng ei nokså unik arbeidsform. Det er ei utfordring for departementet å arbeide vidare med dette.

Olav Djupvik (KrF):

De (musikkskolene) må få faste statlige tilskott over skolebudsjettet etter samme prinsipp som grunnskolen.

Liv Aasen (A):

Jeg ser integrasjon i det offentlige skoleverk som den eneste vei for en virkelig demokratisering av musikkundervisningen.

Johan Syrstad (Sp):

For Senterpartiet har det vært et overordnet mål for utdanningspolitikken at alle bør ha et mest mulig likeverdig tilbud, uavhengig av bosted og foreldrenes økonomi. Og det kan best skje ved at en stor del av utgiftene til utdanningssystemet dekkes av det store fellesskap - staten.

Odd Einar Dørum (V):

Helst skulle skolen ha vært gratis, akkurat som grunnskolens undervisning. Derfor bør en slik støtteordning være den samme for musikkskolen som for grunnskolen.

Petter Thomassen (H):

Selv om innføringen av en statsstøtteordning til kommunale musikkskoler på mange måter strider mot den reformprosess som nå pågår ... innbyr vel formålet og situasjonen i dette tilfellet til at man ikke lar seg overvelde av prinsippene, men vurderer en slik statlig støtteordning innført.

Inger Lise Gjorv(A):

I dette bildet ser en klart behovet for økonomisk hjelp fra staten. Et alternativ på sikt kan likevel være en lov om musikkundervisning.

Kjell Magne Fredheim (A):

For Arbeiderpartiets vedkommende tror jeg man med bred penn kan understreke at det vil være en prioritert oppgave i årene som kommer, å gi støtte til musikkopplæring, slik også statsråden gav uttrykk for.

Under debatten satte Kjell Magne Bondevik fram følgende forslag:

Departementet anmodes om å legge fram for Stortinget forslag til ordninger for statsstøtte til kommunale musikkskoler bl.a. basert på erfaringene fra forsøkene med integrering av musikkskole og grunnskole.

Forslaget ble vedtatt oversendt Regjeringen uten realitetsvotering.

5.1.2. Kirke- og undervisningskomitéen

1982 var det første året med ordinært tilskudd til de kommunale musikkskolene, 5 mill kroner. Komitéens flertall mente at en med erfaringene med Samordnet musikkforsøk i Trondheim, Bjugn og Sand-

nes burde ta sikte på at musikksskolene skulle få statsstøtte på lik linje med grunnskolen.

I 1983 foreslo flertallet i komitéen at tilskuddet ble hevet til 6,5 mill kroner, og at departementet før neste års budsjettbehandling skulle legge fram en opptrappingsplan for tilskuddet. Komitéens mindretall mente at en under de rådende økonomiske forhold ikke kunne kreve at det skulle framlegges en opptrappingsplan. Disse medlemmene mente også det var uriktig at tilskuddet ble ført opp under kap. 23o - Vanlig undervisning i grunnskolen.

Ved beslutningen om overgang til økonomisk rammeoverføring fra stat til kommuner, ble tilskuddet til de kommunale musikksskolene beholdt som særtilskudd. Jfr. St.meld. nr. 26 (1983-84) og Ot.prp. nr. 48 (1984-85).

I 1985 hadde en samlet komité merket seg den positive utviklingen i musikksskoleutbyggingen, og ba departementet vurdere om det ville være hensiktsmessig å forankre de kommunale musikksskolene i lovverket. Komitéens mindretall foreslo en økning på 6,5 mill utover de 10,5 mill som departementet hadde foreslått.

Også i 1986 ba en samlet komité igjen departementet vurdere om det ville være hensiktsmessig å forankre musikksskolene i lovverket. Komitéens flertall foreslo å øke tilskuddet med 5 mill kroner utover det departementet hadde foreslått, med den begrunnelse at elevenes egenandelen ikke måtte bli så høy at unge med mindre god økonomi ble hindret i å benytte seg av musikksskoletilbudet. Kirke- og undervisningskomitéens flertall tilhørte mindretallet i Stortinget, og forslaget ble ikke vedtatt.

I forbindelse med budsjettbehandlingen for 1988 fastslo en samlet komité at musikksskolene er et viktig kulturtilbud både for lokalmiljøet og for den enkelte elev.

Fra og med 1987 var musikksskoletilskuddet gitt med 12,5% av den til enhver tid gjeldende kostnadsfaktor. For 1989 ble denne prosentsatsen hevet til 15,5%. En samlet komité gikk inn for dette, samtidig som komitéen igjen pekte på at musikksskolen representerer et viktig kulturtilbud i lokalmiljøet, og at dette tilbudet bør sikres også i tider med vanskelig kommunal økonomi. Komitéen viste også til at mange kommuner planlegger å legge ned musikk-skoler, og at det haster med å få vedtatt en bedre og sikrere finansieringsordning.

Et mindretall i komitéen mente det ideelle ville være å få de kommunale musikkskolene inn under grunn- skoleloven. Disse medlemmene ville imidlertid peke på Norsk Musikkskoleråds utgiftsfordelingsmodell med 35% statlig refusjon, 50% kommunal andel og 15% skolepenger og henstilte til departementet å se nærmere på denne fordelingsmodellen, og foreslo også å øke bevilgningen for 1989 med 5 mill kroner utover departementets forslag.

Utvalget har merket seg at stort sett har en samlet kirke- og undervisningskomité stått bak enhver økning av statstilskuddet til de kommunale musikkskolene. Videre har vi merket oss at hele to ganger, i 1985 og 1986 har en samlet komité bedt departementet vurdere om det ville være hensiktsmessig å forankre musikkskolene i lovverket, og at disse anmodninger er kommet etter stortingets vedtak om overgang til nytt inntektssystem for kommunene.

5.1.3. Kommunenes Sentralforbund

Styret i Kommunenes Sentralforbund uttalte enstemmig i 1985:

"Norske Kommuners Sentralforbund mener det er prinsipielt betenkelig hvis en frivillig kommunal oppgave som de kommunale musikkskoler er, skal lovfestes, og vil gi klart uttrykk for at det ikke hverken behov for eller saklig grunn for å forankre de kommunale musikkskoler i lovverket.

Sentralforbundet mener det økonomiske grunnlaget for å drive kommunal musikkskole bør styrkes, og at staten på denne måten kan stimulere til at antallet musikkskoler øker.

Forbundet vil vise til det arbeid som gjøres på denne sektoren. Sentralforbundet har utarbeidet en håndbok for musikkskoler, og denne har praktiske, administrativ veiledning. Gjennom slik veiledning og at de økonomiske forhold legges til rette vil kommunale musikkskoler i stor utstrekning bli etablert der det er behov for dem."

Utvalget må tolke denne uttalelsen slik at dersom Stortinget velger styringsmidler, foretrekkes bibehold av særtilskott framfor en forpliktende lovforankring, selv om Forbundet på prinsipielt grunnlag går imot begge disse styringsmidler.

5.2 De ulike utredninger og forslag. Sentrale tiltaksområder og prioriteringer.

5.2.1 Generelt om utredningene.

Av de utredningene som er referert i kap. 2.2, synes Braseth-utvalgets innstilling å utgjøre en spesiell hovedplattform for musikkskolenes utvik-

ling, mål og utforming. Forslagene derfra har derfor også blitt videreført i mer detaljert form gjennom arbeidsnotat, planer og konkrete forslag og utprøvinger.

På den relativt korte arbeidsperioden utvalget har fått til disposisjon er det ikke mulig å gå inn i en grundig oppfølging av dette samlede og meget viktige utredningsarbeidet og de beslutningsprosesser som har gjort seg gjeldende i utrednings- og utviklingsperioden vi ser bak oss.

Utvalget mener at det foreliggende utredningsmaterialet i høyere grad enn det som er vanlig ellers i vårt plan- og utredningssystem har vært løst, benyttet og sitert under saksbehandling både på sentralt og lokalt hold. Når visse områder av tilrådte tiltak likevel ikke alltid synes å være effektivt i samsvarende med forutsetningene, må dette sannsynligvis mere finne sin begrunnelse i økonomiske, administrative og organisatoriske hindringer enn i de faglige og skolepolitiske ønsker og mål.

Utvalget vil komme tilbake til dette i kap. 6.7, der vi søker å vurdere musikkskolenes nå-situasjon i forhold til utredningsmaterialet og foreslåtte tiltaksområder.

5.2.2

Utdanning, personalets kvalifikasjoner og vilkår.

Utvalget finner i sin vurdering av materialet at dette området synes å stå i en særstilling i utviklingsprosessen fram til idag. "Hagen-utredningen" av 1981 la fram et ferdig forslag om

- Stillingstyper/kombinerte stillinger og arbeidskår for personalet.
- Utdannings- og kvalifikasjonsbehov for lærere.
- Kapasitetsutvikling, kvantitativt og kvalitativt for musikkskolepersonell.

De kontakter og "høringer" utvalget har hatt, viser imidlertid at dette feltet synes å være lite berørt i den videre tiltaksrekke lokalt og sentralt. Kommunale representanter, særlig fra midlere og små landkommuner, presiserer problemene med å skaffe tilveie pedagogisk personale med tilstrekkelig bredde og instrumentalferdighet. Man påpeker også problemet med gjennomtrekk av personell.

Musikkskolerektor og ansatte understreker på sin side de uholdbare forholdene som eksisterer for personalet, of dermed for skolens kvalitet på sikt pga.

- Midlertidig timelærerordning uten fast ansettelse.
- Delstillinger og oppdelte stillinger, faste og midlertidige.

- Få eller ingen tilbud om faglig og pedagogisk oppdatering og fornyelse.
- Manglende rettigheter i forhold til hovedavtaleverk, opptjening og pensjon, arbeidsmiljølov og fortrinnsretter.

Så å si på alle hold og nivå er det enighet om at dette føles som et problem, men samtidig oppfattes det som uklart hvilken instans som har mandat, posisjon og ansvar for et samlet og helhetlig personalpolitisk system. Vi kan illustrere dette litt forenklet slik:

1. Kultur- og vitenskapsdepartementet har ansvar for høyere utdanning/lærerutdanning.
2. Kirke- og undervisningsdepartementet har ansvar for etterutdanning og Fou-arbeid i grunnskolen.
3. Kirke- og undervisningsdepartementet er forhandlingsmotpart til organisasjonene om lønn og leseplikt i det lovbestemte skoleverket.
4. Kommunenes Sentralforbund har status som arbeidsgiverorganisasjon og er forhandlingsmotpart til organisasjonene om lønn og leseplikt i de kommunale musikkskolene.
5. I de fleste kommunene (over 90 %) er skolestyret/hovedutvalg for undervisning utlysnings- og tilsettingsmyndighet for lærere i musikkskolen og har ansvar for stillingsstruktur samlet for grunnskole og musikkskole, delvis også barnehage.
6. På fylkesnivå har skoledirektørene ansvar for koordinering og en samlet fylkesplan for felleskommunal etterutdanning, pedagogisk lederutvikling og Fou-arbeid i grunnskolen. Noen steder tar skolestyret musikkskolen med i planen, andre steder ikke.

Utdanningskrav

Kommunenes Sentralforbund har gitt følgende veiledningsnorm til kommuner som har bedt om det.

Minimumsutdanning for musikkarbeidere i kommunen bør være:

- *treårig utdanning som sanger/musiker eller*
- *treårig instrumental-/vokalpedagogisk utdanning eller*
- *treårig musikkteoretisk utdanning spesielt rettet mot teoriundervisning eller*
- *treårig kirkemusikkutdanning eller*
- *en kombinasjon av ovennevnte utdanninger.*

Vestlandsforskning (1989) påviser at musikk lærerutdanning med alle "profiler" må styrkes. Spesielt viktig er det at allmennlærerutdanningen opprettholder og videreutvikler sin musikkutdanning. Det er behov for en vesentlig økning i antall musikkskolelærere som utdannes årlig. Dette forutsatt en videre utbygging av musikkskoler i Norge.

Utvalget viser til sine konkrete forslag i kap. 6.

5.2.3 Veilednings- og fagplanarbeid. Rammeplan for kommunale musikkskoler.

For grunnskolen er grunnskolerådet pålagt arbeid med fagplanutvikling. For de kommunale musikkskolene ser det ut til at det har rådd noe uklarhet om grunnskolerådets ansvar og mandat.

I perioden 1980-83 hadde grunnskolerådet en egen musikkonsulent. I 1982 utga rådet i serien Grunnskolerådets informasjonshefte, "Kommunal Musikkopplæring" (hefte nr. 25), en kombinasjon av informasjon og håndbok for ledere og pedagogisk personale. Utvalget kan ikke se at dette arbeidet er videreført ad de ordinære etablerte kanaler for det offentlige skoleverk.

Våren 1989 vedtok styret i Kommunenes Sentralforbund å gi ut en veiledende rammeplan for kommunale musikkskoler. I forordet til planen sier styret:

Kommunenes Sentralforbund presenterer med dette en veiledende rammeplan for kommunale musikkskoler. Disse skolene organiseres noe ulikt fra sted til sted. På grunn av det nære samarbeidet som nå har utviklet seg mellom musikkskolen, det øvrige skoleverket og musikklivet i kommunene, ser vi nødvendigheten av å anbefale en felles plan om musikkskoleundervisning. Derved vil musikkskolene få definert sine konkrete oppgaver i dette samarbeidet.

Del I, den ideologiske delen av planen, har vært ute til høring i kommunene.

Del II, undervisningsdelen, bygger på del I og har vært forelagt et representativt antall av musikkskoler og utdanningsinstitusjoner for musikkpedagoger.

Undervisningsdelen har ikke gitt noen nivåbeskrivelse eller veiledende repertoarlister for de enkelte instrumentene. Sentralforbundet er kjent med at det allerede er satt i gang slikt arbeid.

De kommunale musikkskolene er allerede gjort til en betydelig del av opplæringssystemet. Den foreliggende rammeplanen definerer musikkskolens innhold og virkefelt overfor

- kommunen, som skal ta avgjørelsen om å opprette kommunal musikkskole eller revurdere igangværende drift.
- musikkpedagogene, slik at disse får et ideologisk fundament for sin undervisning.
- utdanningsinstitusjonene for musikkpedagoger, slik at de kan innrette undervisningen best mulig mot brukerne.
- samfunnet for øvrig, slik at de menneskene musikkskolen skal betjene får god informasjon om hva musikkskoleegentlig er, og hva som kan forventes av dette skoleslaget.

Utvalget har grunn til å tro at de pedagogiske grunntankene som er nedfelt i denne planen, og som korresponderer med grunnskolens mønsterplan, vil innen kort tid ha gjennomsyret musikkskolevirksomheten i landet, og på den måten være med på å gjøre musikkskolene til et enhetlig skoleslag, om enn lokalt tilpasset.

5.3. Det likeverdige skoletilbudet

Utvalget har registrert en klar politisk enighet om hovedprinsippene i det såkalte "Braseth-utvalget"s innstilling, fra Norsk Kulturråd (omtalt i kap. 2.2.1). De utdanningspolitiske mål for Norge har utvalget derfor sett i sammenheng med landets barne- og ungdomskulturelle mål og landets kunstnerisk - kulturelle vekstbehov.

Mer kunnskap til flere er tittelen på stortingsmelding nr. 43 - 1988-89 om de utdanningspolitiske mål og virkemidler for framtiden. Meldingen ble fremlagt i mars 1989, og en venter at den blir behandlet i Stortinget i løpet av inneværende år.

Meldingen sier i kapittel 1 "Utfordringer, mål og oppgaver for kunnskapspolitikken":

Kunnskapspolitikken omfatter den samlede kompetanseutvikling i vårt land. Det er derfor et utvidet kunnskapsbegrep som legges til grunn i denne meldingen. I tillegg til konkrete faktiske kunnskaper og ferdigheter, innbefatter det innsikt, holdninger og verdier, dvs. det som samlet sett er grunnlaget for å mestre oppgaver og være aktive og skapende i arbeids- og samfunnsliv.

Det har vært bred enighet om at vårt desentraliserte og lokalstyrte skoleverk samtidig skal ha klare forpliktelser overfor et nasjonalt standardmål. Et slikt skolemønster kan gjerne beskrives som "ikke likedan, men like godt". Likeverdighet for barn og

unge i den forstand at de skal ha adgang til skole og utdanning uansett bosted, økonomi og levekår, har således stått i sentrum for skolepolitisk planlegging.

Stortingsmelding nr. 43 1988-89 sier:

Vi må unngå at det vokser fram svakstilte grupper som mangler grunnleggende "livskompetanse" for hverdag og arbeid. Det har sosiale og økonomiske sider for den det gjelder og på nasjonalt plan. I siste instans har det med menneskeverd å gjøre.

Det må være et felles mål for stat og kommune å sørge for at slike mål blir en realitet.

Musikk er et verdensspråk som er kommet stadig mer i fokus i vår tid. Denne fokuseringen har i høy grad sammenheng med utvikling av moderne teknologi. Samtidig har vi tilegnet oss en helt annen forståelse av musikkens verdi både for den enkelte og for fellesskapet. Det å kunne utøve musikk, delta i samspill, formidle og motta musikk er i dag sett på som et ledd i en utdanning for alle. I vår lille nasjon er det neppe sannsynlig at vi i vår tid vil kunne ha en fullverdig grunnskoleundervisning for denne delen av musikkopplæringen. Det er takket være utviklingen og veksten til de kommunale musikk-skolene at vår nasjon har startet oppbyggingen av denne viktige delen av barns, unges og senere voksnes læring og dermed livskvalitet.

Musikk-skolene er kommunalt eid og drevet, og på den måten ikke inne i det tradisjonelle offentlige, forpliktende skolesystemet. Dette betyr at denne delen av skoleverket ikke er underlagt de alminnelige politiske krav om "et likeverdig skoletilbud for alle". Vi har ennå mange kommuner som av økonomiske grunner ikke ser seg i stand til å opprette egen musikk-skole. Symptomatisk er det at de langt fleste av disse kommunene er små kommuner med mindre enn 3.000 innbyggere. Vi har videre kommuner med så små timeressurser, så begrenset undervisningstilbud, så usikker lærertilgang i sine musikk-skoler at tilbudet over år må karakteriseres som tilfeldig og kvalitativt sett usikkert.

Grunnskolen for sin del har også mange steder problemer innenfor musikkfaget, med bl.a. variert tilgang på lærere og et relativt lavt timetall i forhold til barns læringsbehov.

Konsekvensen av dette er at vi i Norge gir svært ulike vilkår for barn og unge når det gjelder musikk-utdanning. Dette gjelder både i forhold til det generelle kunst- og kulturliv og som grunnlag for yrkesutdanning. Musikksektoren dekker i dag en rekke arbeidsplasser i samfunnet.

Utvalget har, som utgangspunkt for sin analyse og sin tilråding, sett det som helt vesentlig at det likeverdige skoletilbudet skal ivaretas for barn og unge i Norge også innenfor det viktige området som gjelder opplæring innenfor instrumentalmusikk, samspill og utøvende musikk.

5.4. De kommunale musikkskolene som del av kommunens skole- og aktivitetstilbud til barn og unge

Forholdet mellom et utvidet skoletilbud for småskolebarna, frivillige aktivitetstilbud og oppvekstmiljøtiltak for barn og unge i de enkelte lokalmiljøer er under utredning og politisk behandling. Utvalget finner det derfor ikke riktig på det nåværende tidspunkt å gå inn på konkrete modeller i denne sammenheng. Utvalget har imidlertid merket seg at de kommunale musikkskolers sentrale plassering i planleggingen av helhetlige skole- og opplæringstilbud for barn og unge på kommunenivå, foreløpig er lite berørt i de aktuelle stortingsmeldingene (St.meld. nr. 43 Mer kunnskap til flere, St. meld. nr. 4 Regjeringens langtidsprogram).

Helhet og sammenheng mellom den obligatoriske skolen og det frivillige skole- og aktivitetstilbud for barn og ungdom.

I Regjeringens langtidsprogram sies det:

Skoleverket er vår viktigste kulturinstitusjon, både når det gjelder ressursbruk og muligheten til å nå fram med kulturtilbud til barn og ungdom.

Utvalget vil understreke dette, og minne om at de kommunale musikkskolene allerede i dag er et vesentlig virkemiddel for å binde sammen skoleverkets formelle opplæringstiltak med den kunstnerisk-kulturelle sektor (de estetiske fagområder). Med en målrettet framtidig utvikling vil musikkskolene bli en vesentlig byggesten i helhetlige kommunale planer for barns og unges opplæring og kulturdeltaking.

Utvalget vil i denne sammenhengen særlig legge vekt på pedagogisk/faglig kvalitet og profesjonalitet også innenfor en frivillig skolemodell som de kommunale musikkskolene utgjør.

Stortingsmelding nr. 43 1988-89 sier i kap. 2.4. Aktivitetstilbud etter skoletid:

Et aktivitetstilbud etter skoletid vil øke mulighetene for å kunne se undervisning, kulturaktiviteter og omsorg i et helhetsperspektiv. Barns hverdag har lett for å bli oppstykket i dagens samfunn. Den påvirkningen barn baserer sine erfaringer på, er ofte usammenhengende, motstridende og lite forpliktende. Derfor har det stor betydning for barna å kunne

være i et miljø som preges av oversikt, stabile kontaktforhold og forpliktende engasjement. Dette bør være et mål for virksomheten.

Meldingen presiserer at det her må skje en samordning mellom skole og lokalt kulturliv for barn og unge. Utvalget vil her presisere at musikkskolenes plass er helt sentral. Mange musikkskoler har i dag nettopp som mål å skape et kulturelt, opplæringsmessig og sosialt miljø som preges av engasjement, oversikt, forpliktelse og omsorg for barn og unge. Samtlige kommunale musikkskoler har et nært forhold til det lokale musikklivet og er en helt vesentlig byggestein for å trekke barn og unge med i en varig deltaking innenfor disse sektorene. Skolene ser også forholdet til hele familie- og oppvekstmiljøet som så vesentlig at de i stor grad desentraliserer virksomheten til grunnskolens lokaler i bomiljøene.

Utvalget mener at den situasjonsbeskrivelsen av de kommunale musikkskolene vi har gitt i foregående kapittel, viser at nasjonen allerede i dag har utbygd et lærings- og kulturskapende skolesystem som vil være av uhyre stor betydning for den framtidige utvikling av lærings- og oppvekstkvaliteter for barn og unge. Utviklingen av musikkskolene må sikre en jevn vekst i tilbudene, sammen med den nødvendige helhet og samordning av skole-, kultur- og aktivitetstilbud.

Grunnskolens praktisk-estetiske fagområder som grunnlag for den allmenne kulturdanning.

Det er allminnelig anerkjent at opplysning, kunnskap og erfaring innenfor de kunstnerisk-kulturelle samfunnsområder betyr mye for enkelt-individets og sosialgruppers vekstmuligheter og livskvalitet. Kombinasjonen av å utøve kunst/kultur gjennom egenaktivitet og å glede seg over kulturutfoldelse på profesjonelt nivå, henger nøye sammen.

Grunnskolens timetall er begrenset. Når det gjelder mulighet for egenutfoldelse og ferdighetstrening innenfor disse praktisk-estetiske områdene der nettopp den aktive deltaking er sentral for opplevelsen, vet vi at barn trenger tid og veiledning.

De kommunale musikkskolenes posisjon som supplement til aktiviteten i grunnskolen er derfor fundamental. Samtidig vil ferdighetstrening og opplevelse ved deltakingen i en kommunal musikkskole være kvalitativt sett et viktig underlag for de frivillige aktiviteter innenfor barne- og ungdomssektoren; som for eksempel barneteater/barnemusikkteater, bevegelse (dans, mime), skapende form og farge ol., på samme måte som de kommunale musikkskoler i dag er et vesentlig grunnlag for kor, korps og orkester i kommunene.

Selv om utvalgets mandat først og fremst gjelder de kommunale musikkskolenes plass som frivillige skoletilbud innenfor instrumentalmusikk, vil utvalget advare mot en sektorisering av det musisk-kunstneriske område på så tidlig nivå som i barne og ungdomsalderen. For barn er leken en vesentlig tilnærming, også i utøving av musikk. Musikk vil derfor være nær knyttet til en helhetlig tenkning omkring barns naturlige livsutfoldelse også innenfor drama, spill, dans, mime, bevegelse, uttrykk.

Det bør være et nært samarbeid mellom musikkskole-rektor, de enkelte grunnskolenes rektorer og samarbeidsutvalg, og de kommunale instanser som planlegger øvrige aktivitetstilbud for barn og unge i kommunen. Skolestyret bør ha overordnet ansvar for denne koordineringen.

Organisering og lokalisering av opplærings- og aktivitetstilbudene i kommunene.

Utvalget har annet sted i utredningen (kap. 3.2.2) tatt for seg betydningen av felles organisering av grunnskolen og musikkskolen. Vi har også under kapitel 3.4 om lokaler og fysiske forhold påpekt betydningen av sambruk av skolelokaler, og stabilitet og tilhørighet for kommunal musikkskoledrift. Utvalget vil peke på at disse forhold også bør ligge til grunn ved en helhetlig planlegging av utvidet aktivitets- og kulturtilbud for barn og unge, og opplæring innenfor andre kulturelle genrer. En god planlegging i bruken av skolelokalene vil også hjelpe til med å bygge bro mellom de ulike praktisk-estetiske fag- og aktivitetsområder og utvikle det tverrfaglige samarbeidet.

5.5 Utdanning og kultur. Norsk kunst- og kulturkompetanse som nasjonal og økonomisk drivkraft.

Det har tidligere vært vanlig å sektorisere områder som har med utdanning å gjøre og områder som samler de kunstnerisk-kulturelle aktiviteter i samfunnet. I de senere år har vi imidlertid sett en stadig sterkere tendens til å drøfte, planlegge og integre utdanning og de forhold som omfatter kunstnerisk-kulturell opplæring og oppdragelse i vid forstand i vårt samfunn. Skolens opplæring i et samspill med samfunnets kulturutvikling og kulturytring. De to sektorer står i fellesskap som et interessant virkemiddel for samfunnsutviklingen.

Grunnen til at vi i dag har et sterkere helhetssyn i samplanlegging av skole, opplæring og kunstnerisk-kulturell utvikling har sannsynligvis å gjøre med flere forhold. Vi kan nevne den mer anerkjente siden ved skolens virksomhet, behovet for å kombinere formidling av kunnskap med evne til å utvikle ny kunnskap. Videre er behovet for integrering og formidling av kreativ evne og sosialisering helt

vesentlige underlag for et funksjonelt voksent arbeidsliv. Formidling av verdier, kunnskap, forståelse og innsikt for å kunne ta i mot bredden i kulturytringer som kulturbruker og kulturskaper, krever en pedagogisk planlagt kunnskapsformidling også for det moderne kulturliv. Pedagogiske utfordringer er derved blitt mer vesentlig for kultursektoren.

Kultur og samfunnsøkonomi

Med de økende økonomiske og miljømessige utfordringene i samfunnets nærings-, arbeids- og virksomhetsliv er imidlertid interessen for dette fellesområdet også ført over på det økonomiske plan. Dette gjelder i Norge såvel som i andre vestlige land med samme påtrengende økonomiske- og livsstilsutfordringer nær inn på livet.

Internasjonal markeds konkurranse står i fokus såvel som omstilling innenfor produksjonsliv og markedsvurderinger. Kulturdrøftingene blir intergrert med de generelle økonomiske vurderingene.

I dette bildet ser vi interessante tendenser i synet på kulturen som viktige bidrag i nasjonal og internasjonal markedssamarbeid og informasjon.

Vi er kjent med at Finland har tradisjon for å arbeide ut fra en slik helhetstenkning, til dels med stor suksess. Finland har bevisst integrert presentasjonen av sitt kunstnerisk-kulturelle nivå og sin nasjonalkulturelle egenart i informasjon og markedsføring av sine salgsprodukter på det internasjonale markedet. Landet har slik presentert sin produksjon med en form for "helhetskvalitet". Satsing kulturelt er blitt et bilde på en økonomisk satsing, et virkemiddel og et kvalitetsbevis.

Danmark har på sin side kunnet vise en del helde eksempler på kommuner som med bevisst satsing innenfor skole- og kultursektoren har oppnådd en kommunal stimulering og utvikling også inne på de økonomisk orienterte områdene og innenfor arbeidsmarkedet. Danmark har begrunnet dette forholdet med befolkningens behov for kulturell livskvalitet og utfoldelse og innbyggernes behov for stabilitet kombinert med behovet for inspirasjon. Også innenfor en del økonomisk litteratur drøftes sammenhengen mellom press på markedet og kulturaktivitetenes innvirkning som dempende middel. Kultur går inn som offentlig og halvoffentlig alternativ for privat forbrukspress.

Uten at en fra dansk side kan framlegge "bevis" for disse erfaringene, er det åpenbart at slike erfaringer har vakt interesse langt utover Danmarks grenser.

Det stilles derfor stadig spørsmål om hvorvidt dette er ønsketenkning eller reelle samfunnsøkonomiske kunnskaper som vi trygt kan bygge på.

Det er klart at denne drøftingen på faglig og forsøksmessig basis må føres videre. Utvalget er imidlertid kjent med en relativt ny britisk undersøkelse

se på dette feltet. Den er utført av det kjente Policy Studies Institute (med spesialstudier i Glasgow, Mercyside og Ipswich). Studien omfatter kultursektorens realøkonomiske betydning i samfunnet.

Fra Asplan, institutt for samfunnsplanlegging har utvalget fått tilgang til en oppsummerende dokumentasjon av instituttets konklusjoner.

Arbeidet refererer seg til britiske forhold, og er omfattende. Utvalget finner likevel at en del oppsummering av tall og analyser har generell interesse også for våre forhold. Vi refererer noen av disse:

Finansieringen av kultursektoren har følgende tre hovedkilder:

- inntekter fra salg av varer og tjenester
- offentlig finansiering tilskudd o.l.
- privat subsidiering, sponing o.l.

Fordelingen her forteller at hele 81 % av finansieringen er gjennom egeninnsats og salgsinntekter, 18 % av virksomheten er offentlig subsidiering.

I forhold til denne fordeling blir sideeffektene av kulturvirksomheten spesielt interessante. Undersøkelsen viser her at de 18 % offentlig tilskudd er en fundamentalt avgjørende "infrastruktur" både ved investering og drift. Den offentlige innsatsen i bunnen er selve livsgrunnlaget for det som tilleggsfinansieres gjennom inntekter, sponing, frivillige organisasjoners innsats osv.

Undersøkelsen har også sett på forhold til offentlige kostnader ved nyskaping av arbeidsplasser. Innsatsen for nyskapte jobber i kultursektoren krevde i snitt en offentlig innsats på 3000 - 5000 engelske pund. Jobbskapning i det øvrige arbeidslivet lå på ca. 15 000 "offentlige" pund, eller 3-5 ganger så mye.

Undersøkelsen oppsummerer ellers de funn og tendenser som viser seg i forholdet mellom kultursektoren i utvidet forstand sammenlignet med industri og annen økonomisk virksomhet.

Oppsummerer vi, får vi fra denne kritiske undersøkelsen følgende liste over faktorer som må tas med når man diskuterer kultursektorens økonomiske potensiale:

- Kultursektoren er en vesentlig økonomisk sektor i seg selv, med en omsetning tilsvarende 2,5% av nasjonal brutto-omsetning, tilsvarende omsetningen av alle kategorier motorkjøretøyer.
- Kultursektoren står for 2,1 % av samlet sysselsetning.
- Kultursektoren er en voksende sektor, økonomisk sett.

- Kultursektoren er en betydelig eksportnæring. Hele 34 % er å betrakte som eksport, og er i Storbritania høyere enn eksportandelen for industri (27%). Verdier av kultursektor -eksporten utgjør over 3% av samlet eksportverdi.
- Kultursektoren har vesentlig betydning for aktivitetsnivået i en rekke andre næringer, og det er en klar synergieffekt mellom de kreative prosessene.
- Kultursektoren genererer vekst i støttenæringer. Den er en vesentlig faktor for opprettholdelse og nyskapning av arbeidsplasser utenom egen sektor. Regnet regionalt, utløser hver arbeidsplass i kultursektoren 2,7 - 2,8 arbeidsplasser i tilgrensede næringer.
- Kultursektoren er en kostnadseffektiv jobbskaper. Det er gjennomgående vesentlig billigere både i direkte medvirkning og i infrastruktur-kostnader å skape 1 arbeidsplass i kultursektoren enn i andre næringer.
- Kultursektoren er en katalysator for byforming, og øker byens (les: kommunens) attraktivitet i forhold til lokalisering av ny virksomhet, tiltrekking av kvalifisert arbeidskraft osv.

Utvalget føyer til: Selve underlaget for nasjonens kulturvirksomhet av denne art vil være skoleverkets evne og kompetanse til å gi opplæring som kan videreføres i de nasjonale kvalitetsbehov som er selve forutsetningen for kulturell og økonomisk utvikling.

5.6

Organisering av den sentrale utdanningsadministrasjonen. Delegering, koordinering og virkemiddelbruk.

Stortingsmelding nr 51 del II ble vedtatt ikke behandlet vårsesjonen 1989 i Stortinget. Meldingen tar for seg viktige sider av behovet for effektivisering og koordinering og behovet for modernisering av styrings- og ledelsessystemet for undervisningsområdet i Norge.

Utvalget ser det slik at også de kommunale musikk-skolenes plass er avhengig av en slik offentlig struktur- og ledelsesforbedring. Overgang til nytt inntektssystem, økt delegasjon og ansvarsoverføring fra stat til kommunenivå medfører overgang til nye virkemidler for politisk målstyring. Kommunal musikk-skoleledrift må i denne sammenheng sees som en del av det helhetlige undervisnings- og opplæringssystemet og legges inn i det nasjonale og lokale nettverket som en målstyring skal gjøre bruk av.

Dette betyr at vi i langt større grad enn i dag må effektivisere og koordinere de forbindelseslinjene som eksisterer mellom sentrale og lokale styringsorganer. Videre må forbindelseslinjene mellom utøving av forvaltning og utøving av veilednings- og utviklingsarbeid, forsøk, kompetanseheving mv. føyes sammen.

Av materialet kan vi under kap. 3 lese ut tilfeldigheter, og dermed ineffektivitet, når det gjelder opprettelse/forslag om nedleggelse av kommunale musikkskoler. Vi har også merket oss den usikkerhet som synes å være til stede for personalets arbeidsvilkår. Dette tilsier at det politiske, administrative og ledende nettverk hittil har vært for svakt. For utvalgets arbeid hadde det vært en fordel for analyse og drøfting av disse forhold at Stortinget hadde sagt sin mening om regjeringens framlegg om den sentrale undervisningsadministrasjonen.

Vi kan imidlertid vanskelig tenke oss en videre opprusting og kvalitetssikring for de kommunale musikkskolene uten en forbedring av undervisningsadministrasjonen både sentralt og regionalt.

Kvalitetsutvikling for de kommunale musikkskolene må for et land som Norge, med få konsentrasjoner, både befolkningsmessig og ressursmessig, store avstander og spredt bebyggelse mv., være et nasjonalt ansvar. Vi ser det slik at kommunene alene vanskelig kan bære dette viktige skoleslaget uten en bevisst og effektiv felles nasjonal støtte.

5.7

Utvalgets generelle vurdering av de kommunale musikkskolenes "nå-situasjon" som skoleslag sett i relasjon til en del oppsatte mål og utvalgets mandat.

Utvalget har i kapitel 3 forsøkt å beskrive nå-situasjonen for de kommunale musikkskolene. Utvalget finner det riktig først og fremst å presisere at det skjer svært mye positivt både innenfor skoleslaget og som ringvirkninger av musikkskolenes virksomhet.

De kommunale musikkskolene er til sammen en stor opplæringsinstitusjon hvor årlig til sammen 60.000 barn og unge får opplæring i ulike musikkaktiviteter og på den måten får utløsning for sine iboende evner til å uttrykke tanker og følelser gjennom musikk. I tillegg til de 60.000 som er registrert som musikkskoleelever, har musikkskolene indirekte betydning for 30-40.000 andre unge. Dette skjer ved at kulturlivet, lag og foreninger i kommunene og det øvrige offentlige skoleverket kjøper lærertjenester fra musikkskolen.

Når det gjelder arbeidsplasser i kommunene, så representerer musikkskolene over 1.000 årsverk fordelt på ca. 3.500 personer.

På bakgrunn av at dette er en undervisningsaktivitet som for det meste foregår i tillegg til elevenes ordinære skoletid, er det riktig å påpeke at musikk-skoleundervisningen også er en vesentlig fritidsaktivitet, og slik utgjør en stor andel av skoleverkets innsats i kommunale barne- og ungdomsplaner.

Våre høyere musikkutdanningsinstitusjoner, konservatoriene og musikkhøyskolen har ved flere anledninger gitt tilbakemelding om at det musikalske nivået til studentene som søker opptak har steget betraktelig i løpet av de siste årene. Musikkskolenes betydning for de unge som ønsker å satse på en yrkeskarriere innen musikk synes å være klar. På samme måte har vi merket en kvalitetsheving innen amatørmusikklivet, og spesielt for barne- og ungdomsorkestrene. Barn og unge musiserer med en gladelig dyktighet.

Utvalget har i kap 3.1.3 beskrevet den store konsertaktiviteten som har sitt utspring ved de kommunale musikkskolene. Når musikkskolene viser seg å ha ansvaret for ca. 6.500 konserter av ulike slag pr. år, er det klart at dette ikke bare angår utøverne. Det angår like mye tilhørerne, det være seg publikum i en konsertsal, elever ved en skole eller pasienter og betjening ved medisinske og sosiale institusjoner.

Utvalget vil tro at disse arrangementene er til berikelse like mye for utøverne som mottakerne av musikken, og er med på å skape nyttig og verdifull kontakt mellom generasjoner på tvers av aldersgrensene, og livsmessige kvaliteter for svært mange mennesker.

Med sitt samarbeid med og tjenester til det lokale musikklivet er også de kommunale musikkskolene med på å skape verdifull kontakt mellom skolen og det øvrige musikklivet i kommunen.

Under sitt arbeid med nå-situasjonen for musikkskolene har utvalget også registrert en del negative og bekymringsfulle trekk omkring musikkskolenes situasjon.

Etter en oppbyggingsperiode fra 1983 - 1987 med musikkskole i gjennomsnittlig 20 nye kommuner pr. år, har kurven i 1988 og -89 flatet sterkt ut. Samtidig er det blitt reist forslag om nedleggelse av musikkskoler som alt er etablert i hele 50 - 60 kommuner. Selv om bare noen få skoler virkelig er blitt nedlagt, skaper denne nye situasjonen stor usikkerhet omkring skoleslaget og dermed stor fare for rask forvitring av de positive elementene som utvalget her har oppsummert.

Utvalget har i kap. 3.1 vist utbredelsen av musikk-skoler i kommuner med ulikt folketall og antall uketimer ved de forskjellige musikkskolene.

Den første tabellen i kap. 3.1 viser at det er de små kommunene som ennå ikke har opprettet musikk-skole.

Mens 94,3% av kommunene med over 20.000 har musikk-skole, er tilsvarende prosenttall for kommuner under 5.000 innbyggere 52,7%.

Trekker vi ut de 86 kommunene med under 2.000 innbyggere og ser på disse isolert, viser det seg at bare 43% av disse har musikk-skole.

I den andre tabellen i kap. 3.1 er musikk-skolene definert etter antall uketimer. Her ser vi at hele 38 musikk-skoler har mindre enn 30 uketimer. Dvs. at hele skolens aktivitet tilsvarer litt over en lærerstilling. Hele 91 av skolene har mindre enn 45 uketimer, eller mindre enn $1\frac{1}{2}$ stilling.

Skal disse skolene kunne gi et minimum av tilbud til sine elever, må de ha mange lærere tilsatt i små delstillinger. Det betinger igjen at disse lærerne må ha annet arbeid.

Skolenes personale føler nå at deres arbeidsplass preges av midlertidighet. De vet ofte bare for ett år om gangen om skolen vil bestå. Samtidig føles det som et stort psykisk press å ha nedleggingsforslag hengende over seg flere år på rad. Utvalget har mottatt rapporter fra nedleggingstruede skoler om at personalet søker seg til annet arbeid. Også skolestyrets ledelse av skolen blir i en slik situasjon kortsiktig, ueffektiv og kvalitativt forringet. Slike situasjoner fører raskt til å forandre gode musikk-skoler til lite funksjonsdyktig og lite attraktive institusjoner. Vi kommer fort inn i "den onde sirkels lov".

Utvalget har også registrert at i kommuner som på grunn av svak kommuneøkonomi har måtte innskrenke musikk-skolens aktiviteter, er elevenes egenbetaling, skolepengene, satt betydelig opp. Staten har satt en øvre grense på skolepengesatsene i forbindelse med refusjon til kommunene for musikk-skolevirksomhet. Utvalget har merket seg at det er langt flere kommuner som benytter maksimalsatsen nå enn bare for noen få år tilbake, og har videre merket seg flere direkte henvendelser om fare for sosial slagside i elevflokkene.

Utvalget mener at de kommunale musikk-skolene må være en trygg arbeidsplass både for elever og lærere, og ha en minimumsstandard som både det øvrige skoleverket og det lokale musikk-livet kan dra nytte av. Ut ifra beskrivelsen av nå-situasjonen mener utvalget at dette ikke er tilfelle for mange av musikk-skolene og at situasjonen er alvorlig. Utvalget vil i kapittel 6 ta opp dette og komme med de tilrådingene en mener er nødvendige for å få en best mulig situasjon både for nasjonen, kommunene og brukerne.

KAPITEL 6: UTVALGETS ANALYSE OG TILRÅDINGER

6.1 Musikkskolenes hjemmel

Kommunal musikkskolevirksomhet er et undervisnings-tilbud kommunene står fritt i å opprette. Stortinget har merket seg musikkskolenes virksomhet, og sett betydningen av dette arbeidet. To ganger har Stortingets kirke- og undervisningskomité bedt departementet vurdere om det vil være hensiktsmessig å forankre musikkskolene i lovverket.

Utvalget har vurdert musikkskolenes sikkerhet og stabilitet, noe en lovforankring fullt ut vil kunne skape.

6.1.1 Forankring i lov om grunnskolen

Musikkskoleundervisning er og bør være frivillig og komme som styrkingstiltak og supplement til musikkundervisning i obligatorisk skoleverk. Av den grunn finner utvalget det vanskelig å foreslå en lov som pålegger kommunene å opprette musikkskole. Dette ville stride mot viktige sider i vårt forvaltnings-system, der Stortinget har delegert slike avgjørelser til lokalforvaltningen. Det Stortinget imidlertid bør kunne gjøre er å gi en rammelov om musikk-skolevirksomheten, og samtidig gi kommunene den økonomiske sikkerhet som skal til for å drive skolene etter de rammene som trekkes opp.

Utvalget har drøftet hvor en slik lovhjemmel bør ligge, og går samlet inn for en tilleggsparagraf i Lov om grunnskolen. Utvalget ser de kommunale musikkskolene primært som institusjoner for opplæring og undervisning innenfor musikksektoren, og mener derved at kravet til enkelhet i lovverket samt effektiv og samordnet offentlig virksomhet blir tilgodesett ved dette forslaget.

Utvalget tilrår en egen lovparagraf om musikkskoler i Lov om grunnskolen. En slik lovparagraf vil sikre dette spesielle elevtilbudet og skoleslagets eksistens, stabilitet og kvalitet, samt gi sikkerhet ved økonomiske overføringer, - i første omgang ved en opptrapping og videreføring av den særtilskuddsordningen som gjelder, seinere ved at særtilskuddet inngår i rammetilskuddet.

Utvalget er også kommet fram til at hensynet til likeverdighet krever fylkesvise planer om kommunal musikkskolevirksomhet. Planene bør bygge på de kommunale sektorplanene for grunnskolen, og være veiledende for koordineringen mellom skoleverk og kultursektor, og for samarbeid mellom kommunene. Skoledirektøren bør, på samme måte som for grunnskolen her ha rådgivings- og koordineringsansvar. Kommunene ved fylkeskretsen/skolestyrene/hovedutvalg for undervisning går inn i planarbeidet. Den enkelte kommune kan vedta

enten å opprette musikkskole alene eller i samarbeid med annen kommune, eller å kjøpe tjenester/undervisningstimer hos andre. Utvalget vil her peke på lignende fylkesplaner ellers i skoleverket som sikkerhetsnett for utkantstrøk og skolenes kompetanseutvikling. Planene skal være veiledende og koordinerende.

Utvalget mener at det øremerkede tilskuddet til musikkskolevirksomheten må opprettholdes ennå en tid. Når plansystemet og "sikkerhetsnettet" fungerer tilfredsstillende, bør det øremerkede tilskuddet gå inn i rammetilskuddet fra Staten til kommunene.

Utvalget har drøftet hvor i lova dette bør tas inn, og mener at dette i utgangspunktet vil være en lovteknisk sak. Plasseringen er imidlertid også politisk signalgiving.

6.1.2 Utvalgets forslag:

Det innarbeides i Lov om grunnskolen:

1. Ny §8 med følgende ordlyd:

Kommunane kan oppretta kommunale musikkskolar i nær tilknyting til grunnskolen. Departementet kan gje føreseigner.

Staten gjev refusjon til kommunane for musikkskoleverksemda etter § 38.2 i denne lova.

2. I nåværende §34 (Embedsinnstruksen for skoledirektørene) foreslås følgende som tillegg:

Skoledirektøren skal i samarbeid med kommunane og fylkeskommunane sørge for utvikling og samordning av musikk-skoleverksemda i fylket.

6.2 Økonomisk ansvar for musikkskolene. Ansvarsdeling stat/kommune

Kommunene har i dag det økonomiske ansvaret for musikkskolene. Jfr. K-rapport nr. 2/85 fra Kommunenes Sentralforbund, omtalt i kap. 2.2.4. Utvalgets forslag i kap. 6.1 innebærer formelt sett ingen endring av dette.

6.2.1 Kommunenes/musikkskolenes budsjetteringsordning.

Utvalget er kjent med at i de nye budsjettforskriftene for kommuner og fylkeskommuner som Kommunal- og arbeidsdepartementet har utarbeidet, og som vil bli gjort gjeldende fom 1990, er den kommunale musikkskolen plassert under hovedkapitel 1.2 Undervisning. Disse forskriftene som har vært ute til høring

i kommunene, sier generelt at de ikke vil binde opp kommunene i måten å organisere seg på, men all statistisk innrapportering må gjøres ut fra oppsettet i forskriftene.

Ut fra det materialet utvalget har hatt tilgang til, er vi blitt kjent med at det i kommunene forekommer tre ulike måter å sette opp musikkskolens budsjett på.

1. Rammebevilgning med utgangspunkt i et vedtatt rammetimetall. Dette fungerer som en omlag-løyving. Musikkskolen får her vedtatt en timetallsramme som den må holde seg innenfor. Tilsetting av lærere i høyere lønnstrinn og virkninger av tariffoppgjør dekkes innenfor felles kommunal disposisjonsbevilgning .
2. Rammebevilgning med utgangspunkt i en vedtatt nettoutgift. Her får musikkskolen en økonomisk ramme, og skolen må selv stipulere hvor mange undervisningstimer den får ut av budsjettet. Skolen må selv avsette midler for lønnsjusteringer.
3. Kommunalt tilskudd. I noen få kommuner får den kommunale musikkskolen bare et kommunalt tilskudd. I slike tilfeller må det kunne reises tvil om hvorvidt musikkskolen er kommunal, og dermed berettiget statstilskott.

Utvalget finner det noe uheldig med så store forskjeller i måten å budsjettere på. Utvalget tilrår at musikkskolenes budsjett settes opp etter de nye, veiledende budsjetterings- og regnskapsforskriftene fra Kommunal- og arbeidsdepartementet. Modell 2 ovenfor synes å ligge nærmest opp til disse forskriftene.

Utvalget vil imidlertid presisere at denne ordningen fullt ut vil fungere når de politiske, overordnede mål for musikkskolen er behandlet og vedtatt for kommunen. Og videre når musikkskolens drift, ledelse og kapasitet er klar, og skolen har fått definerte budsjettkriterier.

6.2.2 Kjøp og salg av tjenester

Utvalget har videre vurdert ordninger med salg av tjenester fra musikkskolen til det øvrige skoleverk og til det lokale musikkliv. Utvalget vil rå til at denne ordningen institueres for alle musikkskoler og formaliseres etter budsjettreglementet for kommunal drift.

Kommunenes Sentralforbund foreslår at det opprettes en egen konto på musikkskolens budsjett hvor inntektene for solgte lærertimer posteres. (Håndbok for musikkskoler 1984).

Utvalget slutter seg til dette.

Modeller for refusjon for salg av timer.

Mod. A: Salg av timer til det øvrige skoleverk, andre etater i kommunen, lag og foreninger av voksne og til andre kommuner.

Dekning: Full dekning ut fra faktiske kostnader (lønn, sosiale utgifter og øv. andre utgifter)

Mod. B: Salg av timer til lag og foreninger av barn og unge.

Dekning: Salgspris knyttet til skolens skolepengesatser, antydnet i Sentralforbundets Håndbok for musikkskoler. Eks.: Dersom skolepengesatsene er kr. 1.000 pr. elevplass pr. år og skolens gruppegjennomsnitt er 2,5 (landsnorm), vil prisen pr. år for hver solgte time bli: $\text{kr. } 1.000 \times 2,5 = \text{kr. } 2.500$.

Mod. C: Salg av timer til uorganisert ungdom. Eks.: ulike samspillgrupper, rockegrupper mv.

Dekning: Her kan både modell A og B benyttes. Finansieringen kan skje som refusjon fra andre etater i kommunen eller som tilskudd fra humanitære organisasjoner.

Det er her nødvendig å presisere at timer som selges til lag og foreninger av barn og unge (modell B), er en del av skolens undervisningstimetall - som nå.

6.2.3

Utrekning og nivå for statsstøtte.

Den statsstøtte kommunene i dag får øremerket for kommunal musikkskolevirksomhet beregnes etter musikkskolenes undervisningstimetall, dvs. lærertimetallet pr. 1.10. For skoleåret 1988/89 tilsvarte refusjonen 15,5% av en kostnadsfaktor på 207 kr pr. time. På grunn av at administrasjons- og driftskostnader ikke legges inn, tilsvarte det reelle tilskuddet dette skoleåret ca. 9% av skolens bruttobudsjett. Jfr. kap. 3.3.1.

Dette gir følgende fordeling av musikkskolens utgifter: skolepenger 22%, statstilskudd 9% og kommunal nettoutgift 69%.

Etter den nye inntektsoverføringen er det vanlig at samarbeidstiltak med øremerking deles tilnærmet likt mellom stat og kommune. Selv om noen kommuner tilbyr gratis musikkskoleundervisning til sine innbyggere, er det mest vanlige med en egenandel fra elevene.

Utvalget har drøftet disse forhold og den økonomiske fordelingen nøye. Utvalget mener at hensynet til avveiling mellom nasjonalt fellesansvar og kommunale særansvar tilsier at den økonomiske fordelingen bør

nærme seg et likevektet ansvar bedre enn det gjør idag.

Utvalget ser klart at de til dels store forskjeller vi finner mellom kommunene, synes å ha større sammenheng med økonomisk evne og kommunestruktur enn med lokalpolitiske ønsker.

Dersom en setter elevenes egenandel i form av skolepenger til ca. 10% av skolens bruttobudsjett ekskl. salg av fullfinansierte timer, dvs. ca. 600 kr pr. elevplass (incl. søskenmoderasjon) pr. år,- vil dette tilsvare omtrentlig landsgjennomsnittet de siste år. Fordelingen mellom stat og kommune blir da 45% på hver. Utvalget vil rå til at Staten gradvis øker sin tilskuddsprosent fra 15,5 til 45 pst. over en 4-års periode.

Det forhold at bare ca. 50% av de minste kommunene i landet har etablert slik musikkundervisning vektlegges av utvalget (jfr. tabell 6). Likeledes signaliserer stigningen av skolepengesatsene et behov for utjevne innsats fra statens side.

Utvalget har videre på bakgrunn av tilgjengelig statistisk materiale registrert store ulikheter med hensyn til den administrasjonsressurs skolene er tildelt. Utvalget vil henvise til at lederkvalitet og -innsats erkjennes som en vesentlig kvalitetssikring i skoleverket. Ledelse av kommunal musikk-skole omfatter i tillegg til vanlig skoleledelse også kontakt med de ulike grunnskolene i kommunen, kontakt med andre musikk-skoler i regionen og samarbeid med musikklivet om undervisningsopplegg og samspill mm. For å stimulere kommunene til å vurdere og effektivisere administrasjon og ledelse av musikk-skolene, mener utvalget det er riktig å la en rimelig administrasjonstid legges inn i grunnlaget for statsrefusjon.

Utvalget vil rå til at dette blir tatt inn i opptrapningsplanen for statstilskott.

Utvalget har i kap 3.2.3 vist flere eksempler på musikk-skoletiltak for funksjonshemmede. Fra 1991 overføres det tidligere HVPU-ansvar for tungt psykisk utviklingshemmede fra fylkeskommune til kommune. Utvalget mener at denne reformen også må få konsekvenser for musikk-skolenes planer og virksomheter.

Vi tilrår således at et anført tillegg til spesialundervisning/salg av tjenester for funksjonshemmede legges inn i grunnlaget for statsrefusjonen.

6.2.4

Utvalgets forslag:

1. *Statens refusjonsrammer utarbeides på grunnlag av følgende prinsipper:*

a) *Veiledende fordeling mellom stat, kommune og skolepenger er 45%, 45% og 10%.*

- b) Refusjonsgrunnlaget for Staten omfatter:
- lærerlønn til undervisning (gjennomsnittlig gruppestørrelse 2,5)
 - administrasjon og ledelse ca. 17% av lønnsbudsjettet
 - etterutdanningsmidler for personal- et, 1% av lønnsbudsjettet
 - tillegg for funksjonshemmede elever, 1% av lønnsbudsjettet.
2. Statens refusjon øremerkes i Statsbudsjettet hvert år (som nå) inntil Lov og regelverk er vedtatt, effektivert og resultatvurdert.
3. Musikkskolenes budsjettordning gjøres enhetlig etter budsjettreglement for kommunal drift, med
- rammebevilgning/nettobudsjettering
 - egen inntekstpostering for salg av tjenester.
4. Veiledende pris for salg av tjenester fra musikkskolen
- a) til skoleverket/andre etater/organisasjoner av voksne: Pris etter faktiske utgifter,
- b) til lag og foreninger av barn og ungdom: Pris pr. årstime (1 time pr. uke gjennom hele skoleåret) med utgangspunkt i skolens skolepengesatser.
- c) til grupper av uorganisert ungdom: Pris etter egen avtale.
5. Tildeling av statsrefusjon baseres på en del fellesnasjonale kriterier. (Jfr. kap. 6.4.7)

Økonomiske konsekvenser av forslaget pkt. 1:
 Utvalgets utregning baserer seg på to alternativ:

1. Dagens nivå med musikkskoler i 280 kommuner hvor det undervises ca. 25.000 timer pr. uke.
2. Musikkskoler i alle kommuner, etter dagens gjennomsnittlige deknings- og aktivitetsnivå.

Alternativ 1: (Dagens nivå)

Lærerlønn	kr 207 x 25.000 x 38	kr 196.650.000
Adm./ledelse 17% av lærerlønn		kr 33.430.500
Etterutdanning 1% av lærerlønn		kr 1.966.500

Funksjonshemmede 1% av l.lønn	kr 1.966.500
Til fordeling	kr 234.013.500
Andel stat	kr 105.306.075
Andel kommuner	kr 105.306.075
Skolepenger betalt av elevene	kr 23.401.350

Alternativ 2: (Musikkskole opprettet i alle kommuner. Dvs musikkskoletilbud til ca. 25% flere enn dagens nivå. Dette tilsier et undervisningstimetall på ca. 31.200 pr. uke).

Lærerlønn	kr 207 x 31.200 x 38	kr 245.419.200
Adm./ledelse 17% av lærerlønn		kr 41.721.265
Etterutdanning 1% av lærerlønn		kr 2.454.192
Funksjonshemmede 1% av l.lønn		kr 2.454.192
Til fordeling		kr 292.048.849
Andel stat		kr 131.421.982
Andel kommuner		kr 131.421.982
Skolepenger betalt av elevene		kr 29.204.885

På bakgrunn av ovenstående ser utvalget det rimelig med en gradvis opptrappingsplan. Fylkesregionale og kommunale planer må bygges opp i takt med de statlige vedtak og budsjettering. Utvalget vil derfor tilrå en opptrappingsplan.

6.2.5 Utvalgets forslag:

Opptrappingsplan

- 1990** *Budsjettøkning på nåværende vilkår ved en heving av tilskuddsprosenten fra 15,5 til 20, dvs en økning av budsjettposten til kr 39.330.000.*
- 1991** *Beslutninger om lovendring. Budsjett opptrapping ved en heving av tilskuddsprosenten fra 20 til 30. Innpassing av tillegg for administrasjon/ledelse og funksjonshemmede. Dvs en økning av budsjettposten til kr 69.614.100. På statsbudsjettet øremerkes dessuten egne FoU-midler for musikkskolene.*
- 1992** *Budsjettopptrapping ved en heving av tilskuddsprosenten fra 30 til 40, samt innpassing av tillegg for etterutdanning av personale. Dvs en øking av budsjettposten til kr 93.605.400.*

1993 Full gjennomføring av ordningen og heving av tilskuddsprosenten fra 40 til 45. Dvs. en økning av budsjettposten til kr. 105.305.075.

6.3 Personalets arbeids- og rettssikkerhet

Ved gjennomgang av tilgjengelig materiale har utvalget merket seg at det er ulik praksis fra kommune til kommune hva angår muskkskolelærernes arbeids- og rettssikkerhet. Utvalget ville tro at de vanlige kommunale tilsettingsvilkårene, slik de framkommer i Hovedoverenskomsten og i Arbeidsmiljøloven gjelder enhver kommunalt tilsatt.

Når timelærere tilsettes for ett år om gangen i tilnærmelsesvis like stillinger år etter år, og dertil bare får lønn for avholdte timer, stiller utvalget seg tvilende til at gjeldende lov- og regelverk er fulgt.

6.3.1 Arbeidsgiveransvar

Med bakgrunn i utvalgets forslag under kap. 6.1, mener vi at musikkskolen bør plasseres under skolestyret/hovedutvalg for undervisning i kommunen. Det løpende ansvaret for at regelverket i Hovedoverenskomst og Arbeidsmiljølov følges, tilligger derved skolesjef og skolestyre/hovedutvalg for undervisning.

6.3.2 Samordning av delstillinger

Utvalget mener videre at skolestyre/hovedutvalg for undervisning gjennom koordinering og planlegging bør sette sammen beslektede gjøremål innen egen sektor/kommune eller i samarbeid med andre kommuner.

Det bør være et overordnet prinsipp å sette sammen så store stillingsstørrelser som mulig.

Enkelt-kommuner eller distrikt vil ha behov for rene musikertjenester til konsertvirksomhet i form av skole- og institusjonskonserter eller offentlige konserter. Videre er det behov for instruksjonsvirksomhet og/eller spilleoppgaver i det lokale musikk-livet. Jfr. K-rapport nr. 13/85 fra Kommunenes Sentralforbund, som omhandler distriktsmusikertjenester og ulike arbeidsoppgaver tillagt disse stillingene.

Slike utøvertjenester bør, for de som ønsker det, innarbeides i kombinerte stillinger.

Utvalget er klar over at plan for kombinerte stillinger kan kompliseres av ulike lønnsplaner. Utvalget vil derfor tilrå at organisering og avlønning av kombinerte stillinger løses lokalt på følgende måte:

1. Den etat som har størst andel av stillingen har arbeidsgiveransvar og regnes som hovedarbeidssted.

2. Kombinerte stillinger kontraktfestes mellom partene gjennom arbeidsavtale inneholdende arbeidsbeskrivelse, kostnadsdeling, personalansvar og oppsigelsestid.
3. Lønn fastsettes ut fra det regulativet som gjelder ved hovedarbeidsstedet og refunderes i henhold til arbeidsavtalen.

6.3.3 Arbeidstakerrepresentasjon

Musikkskolelærere kan være organisert i 4-5 ulike fagforeninger. Bl.a. av den grunn kan intensjonene om medbestemmelse i Hovedoverenskomsten vanskelig gjøres. Etter utvalgets mening vil dette problemet lettest la seg løse dersom musikkpedagogene i ulike organisasjoner går sammen om representasjon. Lærerne kan på den måten selv være med på å drøfte sine egne arbeidsvilkår, - noe som klart bør være i deres interesse, samtidig som kommunens arbeidsgiveransvar forenkles.

Utvalget er kjent med at det i løpet av de siste 4-5 årene er oppstått ulikheter mellom musikkskolelærerregulativet og lærerlønnsregulativet for grunnskolen. Dette har vært et problem i forbindelse med kombinerte stillinger mellom musikkskole og grunnskole. Utvalget finner ikke å kunne gå nærmere inn på disse forholdene, men vil henstille til at en prøver å samordne disse regulativene igjen. Dersom forhandlingsansvaret for lærerne i det øvrige offentlige skoleverket blir overført til Kommunenes Sentralforbund, vil dette naturlig kunne samaordnes.

6.3.4 Pensjonsordning

Kommunale arbeidstakere har både rett og plikt til medlemsskap i Kommunal Landspensjonskasse dersom ikke kommunen har annen pensjonsordning. For medlemsskap i KLP kreves imidlertid en stillingsstørrelse tilsvarende 14 timer pr. uke. For undervisningspersonell kreves $\frac{1}{2}$ stilling. Dette tilsvarer reglene i Statens pensjonskasse. Utvalget er kjent med at enkelte kommuner melder musikkskolelærere med under $\frac{1}{2}$ stilling inn i KLP, og relaterer da aktivitetsgraden til 14/37,5 - som tilsvarer ca. 37% stilling, eller ca. 10 undervisningstimer pr. uke. Utvalget vil rå til at flest mulig av musikkskolelærerne sikres pensjonsordning og at den nedre grense for medlemsskap i pensjonskasse settes til ca. 10 undervisningstimer pr. uke.

6.3.5 Faglig ajourføring og kompetanseheving

Det må være både i nasjonal og kommunal interesse at de musikerne som kommer til kommunen forblir dyktige. Dette kan bl.a. sikres gjennom at de tilpiktes en minimumstid til egenøving, og at denne tiden inngår som en del av stillingen. Dette er imidlertid ikke nok. Gjennom en samlet plan må de ansatte musikk lærerne/musikerne sikres mulighet for deltaking i orkester, kammergrupper og

konsertervirksomhet (jfr. bl.a. Rikskonsertenes skole- og institusjonskonserter).

Videre bør det på fylkes- og landsdelsplan arrangeres musikkpedagogiske etterutdanningskurs. Konservatoriene og lærerhøgskolene må her få et klarere ansvar enn idag for etterutdanningstilbud på dette feltet.

6.3.6 Utvalgets forslag:

1. *Musikkskolene legges inn under skolestyre/hovedutvalg for undervisning, som har samme personalansvar for musikkskolens personale som for det øvrige undervisningspersonalet i kommunen.*
2. *Avtaleverket for alt pedagogisk personale i kommunene bør samordnes. Delstillinger bør kombineres med andre stillinger i musikksektoren på kommune- og fylkesnivå, slik at personalet sikres størst mulig stabilitet. Kommunen bør ved stillingsoppbygging legge forholdene tilrette for at de musikkskolelærerne som ønsker det, får tillagt noe utøvende virksomhet til sin stilling.*
3. *Musikkskolelærerne bør få samme pensjonsrettigheter som øvrige kommunalt tilsatte.*
4. *Skolestyret/hovedutvalg for undervisning bør utarbeide en egen plan for etterutdanning og kompetanseutvikling for musikkskolens personale, eller ta denne arbeidsgruppen med i de planene som er utarbeidet for det øvrige skoleverket.*

6.4 **Nasjonale hensyn i forhold til lokal egenart. Kriterier og grad av fellesstandard**

Selv om musikkskolene i hver kommune må tilpasses de lokale behov og forhold for øvrig, ser utvalget det helt nødvendig med et minimum av overordnede retningslinjer og kriterier for virksomheten.

Selv om lokale variasjoner må sees på som en styrke, med integrering i lokale kulturytringer, vil hensynet til likeverdig skoletilbud kreve et grunnlag av felles mål og virkemidler også for norsk musikkskolevirksomhet.

6.4.1 Samordnet plan for musikkskole, grunnskole og det lokale musikklivet. Felles veiledende rammeplan for kommunale musikkskoler.

De kommunale musikkskolene har en viktig rekrutteringsoppgave med tanke på å gjøre landet selvforsynt med musikere, og videre skape muligheter for kunstnerisk-kulturell "eksport" til andre land som en viktig del av nasjonens kulturelle ansikt. Viderekomne elever og spesielle talenter må gis muligheter

for en videre løpebane innenfor sektoren. Samtidig skal musikk skolene være med å bygge opp kulturarbeidere i vårt eget land og gjøre den store delen av elevmassen til aktører og kulturbrukere, både som barn og unge, - og i voksen alder.

Utvalget råder derfor til at den rammeplanen for musikk skoler som Kommunenes Sentralforbund har gitt ut, må gjøres gjeldende for alle musikk skoler/alle kommuner.

Rammeplanen definerer musikk skolen slik:

Med musikk skole menes et offentlig undervisningstilbud i musikk til alle interesserte kommunen. Undervisningen ved de kommunale musikk skolene kommer i tillegg til den obligatoriske musikkundervisningen i skoleverket.

Videre tilrår utvalget at kommunene samtidig utarbeider en samlet plan for all musikk opplæring i kommunen. Planen må omfatte grunnskole, musikk skole og musikk liv.

6.4.2

Prinsippet om åpent opptak grunnfestes

Det grunnleggende syn for musikk skolen må være at alle elever i utgangspunktet har rett til å få en musikk opplæring i samsvar med sine egne evner og forutsetninger. Alle mennesker har grunnleggende behov for å gi uttrykk for følelser, tanker og fantasier gjennom musikk. Det blir derfor en hovedoppgave å sørge for at musikk skoleundervisningen ikke blir et lukket studium for de få utvalgte.

Et åpent opptak innebærer at alle elever som er interessert i å få undervisning ved musikk skolen, får muligheter til dette. Så langt råd er må undervisningstimetallet tilpasses antall elever.

Utvalget vil ut fra dette tilrå at prinsippet om åpent opptak legges som kriterium for statsstøtte.

6.4.3

Tilpasset opplæring og gruppestørrelse

Undervisningen i musikk skolen vil på samme måte som grunnskolen kunne prege elevenes holdninger til musikk for resten av livet. Det er derfor viktig at elevene får tilpasset opplæring i trygge omgivelser, og etter et desentralisert mønster.

Undervisningen må holde et forsvarlig faglig og pedagogisk nivå, ta utgangspunkt i moderne gruppeundervisningsmetodikk, og ha et bredt tilbud på instrmeal- og vokalundervisning. Elevene må dessuten ha muligheter for opplæring i samspill, kammermusisering og ulike typer grupper og "band".

Utvalget råder til at for å oppnå en god undervisningssituasjon, bør skolens gruppegjennomsnitt helst ikke overstige 2,5 elever pr. time. Det er da tatt hensyn til undervisning i større grupper f.eks. musikkbarnehage, videregående undervisning for elever med spesielle forutsetninger, samt tid til ulike samspilaktiviteter. Instrumentalundervisningens egenart

fører til at elevene vanligvis har kontakt med sine lærere en gang pr. uke. For at elevene skal ha utbytte av undervisningen og god lærerkontakt, råtar utvalget til at undervisningstiden for gruppeundervisning ikke bør være mindre enn 45 min. pr. uke, og ikke under 25 min. der det undervises viderekomne elever enkeltvis.

Tilpasset opplæring må også i musikkskolen innbefatte tilbud til elever med ulik grad av funksjonshemminger. Tiltakene her må samordnes med tiltak i ordinær skole og i spesialskolen. Både individuell undervisning, gruppeundervisning og salg av tjenester vil komme på tale. Utvalget ser tiltak for funksjonshemmede som så vesentlig i utbyggingen av kommunal musikkopplæring at en råtar til at kriteriene for statstilskudd inneholder krav om at musikkskolen/etatstyret utarbeide en plan som viser samarbeidet med grunnskolen og det lokale musikklivet, om tiltak rettet spesielt mot funksjonshemmede.

6.4.4 Så lave skolepenger at ingen barn blir utestengt av økonomiske årsaker

Det må være et overordnet mål for musikkskoleundervisningen at elever ikke blir utestengt av sosio-økonomiske årsaker. Utvalget har vurdert forskjellige nivå og variasjoner og tilrår ut fra dette at skolepengene totalt ikke må overstige ca. 10% av skolens lønns- og administrasjonsutgifter. Utvalget tilrår at det i tillegg til lave skolepenger må innarbeides gode søskenmoderasjonsordninger, slik at familier med flere barn i musikkskolen ikke betaler mer enn for to hele elevplasser. Tidligere er dette anbefalt i Håndbok for musikkskoler og K-rapport nr. 2/85, begge fra Kommunenes Sentralforbund.

6.4.5 Planleggingstid for lærere og samarbeid med foreldre

For å skape et levende pedagogisk forum ved skolen må det sikres felles tid til planlegging og fellesaktiviteter.

Arbeidet må skje i nært samarbeid med grunnskolens ledelse, musikk lærere og klasselærere.

Foreldrene må få høve til å delta både i utformingen av skolens pedagogiske idé, i sosiale utøvende aktiviteter og i samspill.

Utvalget tilrår at arbeidsgiver tar opp forhandlinger om innføring av arbeidstidsordning med binding av felles tid.

6.4.6 Administrasjon og ledelse av musikkskolen

Det veiledningsmaterialet som tidligere er utarbeidet for kommunale musikkskoler påpeker at hver musikkskole må ha tilsatt rektor. Når det gjelder tid som avsettes til ledelse av skolen, har denne til nå vært gjenstand for forhandlinger mellom arbeidsgiver og arbeidstaker på kommuneplan. Det er derfor oppstått store ulikheter i lederinnsats. Utvalget vil her påpeke at rektor som daglig leder

av skolen med bl.a. veiledningsfunksjon over for sitt personale, må sikres en rimelig minimumstid til utførelse av lederfunksjonen. Utvalget vil videre påpeke den store betydning administrasjons- og lederfunksjonen har for skolens nivå og effektivitet. For å sikre en viss rimelighet her, mener utvalget det bør utarbeides en veiledende formel basert på skolenes timetall for å sikre en minimumstid til administrasjon og ledelse av skolen. Utvalget viser til sitt forslag i kap. 6.2.

6.4.7 Utvalgets forslag:

1. *Rammeplan for kommunale musikkskoler, utarbeidet av Kommunenes Sentralforbund godkjennes som veiledende rammeplan for en samlet kommunal musikkopplæring.*
2. *Følgende kriterier gjøres gjeldende for de kommunale musikkskolene og knyttes til statsrefusjon for skoleslaget:*

- *Skolen har utarbeidet en samlet plan for musikkopplæring i grunnskole, musikkskole og det lokale musikklivet, og som omfatter tiltak for funksjonshemmede.*
- *Skolen følger veiledende rammeplan for musikkskoler og er organisert under skolestyret/ hovedutvalg for undervisning.*
- *Elevtallet/undervisningstimetallet bygger på et ca. gruppegjennomsnitt på 2,5 eller mindre.*
- *Elevenes skoleår følger minst et normalt undervisningsår - som for grunnskolen -.*
- *Skolen er åpen for alle i den aldersgruppe kommunen har bestemt. Når etterspørselen etter elevplasser er større enn tilbudet, bør elever normalt ikke vente mer enn ett år på elevplass.*
- *Undervisningstiden for grupper bør til vanlig være på min. 45 min. pr. uke. Individuell undervisningstid for viderekomne elever bør være på minst 25 min. pr. uke.*
- *Musikkskolens plan bør sørge for undervisning over et så bredt spekter som mulig. Skolen skal som et minimum gi tilbud i 3 instrumenter/fag.*

grunnskoleundervisning, musikk-skole med instrument-
alopplæring og samspill, dans og bevegelse, frivil-
lige leike- og formende aktiviteter mv. Det må være
musikk-skolens rektor sammen med skolesjef og rektor
ved den lokale grunnskolen som står for en slik
samplanlegging av tilbudet, samt samordning av
foreldrestyrte tiltak, tilbud fra de ulike organisa-
sjonene mv.

Utvalget vil rå til at særskilte statlige forsøksmid-
ler settes inn i utprøving av lokale modeller for
samordnede skole-/musikk-skole-/aktivitetstiltak for
1.-3. klasse.

Også for elever i storskolen og på ungdomstrinnet
vil det oftest være gunstig både pedagogisk og sosi-
alt at de får sin musikk-skoleundervisning i heimes-
kolens lokaler og miljø. Utvalget vil likevel rå til
at planene gjennom en viss sentralisert og samlet
undervisning for kommunen sikrer viderekomne elev-
er, fåtallige instrument, samspillgrupper osv. en
fullgod undervisning i adekvate lokaler. På lengere
sikt bør kommunen bygge/rehabiliterer med dette for
øye.

Det bør utarbeides et veiledningshefte angående
musikkfaglige behov for fysisk tilretteleggelse.

6.5.3

Musikk-skole og barnehage. Tiltak for småbarn

Utvalget har i kapitlene 2.4.3 og 3.2.4 vist en del
musikk-skoletiltak for småbarn. Utvalget ser det som
en fordel at mest mulig av musikkstimulering og
-aktivitet for småbarn legges inn i barnehagens
leikepedagogiske miljø. Vi er imidlertid klar over
at langt fra alle småbarn idag har barnehageplass.
Utvalget vil derfor rå til at alle musikk-skoler gir
et tilbud også for småbarn.

Ved siden av leikepedagogiske tilbud på instrument,
som f.eks. grupper i "minifiolin", blokkfløyte og
sang-, bør musikk-skolen også ha tilbud om musikk-
barnehage, eventuelt også småbarnsleikarring. Også
barnehagen kan kjøpe tjenester fra musikk-skolen.

6.5.4

Et vidt musikkomgrep. Flerkulturelle musikkaktivite- ter. Dans/ballett og musikkteater

Utvalget vil i utgangspunktet understreke at de
kommunale musikk-skolene er et tiltak som supplerer
grunnskolen innenfor instrumentalmusikk. Musikk-
undervisning i grunnskolen, med få timer og store
klasser risikerer ofte å bli teoretisk og lite skap-
ende. Elevenes egenaktivitet vanskeliggjøres bl.a.
av mangel på instrumentopplæring.

Dette forhold - at musikk-skolene må prioritere in-
strumentalundervisning - behøver imidlertid ikke å
stå i motsetning til forståelsen av et vidt og akti-
vitetspedagogisk mål for opplæringen.

Utvalget ser det som naturlig at skolestyret/ hoved-
utvalg for undervisning i sine planer kan utvide
musikk-skolens "musiske" tilbud til også å omfatte
tiltak som ballett, folkedans o.l. Musikk-skolene har

6.5 Samordning og ledelse på kommunenivå. Et helhetlig lærings- og oppvekstmiljø

Utvalget ser det som grunnleggende nødvendig at de kommunale musikkskolene organiseres og ledes i et helhetsperspektiv. Samordningen med grunnskolens musikkfag og de andre estetiske fag er av faglig betydning. Samordningen på det organisatoriske plan har også stor betydning for utnytting av ressursene og for hensiktsmessige og gode tilbud for barn og unge.

6.5.1 Skolestyre/hovedutvalg for undervisnings sitt ansvar for ledelse og samarbeid om den kommunale musikkskolens virksomhet

Skolestyret/hovedutvalg for undervisning har etter utvalgets forslag foran det samme ansvar for musikk-skolen og dens personell som for grunnskolen. Musikkskolens rektor har en naturlig plass i kommunens rektorkollegium, og må delta i lederskolering på lik linje med de andre skolelederne.

Det tilligger skolesjefen som fagsjef å utrede og fremme forslag om koordinerende og helhetlige planer for organisering av musikkskolen i nær kontakt med grunnskolen og det lokale musikk- og kulturliv for barn og unge.

Musikkfaget og de øvrige estetiske fag i grunnskolen må likeledes sees som en helhet og i sammenheng med planene for musikkskolen.

Skolesjefen må også, i et tverretatlig samarbeid, fremme forslag om samordnede og kombinerte musikkfaglige stillinger innenfor kommunens musikkoppfølring og musikkliv.

Etablering av tverretatlig plansamarbeid med kultur-etaten er en del av dette lederansvaret.

Utvalget ser dette som en forutsetning for å kunne gjennomføre en samordnet kommunal musikkopplæring. Samordnet kommunal musikkopplæring betyr som utvalget ser det at den musikkfaglige ressursen som finnes både i grunnskolen, musikkskolen og i det lokale musikklivet som en helhet, og utnytter den til beste for alle brukere av musikkfaglig kompetanse i kommunen.

6.5.2 Et helhetlig lærings- og oppvekstmiljø. Desentralisering. Musikkskolens lokaler

Stortinget har behandlet St.meld. nr. 43 Mer kunnskap til flere, og har sluttet seg til forslagene om en utvidelse av skoledagen for 1. til 3. klasse.

Ulike kulturaktiviteter vil etter denne meldingen kunne innpasses i skoledagens organisering og planer for de minste elevene. Slik utvalget ser det, vil musikkskolen med sin undervisning ligge vel tilrette for å bli en naturlig del innenfor en slik utvidelsen av skolens helhetlige tilbud.

Særlig for de yngste elevene vil det være av betydning at nærmiljøets skole gir et samordnet tilbud av

også med hell utformet rock- og jazzgrupper for ungdom, musikkteater-prosjekt, folkemusikkgrupper osv. Utvalget ser slike allkulturelle tiltak for elevene som en gunstig stimulering og som gir mulighet til å nå flere.

6.5.5 Spesielt om de funksjonshemmedes muligheter for deltaking

Utvalget mener prinsippielt at tiltak for funksjonshemmede elever så langt råd er bør integreres i den ordinære musikkskoledriften. Vi har også erfaring for at gruppetiltak for funksjonshemmede kan skje i "omvendt integrering", dvs. ved at funksjonsfriske deltar i gruppa men i større grad på de funksjonshemmedes premisser.

Utvalget minner om overføring av HVPU-området til kommunenivå fra 1991, og mener at dette tilsier en særlig planlegging også på musikkskolenes område. Det kan være snakk om salg av tjenester både for musikkopplæring, kor, korps og musikk- og dansegrupper. Utvalget vil rå til at omsynet til de funksjonshemmede elevene særlig tas med i utformingen av planer for helhetsskole med aktivitetstilbud og musikkskoletiltak i lokalmiljøet.

6.5.1 Utvalgets forslag:

1. *Kirke- og undervisningsdepartementet inkorporerer musikkskolenes rektorer i det store lederutviklingsprosjektet for grunnskolen (LIS). Rektor tilbys lederutvikling som omfatter det koordinerende planarbeidet mellom grunnskole/musikkskole/musikkliv.*
2. *Stortingsmelding nr. 43 1988-89 og stortingsbehandlingen av kap. 2*
 - utvidet undervisningstid
 - aktivitetstilbud etter skoletid
 - ped. tilbud til 6-åringer
 - kretsinnndeling og skolestørrelse*legges til grunn for forsøk med samordning av grunnskole, musikkskole og aktivitetstilbud i nærmiljøet.*
I slike forsøk skal hensynet til utvidede skole-/kulturtilbud til funksjonshemmede inkorporeres.
Der det er praktisk mulig legges musikkskolens undervisning opp som en integrerende del av skoledagen.
3. *Musikkskolens funksjon som faglig støtte og musikkpedagogisk senter for grunnskolen og det lokale musikklivet i kommunen legges inn i de kommunale langtidsplanene.*
4. *Musikkskolen kan selge tjenester til barnehagene, men bør også ha egne tilbud om musikkbarnehage og "minigrupper" til småbarn.*

5. *Der det er aktuelt, bør musikkskolen arrangere allkulturelle tilbud, så som tilbud innen rock, jazz, musikkteater, dans/ ballett, folkedans og folkemusikk.*

6.6 Interkommunale samarbeidsbehov. Fylkesplan for fellestiltak

Både hensynet til likeverdighet i tilbudet og til de små kommunene sine særskilte behov gjør at utvalget finner det påkrevet med en viss fylkesregional samordning og fellesplanlegging.

6.6.1 Etterutdanning og utviklingsarbeid. Skoledirektørens medvirkning

Innenfor Kirke- og undervisningsdepartementets område har skoledirektøren ansvaret for den statlige, koordinerende planlegging på fylkesregionalt nivå innenfor grunnskolen.

Skoledirektørens planer og virksomhet bygger på

- skolestyrets planer, prioriteringer og behov for felleskommunale styrkingstiltak
- sentralt oppstilte satsingsområder for skoleverket.

Midler for lokalt styrt forsøksvirksomhet, lederutvikling og felleskommunal kompetanseutvikling på nye felt, kanaliseres til kommunene gjennom skoledirektørens fylkesplan. Fylkesplanen skal også inneholde oversikt over utviklingstiltak for opplæring av funksjonshemmede på grunnskolens område.

Utvalget rår til at de kommunale musikkskolene trekkes med i dette felles nettverk for kompetanse- og kvalitetssikring av skoleverket. Planene må ivareta de behov de mindre kommunene har for samordning, fellesskap i stillingsetablering, kjøp av tjenester over kommunegrensene og samarbeid når det gjelder større samspilltiltak for viderekomne elever.

Utvalget er kjent med det arbeidet som nå er igang for å etablere koordinerte fylkesplaner mellom Rikskonsertene, skoledirektør og fylkeskommune v/fylkeskulturstyre angående produksjon og formidling av Rikskonsertenenes skole- og institusjonskonserter. Utvalget ser det som vesentlig at det kommunale musikkskoleverket trekkes inn i dette koordineringsarbeidet både som brukere og utøvere. Utvalget tilrår at fylkets musikkskoleråd representeres i arbeidet.

6.6.2 Modeller for interkommunalt samarbeid

I mange små kommuner vil befolkningsgrunnlaget være for lite til at kommunen alene kan organisere en fullverdig musikkskole. Jfr. kriteriene under kap. 6.4.

Utvalget har drøftet disse forhold i kap. 5.7 med henvisning til beskrivelsen av nå-situasjonen i kap. 3.1, og vi viser til dette.

Utvalget er kjent med at det allerede i dag finnes ulike modeller for samarbeid kommuner imellom, og bygger sin tilråding på disse.

Mod. 1: Kjøp og salg av tjenester

En kommune kjøper tjenester (uketimer) fra en nabokommune som har opprettet musikk-skole. Kommunen som kjøper tjenestene betaler for undervisningstimene i henhold til reelle lønnskostnader og ev. andre reelle utgifter. I tillegg betaler kjøper-kommunen andel av administrasjonskostnadene ut ifra timeforbruket.

(Jfr. Hisøy kommune i Aust-Agder)

Etter gjeldende regelverk vil kjøper-kommunen i utgangspunktet være statsstøtteberettiget for sin musikkskolevirksomhet. Det etableres samarbeidsavtale mellom kommunene.

Mod. 2: Interkommunale avtaler om gjensidig kjøp/salg

To eller flere kommuner i en region som har små musikkskoler kjøper lærertimer av hverandre etter inngått fast avtale.

Dette fører til at timer i de enkelte fag fra flere musikkskoler blir samlet til store/hele stillinger, og blir derved attraktive og stabile.

(Jfr. samarbeidsavtale i Hamar-regionen der fem kommuner har inngått en felles samarbeidsavtale om kjøp og salg av lærertimer og hvor refusjon for kjøp og salg gjøres opp en gang hvert halvår).

Mod. 3: Interkommunal musikkskole

To eller flere kommuner vedtar å opprette musikkskole sammen. Den interkommunale musikkskolen fungerer som en skole. Nettoutgiftene fordeles mellom de samarbeidende kommunene enten etter

Alt. 1: antall elever fra de ulike kommunene

Alt. 2: hvor mange undervisningstimer hver enkelt kommune beslaglegger.

(Jfr. Rakkestad og Marker kommuner i Østfold, og Nøtterøy og Tjøme kommuner i Vestfold).

6.6.3

Særskilte felleskommunale tiltak

Det materialet som er framlagt, viser ulike musikk-skoletiltak på tvers av kommunegrensene. Dette er alle aktiviteter som enkeltkommuner vanskelig vil kunne arrangere alene og som er viktige supplement til den ordinære undervisningen.

Ungdomsorkester

I regioner organiseres orkestervirksomhet med ukentlige prøver. Steder med lange avstander legger opp til at orkestermedlemmene alene eller i samarbeid med musikkskolelærerne innøver orkesterstemmene sine. Fellesprøvene legges opp som seminarer over flere dager, gjerne med etterfølgende konsert. Orkestervirksomheten blir finansiert ved at de samarbeidende musikkskolene avsetter timeressurser til dirigent og instruktører, foreldreforening/orkesterforening sørger for utgiftene til lokaler mv.

"Lørdagsskole"

Undervisning av elever med spesielle forutsetninger for musikk kan ofte bli et problem, selv for større musikkskoler. En fylkesregion, eller en mindre region går sammen om undervisning på lørdager (derav navnet), og med en av skolene i regionen som vertsskole. Interesserte elever fra alle kommunene i regionen kan tas opp etter spesielle opptaksprøver. Utgiftene til lørdagsskoleundervisningen fordeles på elevenes hjemkommuner etter antall elever fra hver kommune.

Seminar og kurs

Seminar innen bestemte emner blir arrangert av musikkskoler på omgang. Andre musikkskoler får med deltakere. Seminaravgift fordeles på deltakende kommuner. Seminarer kan rette seg både mot musikkskolens elever og lærere og mot andre i grunnskole og musikkliv.

Samspillkurs legges ofte til sommerferien. Disse arrangementene er vanligvis så store at flere musikkskoler samarbeider om administreringen.

Orkesterkurs er oftest åpne for søkere fra hele landet.

Prosjekter betegner engangsforetak for sammen å løse en bestemt oppgave. Det kan dreie seg om musikkoppsetninger hvor kor, orkester og solister medvirker. Det kan også være samarbeid om musikkteater, musikk/dans mv. Musikkskolene samarbeider under slike større prosjektoppgaver ofte med musikklinjer ved videregående skoler, konservatorier eller andre ressursinstanser.

Distriktsmusikere/Rikskonsertenes skolekonsertordning.

Etter at Rikskonsertene startet samarbeid med kommunene om kjøp av musikertjenester til sin skolekonsertvirksomhet, har opprettelse av distriktsmusikerstillinger fått stor betydning også for musikkskole-

ne. Kommunene i en region samarbeider om en distriktsmusikerstilling (delfinansiering mellom sentrale og lokale midler) og utnytter den samlede musikkfaglige ressursen som ligger i distriktsmusikerstillingene.

Utvalget mener det bør utarbeides en fylkesplan for disse fellestiltakene. Kommunene har et fellesorgan i fylkene, Fylkeskretsen av Kommunenes Sentralforbund. Musikkskolene har sin egen interesseorganisasjon, Norsk Musikkskoleråd, som også har fylkesavdelinger. Utvalget tror det ville være i alles interesse at fylkesavdelingene av Norsk Musikkskoleråd samarbeidet med kommunenes fylkeskretsapparat om dette.

Utvalget vil også peke på sin tidligere tilråding om organisering av kombinerte stillinger innenfor musikkskole/musikkliv.

6.6.4 Utvalgets forslag:

1. *De kommunale musikkskolenes utviklingsbehov integreres i felles skoleutviklingsplaner på fylkesnivå. Konservatorier og lærerhøgskoler trekkes inn.*
2. *Fylkeregionale planer koordineres mellom fylkeskulturstyre/skoledirektør og ivaretar:*
 - *Samarbeid med fylkets musikkskoleråd, Sang- og musikkråd og Fylkeskretsen av KS .*
 - *Plan for Rikskonsertenenes skolekonserter.*
 - *Regionale ungdomsorkestre og andre regionale samspillgrupper.*
 - *Lørdagsskole for viderekomne elever.*
 - *Årsplaner for musikkseminar og musikkkurs.*
 - *Distriktsmusikerordning.*
3. *Følgende modeller kan velges for interkommunalt samarbeid om musikkskoledrift:*
 - *Kjøp og salg av tjenester.*
 - *Interkommunale avtaler om gjensidig kjøp av lærertimer.*
 - *Interkommunal musikkskole.*

6.7 **Koordinering og ledelse på sentralt nivå.**

Del II av Stortingsmelding nr. 51 1988-89 "Den sentrale administrasjonen for opplæring under KUD" ligger i Stortinget, og utvalget finner det ikke riktig å gå nærmere inn på dette feltet nå. Den sentrale administrasjonen er imidlertid så avgjørende for videreføringen av forslagene, at vi vil

gi tilråding om styrking ut fra den ordningen som nå gjelder.

Det er opprettet en egen stilling som musikkskolekonsulent fom. 1986. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom Staten v/Kirke- og undervisningsdepartementet og Kommunenes Sentralforbund. Etter at prøveperioden på 3 år er omme, er ordningen videreført inntil videre. Jfr. kap. 3.5.2.

Stillingen er nå lokalisert i Kommunenes Sentralforbund, en ordning som synes å ha fungert tilfredsstillende.

Om denne ordningen skal videreføres eller om stillingen som musikkskolekonsulent skal gå inn i en samordnet undervisningsadministrasjon for skoleverket, bør vurderes etter Stortingets behandling av Stortingsmelding nr. 51 1988-89, del II.

6.7.1 Utvalget foreslår:

1. *Stillingen som musikkfaglig konsulent, som idag er en midlertidig samarbeidsavtale mellom Staten v/Kirke- og undervisningsdepartementet og Kommunenes Sentralforbund etableres som fast stilling.*
2. *Musikkfaglig konsulent må ha ansvaret for samordningen av sektorene på sentralt nivå i likhet med samordningen på fylkesregionalt nivå.*

Eksempel på ulike sektorer:

Sentralt:

Fylkesregionalt:

KUD

Skoledirektør

KS

Fylkeskretsene av KS

Rikskonsertene

Fylkeskommunene

Norsk Musikkskoleråd

Fylkesavdelinger av

Norsk Musikkskoleråd

Norges Sang- og Musikkråd

Fylkesavd. av Norges Sang- og Musikkråd

3. *Musikkfaglig konsulent må være koordinerende i fagplanspørsmål overfor sentralmyndighetene.*